



NOTAT

Sag
20185100899

Enhed
Kemi, ulykker og internationalt

Ansvarlig:
Jens Rise Rasmussen

06-05-2019
Side 1/104

Bilag 3. Bilag til afrapportering [august] 2019

Klik her for at angive tekst.

Bilag A

Senest
revideret juli
2019

Rådets direktiv 89/391/EØF af 12. juni 1989 om iværksættelse af foranstaltninger til forbedringer af arbejdstagernes sikkerhed og sundhed under arbejdet.

Hvordan tilpasses den praktiske gennemførelse af direktivet for at tage hensyn til ændringer i arbejdsmiljøet, f.eks. arbejde i hjemmet, mobile arbejdstagere, deltidsarbejde, herunder mange forskellige former for deltidsjob, flere kvinder, vandrende arbejdstagere og udførelse af arbejde med underentreprise?

Land

Arbejdsmiljøloven er en rammelov, som angiver generelle forsvarlighedsbestemmelser vedr. et sikkert og sundt arbejdsmiljø. Arbejdsmiljølovgivningen gælder for alle ansatte, uanset ansættelsesforholdets karakter. Loven omfatter arbejde for en arbejdsgiver. For arbejde, der ikke udføres for en arbejdsgiver, herunder selvstændige, gælder, at arbejdet ikke må foregå uforsvarligt. Reglerne om arbejdspladsvurdering, arbejdsstedets indretning, hviletid- og fridøgn, børn og unge og arbejdsgiverens instruktion og tilsyn gælder ikke for dette arbejde.

Det er virksomhederne selv, som har ansvaret for at sikre overholdelse af arbejdsmiljølovgivningen. Kravet om, at alle virksomheder med ansatte skal gennemføre arbejdspladsvurderinger (APV) er et centralt redskab i virksomhedens eget arbejdsmiljøarbejde og indgår som et tilsynsobjekt for Arbejdstilsynet.

Virksomheder med 10 eller flere beskæftigede skal have etableret en arbejdsmiljøorganisation (AMO). AMO er en formel, intern organisering af samarbejdet om arbejdsmiljø i virksomheden, hvor nøglepersonerne er arbejdsgiveren eller dennes repræsentant, valgte arbejdsmiljørepræsentanter og udpegede arbejdsledere.

Den teknologiske udvikling har gjort det muligt for et stigende antal personer i Danmark at udføre deres arbejde på forskellige måder, bl.a. hjemmefra. En revision af arbejdsmiljødirektiverne bør tage højde herfor.

Side 2/104

Arbejdsgiveren har ansvar for, at arbejdsmiljøreglerne bliver overholdt, men det er Arbejdstilsynets erfaring, at den ansattes medvirken har særlig betydning, når den ansatte arbejder hjemme, fordi arbejdsgiveren ikke har samme ret til at kontrollere arbejdsforholdene i den ansattes hjem. Som udgangspunkt aflægges Arbejdstilsynet ikke tilsynsbesøg i den ansattes hjem, men er det nødvendigt vil det ske efter henvendelse til virksomheden og med inddragelse af arbejdsmiljørepræsentanten. I arbejdsmiljølovens § 4 er der hjemmel til, at beskæftigelsesministeren kan fastsætte, at loven kun i begrænset omfang skal gælde for arbejde, som udføres i den ansattes hjem. Ansatte, der arbejder helt eller delvist hjemme er dog omfattet af reglerne om organisering af arbejdsmiljøarbejdet. Virksomhedens arbejdspladsvurdering skal også omfatte hjemmearbejdspladser.

Ligeledes har Arbejdstilsynet i perioden fra 2013-2017 oplevet et stort antal vandrende arbejdstagere og udenlandske virksomheder, der udfører arbejde i Danmark. Tilsynet med arbejdsmiljøet gennemføres på samme måde som i forhold til danske virksomheder: Dette medfører nogle gange behov for at inddrage tolkebistand, så Arbejdstilsynet kan gå i dialog med de, der udfører arbejdet. Arbejdstilsynet anvender samme reaktionstyper, som overfor danske virksomheder, og tilsynet er afgrænset til de aktiviteter, den udenlandske virksomhed har i Danmark.

Offshore olie- og gasområdet

Indledningsvist bemærkes det, at flere af de i spørgsmål 1 nævnte eksempler ikke er relevante i forhold til arbejde offshore, fx hjemmearbejde. Arbejdstilsynet kan oplyse, at i offshoresikkerhedslovens kapitel 2 fastlægges ansvarsfordelingen, idet §§ 5-9 omhandler ansvarsfordeling mellem de enkelte typer af virksomhed, §§ 10-17 omhandler ansvarsfordeling indenfor den enkelte virksomhed, der beskæftiger ansatte, mens § 18 omhandler leverandører m.v.

Søfart

Ikke alle i spørgsmål 1 nævnte eksempler har relevans for tjeneste til søs. Den praktiske gennemførelse sker i samarbejde med erhvervets organisationer samt de to arbejdsmiljøråd for henholdsvis handelsflåden og fiskeriet.

Luftfart

Dansk luftfart er kun perifert berørt af de nævnte ændringer i arbejdsmiljøet, og de steder hvor det er tilfældet, er der forsøgt at sætte fokus på problemstillingerne i de tidligere nævnte vejledninger, som Arbejdstilsynet har ladet udarbejde i perioden.

Bemærkninger fra parterne:

Arbejdsgiversiden peger på, at en række internationale komparative undersøgelser fra blandt andet OECD, EUROFOUND og Den europæiske fagbevægelses forskningsenhed ETUI, samstemmende viser, at danske lønmodtageres arbejdsmiljø og arbejdsforhold er blandt EU's bedste. Dermed synes der i Danmark at være en høj grad af opfyldelse af rammedirektivets målsætning om et sikkert og sundt arbejdsmiljø.

Lønmodtagersiden gør opmærksom på, at der er store udfordringer i arbejdsmiljøet på tværs af brancher, virksomheder og arbejdspladser.

Direktivet er i høj grad med til at give arbejdstagere en grundlæggende beskyttelse og til at sikre forebyggelse af sikkerheds- og sundhedsrisici i arbejdet. Særligt forebyggelsesprincipperne er relevante og udgør en god tilgang til arbejdsmiljøet.

Lønmodtagersiden mener at der er behov for at inkludere selvstændige i direktivets dækningsområde – en mulighed der allerede er taget i brug i byggepladsdirektivet (92/57)

Lønmodtagersiden beklager, at arbejdsmiljørådgivningen i Danmark (ifølge en hvidbog om arbejdsmiljørådgivning) er reduceret kraftigt, og at mange virksomheder i praksis ikke har adgang til arbejdsmiljørådgivning. Arbejdstilsynet fører i praksis ikke tilsyn med bestemmelsen om, at arbejdsgiver skal benytte ekstern sagkyndig, når de relevante kompetencer ikke er tilstede i virksomheden (rammedirektivet artikel 7, stk. 3). Samtidig er antallet af påbud om at benytte rådgivning til løsning af konkrete arbejdsmiljøproblemer faldet markant i perioden.

Lønmodtagersiden påpeger at kun en lille del af arbejdsmarkedet dækkes i dag af arbejdsmiljørådgivning. Potentialet i arbejdsmiljø-rådgivning som virkemiddel til at forbedre arbejdsmiljøet i Danmark udnyttes derfor ikke, og der er behov for at finde frem til systemer som effektivt kan levere arbejdsmiljørådgivning til de danske virksomheder.

Eventuel forenkling af regler må ikke sænke beskyttelsesniveauet for arbejdstagere.

Lønmodtagersiden henleder opmærksomheden på, at der i den danske lovgivning om APV ikke er krav til kvaliteten af indholdet i APV'en.

2. Har den praktiske erfaring vist, at direktivets anvendelsesområde fortsat er relevant eller finder det f.eks. ikke anvendelse på visse grupper?

Land

Det fremgår af arbejdsmiljølovens § 2, stk. 3, at arbejdsmiljølovgivningens regler om arbejdets udførelse, tekniske hjælpemidler og stoffer og materialer

gælder for arbejde udført i arbejdsgiverens private husholdning; for arbejde, der udføres af militære, og som kan henregnes til egentlig militærtjeneste og for arbejde, som ikke udføres for en arbejdsgiver.

Det er fortsat relevant at undtage særlige forhold i tilknytning til visse specifikke aktiviteter i f.eks. de væbnede styrker, dog således at arbejdstagernes sikkerhed og sundhed sikres i videst muligt omfang, jf. artikel 2.

Det er også stadig relevant at undtage ”hushjælp” i direktivets art. 3, da det indebærer betydelige tilsynsmæssige udfordringer at håndhæve rammedirektivets regler for arbejde af denne karakter, der udføres i arbejdsgiverens private hjem.

Fra den 1. februar 2015 blev frivilligt arbejde, der har karakter af fritidsaktiviteter for en almennyttig forening, der ikke har fortjeneste som formål, undtaget fra kravet om APV og AMO. Der henvises til den generelle besvarelse under pkt. 2.1.

Studerende og elever er omfattet af reglerne om elevers og studerendes undervisningsmiljø, hvorefter undervisningen skal foregå sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt. Når elever deltager i praktiske øvelser af arbejdsmæssig karakter i skolen, typisk i fag som fx fysik og sløjd, gælder arbejdsmiljølovens regler om arbejdets udførelse, tekniske hjælpemidler og stoffer og materialer. Der ses ikke at være behov for at ændre på denne opdeling.

Offshore olie- og gasområdet

Arbejdstilsynet skal bemærke, at de grupper, som direktivet ikke finder anvendelse på, jf. art. 2 (2) ikke har relevans i forhold til arbejdet på offshoreanlæg, hvorfor Arbejdstilsynet ikke har bemærkninger hertil.

Søfart

Søfartsstyrelsen finder, at direktivet fortsat har relevans for søfarts- og fiskerierhvervet.

Luftfart

Arbejdsmiljørådet for Luftfart finder fortsat direktivets anvendelsesområde relevant. Omkring direktivets personlige anvendelsesområde kan det oplyses, at hverken selvstændige, studerende eller hushjælp finder anvendelse inden for dansk luftfart.

Bemærkninger fra lønmodtagersiden til direktivets artikel 3, a:

Lønmodtagersiden mener, at rammedirektivet bør inkludere ”hushjælp og andre ansatte i arbejdsgiverens private husholdning” i direktivets definition af en arbejdstager. Den sociale udvikling i samfundet har betydet at bl.a. au pair ordningen ikke længere kan anskues som en kulturel udveksling, men der er tale om reelt arbejde for en arbejdsgiver, hvor arbejdstager blot bor privat hos arbejdsgiveren. Lønmodtagersiden finder, at Arbejdstilsynet kan føre tilsyn i private hjem, når det f.eks. drejer sig om hjemmehjælp, og derved vil det også kunne gøres ved hushjælp mv. Selvom Danmark og andre medlemsstater måtte

vælge at ratificere ILO's konvention om arbejde i private husholdninger, er der behov for fælles regler i EU.

Side 5/104

3. I hvilket omfang gøres der ved den praktiske gennemførelse af direktivet brug af muligheden for at tilpasse det til virksomhedernes størrelse og aktiviteterne art ?

Land

I reglerne om arbejdsmiljøorganisation tages der direkte hensyn til virksomhedernes størrelse. Virksomheder med under 10 ansatte skal samarbejde om sikkerhed og sundhed, men skal ikke have en formel organisering af samarbejdet, der foregår i direkte kontakt mellem arbejdsgiveren og de ansatte.

Ved arbejde, der helt eller delvist udføres på midlertidige eller skiftende arbejdssteder uden for virksomhedens faste arbejdssted, herunder bygge- og anlægsarbejde, skal samarbejdet om sikkerhed og sundhed foregå i en arbejdsmiljøorganisation, når 5 eller flere ansatte arbejder for samme arbejdsgiver på udearbejdsstedet, og arbejdet foregår i en periode på mindst 14 dage.

Ved kontorarbejde, andet administrativt arbejde og ved arbejde i butikker og lignende, medregnes kun ansatte, der er beskæftiget 10 timer eller mere ugentligt. Ved sæsonbetonet virksomhed skal samarbejdet om sikkerhed og sundhed foregå i en arbejdsmiljøorganisation, når 10 eller flere ansatte er beskæftiget samtidigt i mindst 3 ud af 12 sammenhængende måneder.

Arbejdspladsvurderingen skal tilpasses arbejdet, herunder virksomhedens art og farligheden af de aktiviteter, som udføres. Derfor stilles der på en række områder særlige krav til APV'en. Det gælder bl.a. risikofaktorer som manuel håndtering, skærmarbejde, kræftisiko, biologiske agenser, gravide og ammendes arbejdsmiljø, udvinding af mineraler, unges arbejdsmiljø, kemiske agenser, arbejde i eksplosiv atmosfære, vibrationer og støj. For små virksomheder vil APV'en ofte være mindre omfattende og kompleks end på store virksomheder. Virksomheden kan vælge efter hvilken metode en APV skal udarbejdes og hvilke redskaber, der er behov for.

Der henvises til den generelle besvarelse spørgsmål 2.1.

Offshore olie- og gasområdet

I forbindelse med arbejde på et offshoreanlæg er der tale om store internationale virksomheder, hvorfor Arbejdstilsynet ikke ved implementeringen har taget specielle hensyn til virksomhedsstørrelser. Det er således i alle tilfælde virksomhedens ansvar, at sikkerheds- og sundhedsmæssige risici på et offshoreanlæg er identificeret, vurderet og nedbragt så meget, som det er rimelig praktisk muligt. Der er ej heller ved implementeringen taget hensyn til arten af det arbejde, der bliver udført, idet det er de enkelte arbejdsgivere, der skal sørge

for, at sikkerheds- og sundhedsmæssige risici forbundet med arbejdet er identificeret, vurderet og nedbragt så meget, som det er rimeligt praktisk muligt.

Side 6/104

Søfart

Der skelnes ikke mellem større eller mindre virksomheder, hverken for så vidt angår rederiets eller skibets størrelse, med hensyn til gennemførelse af arbejdsmiljøregler. Der er dog i forbindelse med udarbejdelse af de danske regler om sikkerhedsgruppe om bord i handels- eller fiskeskibe taget behørigt hensyn til antallet foreskrevne besætningsmedlemmer om bord.

Luftfart

Der er ikke gjort brug af muligheden for at tilpasse direktivet, da Kommissionens definition på små virksomheder (mindre end 250 ansatte) medfører, at hovedparten af luftfartsselskaberne i Danmark er små eller mellemstore virksomheder.

4. Hvordan tages der ved den praktiske gennemførelse af direktivet hensyn til nødvendigheden af samarbejde mellem arbejdsgivere, der deler arbejdssted ?

Land

Efter arbejdsmiljøloven skal flere arbejdsgivere, der lader arbejde udføre på samme arbejdssted, og alle, der er beskæftigede på samme arbejdssted, samarbejde om at skabe sikre og sunde arbejdsforhold for alle beskæftigede. For at bedre betingelserne herfor, har Arbejdstilsynet i 2010 opdateret reglerne om samarbejde om sikkerhed og sundhed, således at flere virksomheder under visse betingelser har mulighed for at have en fælles arbejdsmiljøorganisation når der er flere driftsmæssigt forbundne virksomheder, flere arbejdsgivere på samme arbejdssted, eller kommuner eller regioner og selvejende institutioner, som kommunen eller regionen har indgået driftsoverenskomst med.

Endvidere skal bygherren ved ethvert bygge- og anlægsarbejde, hvor to eller flere arbejdsgivere forventes at være til stede på byggepladsen samtidigt, sikre at der udpeges en eller flere personer, der skal koordinere arbejdet for sikkerhed og sundhed under projektering af bygge- og anlægsprojektet og under udførelse af bygge- og anlægsarbejdet.

Offshore olie- og gasområdet

Arbejdstilsynet har med offshoresikkerhedslovens § 10, stk. 5, ved den praktiske implementering af direktivet taget højde for nødvendigheden af samarbejde mellem arbejdsgivere, der deler samme arbejdssted. Det fremgår af § 10, stk. 5, at hvis der er flere arbejdsgivere på samme offshoreanlæg, skal arbejdsgiverne indgå i et samarbejde om forhold, der har betydning for sikkerhed og sundhed. Dette samarbejde skal etableres af henholdsvis operatøren og ejeren, jf. § 8, stk. 2.

Søfart

Forholdet er reguleret i regel 4, stk. 1, i bekendtgørelse nr. 1246 af 11. december 2009 om Meddelelser fra Søfartsstyrelsen A, teknisk forskrift om arbejdsmiljø i skibe, kapitel 1 A, der bestemmer, at der på skibe, hvor der beskæftiges

personer, hvis arbejdskraft er udlejet til skibet eller på anden måde stillet til rådighed for skibet af en fremmed virksomhed, har rederen og i hans sted skibsføreren pligt til at sørge for, at arbejdet planlægges, tilrettelægges og udføres sikkerhedsmæssigt og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt.

Luftfart

Dette punkt er ikke relevant inden for dansk luftfart.

5. Har der ifm. den praktiske gennemførelse af direktivet fundet større ændringer sted i beskyttelses- og forebyggelsestjenestens arbejde?

Land

Arbejdsmiljøorganisationens operationelle og forebyggende opgaver er uændrede og omfatter bl.a. varetagelse og deltagelse i aktiviteterne til beskyttelse af de ansattes sikkerhed og sundhed, herunder forebyggelse af risici, og deltagelse i virksomhedens APV - arbejde.

Arbejdsmiljøorganisationen deltager endvidere i kontrol af, om arbejdsmiljøforholdene er forsvarlige, herunder arbejdsprocesser og metoder. Den skal ligeledes kontrollere, at der gives oplæring og instruktion, samt deltage i undersøgelse af ulykker mv.

Arbejdsmiljørådgivning

Der har ikke fundet større ændringer sted. Hvis arbejdsgiveren ikke selv råder over den nødvendige sagkundskab til at varetage sikkerheds- og sundhedsarbejdet i virksomheden, skal arbejdsgiveren indhente ekstern sagkyndig bistand med henblik på at sikre, at de ansattes arbejdsmiljø til stadighed er fuldt forsvarligt. Hertil kommer, at Arbejdstilsynet kan påbyde en virksomhed at bruge autoriseret rådgivning til at bistå sig med at løse og forebygge det eller de arbejdsmiljøproblemer, som virksomheden har fået påbud om.

Virksomheden skal benytte så meget rådgivning, som der er behov for til at løse arbejdsmiljøproblemerne, og rådgivningen tager både sigte på at løse det eller de konkrete arbejdsmiljøproblemer og at forebygge, at de samme problemer opstår igen. Virksomheden og den autoriserede rådgiver aftaler, hvorledes samarbejdet skal foregå. Virksomheden skal inddrage AMO eller de ansatte i rådgivningsprocessen.

Der henvises til besvarelsen under pkt. 2.3 og pkt. 2.5.

Offshore olie- og gasområdet

Arbejdstilsynet har ikke ved den praktiske implementering af direktivet foretaget betydningsfulde ændringer i forhold til beskyttelses- og forebyggelsestjenester.

Søfart

Søfartsstyrelsen har ikke ved den praktiske implementering af direktivet foretaget betydningsfulde ændringer i forhold til beskyttelses- og forebyggelsestjenester.

Luftfart

Nej, det har ikke været tilfældet.

Side 8/104

6. Har medlemsstaten truffet supplerende foranstaltninger, som ikke er medtaget i direktivet? I bekræftende fald bedes de beskrevet, og grundene til, at disse supplerende foranstaltninger blev truffet, bedes angivet.

Land

Der er ikke i perioden 2013-2017 truffet supplerende foranstaltninger.

I 2013 er det blevet tydeliggjort i arbejdsmiljøloven, at loven omfatter både det fysiske og det psykiske arbejdsmiljø, så arbejdsgiverne ved, hvad der forventes af dem. Formålet hermed var at skærpe opmærksomheden på, at det psykiske arbejdsmiljø er ligestillet med det fysiske arbejdsmiljø, og at arbejdsgiveren har pligt til at håndtere begge dele i forhold til sine ansatte.

Offshore olie- og gasområdet

Der er ikke blevet truffet supplerende foranstaltninger indenfor dette direktiv.

Søfart

Der er ikke blevet truffet supplerende foranstaltninger indenfor dette direktiv.

Luftfart

Nej. Der er ikke truffet supplerende foranstaltninger, som ikke er medtaget i direktivet.

7. Har medlemsstaterne eller arbejdsmarkedets parter truffet specifikke foranstaltninger til støtte for SMV'er i forbindelse med gennemførelsen af direktivet?

Land

Arbejdstilsynet har udarbejdet flere brancherettede APV-tjeklister, således at der nu i alt er 86 tjeklister, der særligt henvender sig til virksomheder med mindre end 10 ansatte.

Desuden har Arbejdstilsynet udarbejdet Online APV, der er et webbaseret værktøj, der gør det lettere at udarbejde den lovpligtige APV. Værktøjet henvender sig særligt til mindre virksomheder med under 10 ansatte, men større virksomheder kan med fordel bruge det. Online APV er et digitalt alternativ til Arbejdstilsynets 86 brancheopdelte APV-tjeklister.

Arbejdstilsynet vejleder virksomheder med 1-4 ansatte om, hvordan arbejdsmiljølovens krav til virksomhedernes egen arbejdsmiljøindsats (fx APV) kan opfyldes og om, hvordan arbejdsmiljøproblemer kan løses fx ved at oplyse om konkrete eksempler i tilsynets vejledninger.

Arbejdstilsynets hjælp til små virksomheder tager bl.a. udgangspunkt i Arbejdstilsynets vejledninger, instrukser og arbejdsmiljøvejvisere og materiale fra BFA.

Hver nystartet virksomhed med ansatte modtager en startpakke med en introduktion til de krav, som arbejdsmiljølovens stiller til virksomheder med ansatte.

Side 9/104

Der henvises til den generelle besvarelse under pkt. 2.7.

Offshore olie- og gasområdet

Der henvises til den generelle besvarelse under punkt 2.7

Søfart

Der henvises til sektion I, punkt. 2.7

Luftfart

Der henvises til den generelle besvarelse under pkt. 2.7.

8. Har SMV'er særlige vanskeligheder med at opfylde direktivets krav? I bekræftende fald bedes disse beskrevet.

Land

Arbejdstilsynet er i tilsynsarbejdet opmærksom på, at det kan være vanskeligt for små virksomheder selv at have den fornødne arbejdsmiljøekspertise.

Siden 1. januar 2012 har Arbejdstilsynet ydet en særlig vejledning til små virksomheder, dvs. at virksomheder med 1 til 4 ansatte får ekstra vejledning om et sikkert og sundt arbejdsmiljø ift. større virksomheder. Den tilsynsførende forklarer reglerne og omsætter dem til de konkrete situationer på virksomheden, så det bliver klart, hvad der kræves. Desuden vejledes de små virksomheder om, hvordan forskellige løsninger kan findes, fx vise, hvor APV-materiale kan findes og de får eksempler på, hvordan det pågældende problem kan løses og ideer til at forebygge arbejdsmiljøproblemer – fx ved at give dem redskaber til at flytte eget arbejdsmiljø. Det er stadig virksomheden selv, der skal udføre det egentlige arbejde med at opfylde kravene til lovgivningen. Det er også virksomheden selv, der skal vælge den løsning, der passer bedst, når der tages hensyn til fx de konkrete forhold, erfaringer i virksomheden og indhentning af ekspertise.

Offshore olie- og gasområdet

Der henvises til den generelle besvarelse under punkt. 2.8

Søfart

Der henvises til sektion I, punkt. 2.7

Luftfart

Der henvises til den generelle besvarelse under pkt. 2.8.

Rådets direktiv 89/654/EØF om minimumsforskrifter for sikkerhed og sundhed i forbindelse med arbejdsstedet (første særdirektiv i henhold til artikel 16, stk. 1, i direktiv 89/391/EØF).

1-Er definitionen af arbejdssted i artikel 2 fortsat relevant i lyset af den praktiske erfaring?

Definitionen er stadig relevant.

Bemærkninger fra parterne:

Arbejdsgiversiden bemærker, at Arbejdstilsynet ikke har fremsat forslag til en revision. **Arbejdsgiversiden** peger dertil på, at en udvidelse som omfatter krav til, at arbejdsgivere skal sikre særlige indretningsmæssige forhold i private hjem, må skønnes uforeneligt med helt grundlæggende regler om beskyttelse af privatlivets fred og af privat ejendom. Samtidig **påpeges, at ansatte allerede i dag i medfør af gældende regler, i fuldt tilstrækkelig grad opnår beskyttelse ved arbejde i eget hjem. Der ses således ikke behov for en udvidelse af indretningskrav ved arbejde i eget hjem, ej heller hjemmel hertil ifølge dansk ret.**

Lønmodtagersiden peger på, at direktivet i høj grad er med til at give arbejdstagere en grundlæggende beskyttelse og til at sikre forebyggelse af sikkerheds- og sundhedsrisici i forbindelse med arbejdsstedets indretning.

Lønmodtagersiden ser frem til, at det nedsættes en arbejdsgruppe under det Rådgivende udvalg om sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen (ACSH), som har til opgave at udarbejde en holdning om, hvordan direktivet kan opdateres og moderniseres. Vi henviser her til den holdning om ”Modernisation of Six OSH Directives to Ensure Healthier and Safer Work for All”, som blev vedtaget af det rådgivende udvalg i november 2017.

Lønmodtagersiden finder, at direktivet bør opdateres, så det dækker sundhedsrisici (på kortere og længere sigt) og ikke kun sikkerhed. Det bør også dække en større gruppe arbejdstagere, herunder vikarer og selvstændige.

Derudover bør direktivet dække arbejde på midlertidige og skiftende arbejdssteder samt arbejde, som foregår udendørs, som ikke er dækket af direktiv om midlertidige og skiftende arbejdssteder (92/57), samt inkludere nye steder at udføre arbejdet fra det, jf. bl.a. det stigende antal hjemmearbejdspladser og arbejde fra distancen. **Lønmodtagersiden** finder også, at risikoen for udsættelse for vold bør inkluderes i artikel 6, hvor arbejdspladser, hvor der er risiko for vold skal have et layout og design, som tager hensyn til risikoen. Det samme gælder også for ergonomi, hvor

arbejdspladsen skal have et design, layout og være udstyret, så det er muligt at arbejde i gode arbejdsstillinger og med sunde bevægelser.

Side 11/104

Der bør også ske en udvidelse af pligten til at informere arbejdstagere, så den også inkluderer arbejdstagere fra andre virksomheder, som arbejder på arbejdsstedet.

Lønmodtagersiden påpeger at: Eventuel forenkling af regler må ikke sænke beskyttelsesniveauet for arbejdstagerne.

2- Er der på baggrund af den praktiske erfaring bestemmelser i direktivet, som bør anvendes eller ikke anvendes på visse arbejdssteder?

Der ses ikke umiddelbart eksempler på dette. De danske regler omfatter virksomheder med ansatte, som fx industri-, handels- og kontorvirksomheder, skoler, hospitaler og andre institutioner, og omfatter virksomhedens bedriftsområde. Virksomhedens bedriftsområde omfatter alle bygninger, bedriftsanlæg mv., som virksomhedens ansatte har adgang til som led i deres arbejde, og arealer i umiddelbar tilknytning hertil. På landbrug, skovbrug og i gartnerier gælder reglerne dog kun for virksomhedens bygninger og bedriftsanlæg samt arealer i umiddelbar tilknytning hertil. Det samme gælder anden virksomhed, hvis område er meget udstrakt eller spredt beliggende.

Hvis arbejdet udføres uden for virksomhedens bedriftsområde, anses arbejdsstedet ikke som fast, og skal derfor opfylde andre krav. Fx er en hjemmesygeplejerske og en håndværker, der udfører arbejde i private hjem, i stedet omfattet af reglerne for skiftende arbejdssteder.

3-Er detaljerne i bilag 1 og 2 fortsat relevante for arbejdsstederne i lyset af den praktiske erfaring?

Detaljerne i bilaget er stadig relevante.

Bemærkninger fra parterne:

Arbejdsgiversiden peger på, at der ikke er kendskab til nogen nationale surveys, der har undersøgt omfanget af virksomheder, der ikke måtte overholde reglerne om særlig beskyttelse af gravide eller ammende. Generelt viser nationale surveys fra det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø, at 93 pct. af virksomhederne overholder reglerne om at udarbejde arbejdspladsvurdering. Dertil viser data fra Socialforskningsinstituttet, at i Danmark, giver det at arbejde under graviditeten en *lavere* risiko for at føde for tidligt.

For så vidt angår bilag 1, punkt 17: om gravide kvinder og ammende mødre, peger **lønmodtagersiden** på, at der generelt er problemer med, at gravide og ammende ikke får anvist mulighed for at hvile sig liggende under passende forhold.

4. Har medlemsstaten truffet supplerende foranstaltninger, som ikke er medtaget i direktivet? I bekræftende fald bedes de beskrevet, og grundene til, at de supplerende foranstaltninger blev truffet, bedes angivet.

Side 12/104

I Danmark er der også givet regler for midlertidige og mobile arbejdssteder samt regler for arbejde i ansatte eget hjem. Ligeledes er der fastlagt supplerende regler i Bygningsreglementet om bl.a. størrelsen af og mekanisk ventilation af arbejdsrum, flugtveje og akustik. Der er også givet regler for arbejdspladser i transportmidler. Bl.a. som følge af forskellige opgaver, der udføres uden for arbejdsgiverens bygning eller område og med den teknologiske udvikling er det fundet nødvendigt at regulere for indretningen af arbejdsstedet på andre lokaliteter end på arbejdsgiverens bedriftsområde.

5. Har medlemsstaten eller arbejdsmarkedets parter truffet specifikke foranstaltninger til støtte for SMV'er i forbindelse med gennemførelsen af direktivet? Beskriv foranstaltningerne.

Der henvises til svar på spørgsmål 2.7. i den generelle del.

6. Har SMV'er særlige vanskeligheder med at opfylde direktivets krav? I bekræftende fald bedes disse beskrevet.

Der henvises til svar på spørgsmål 2.8. i den generelle del.

Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/104/EF af 16. september 2009 om minimumsforskrifter for sikkerhed og sundhed i forbindelse med arbejdstagernes brug af arbejdsudstyr under arbejdet (andet særdirektiv i henhold til artikel 16, stk. 1, i direktiv 89/391/EØF) – Kodificering af direktiv 89/655/EØF som ændret ved direktiv 95/63/EF og direktiv 2001/45/EF.

l. Hvordan gennemfører medlemsstaterne i praksis kravet i artikel 4 om, at arbejdsgiverne skal kontrollere, at såvel gammelt som nyt arbejdsudstyr er i overensstemmelse med reglerne? Hvordan håndhæves det?

Land

Arbejdstilsynet fører tilsyn med om de tekniske hjælpemidler, der anvendes, udgør en fare for de ansatte. Såfremt dette er tilfældet reageres der med påbud til virksomheden om anvendelsen af det tekniske hjælpemiddel. Derudover foretager Arbejdstilsynet en vurdering af, om faren skyldes mangelfuld indretning af en CE mærket maskine, stillads, m.v., og gennemfører en sag overfor fabrikanten, hvis det er relevant

Offshore olie- og gasområdet

Arbejdstilsynet har med bekendtgørelse om styring af sikkerhed og sundhed m.v. i forbindelse med offshore olie- og gasaktiviteter m.v. og bekendtgørelse om anlægs, tilsluttet infrastrukturs og rørledningers konstruktion, indretning og udstyr i forbindelse med offshore olie- og gasaktiviteter m.v., implementeret direktivet. Arbejdstilsynet fører tilsyn med overholdelsen af offshore-sikkerhedsloven og de tilhørende bekendtgørelser. Ved jævnlige besøg på offshoreanlæggene, ved gennemgang af sikkerheds- og sundhedsredegørelser og gennemgang af det for offshoreanlægget udarbejdet ledelsessystem for sikkerhed og sundhed påser Arbejdstilsynet, at de gældende regler på offshoreområdet overholdes.

Søfart

Direktivet er implementeret ved bekendtgørelse nr. 1246 af 11. december 2009 om Meddelelser fra Søfartsstyrelsen A, teknisk forskrift om arbejdsmiljø i skibe, kapitel VI, A VI Anvendelse af arbejdsudstyr i skibe, dateret 1. juli 2004. Forskriften pålægger rederiet og skibsføreren at sikre, at det mest hensigtsmæssige arbejdsudstyr anvendes. Herudover drøftes eventuelle spørgsmål herom i skibets sikkerhedsudvalg.

Lov om indretning m.v. af visse produkter (lov nr. 155 af 20. februar 2013) er trådt i kraft 1. juli 2013.

Luftfart

Arbejdsudstyr om bord i dansk indregistrerede luftfartøjer indgår i den øvrige vedligeholdelse/kontrol af

udstyr om bord i flyene.

Bemærkninger fra parterne:

Side 14/104

Lønmodtagersiden peger på, at brug af arbejdsudstyr er en integreret del af arbejdet, og direktivets bestemmelser om brug af arbejdsudstyr har således stor betydning for sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen.

Lønmodtagersiden anbefaler, at der sættes yderligere fokus på at sikre efterlevelse og effektiv håndhævelse af reglerne om brug af arbejdsudstyr.

Lønmodtagersiden konstaterer med tilfredshed, at Kommissionen har udgivet en vejledning om arbejde i højden: ”Ikke bindende vejledning om god praksis ved gennemførelsen af direktiv 2001/45/EF (arbejde i højden)”. Vejledningen styrker bl.a. små virksomheders muligheder for at beskytte arbejdstagerne mod risici ved arbejde på i højden.

Eventuel forenkling af regler må ikke sænke beskyttelsesniveauet.

Minimumsdirektiver er udtryk for ”et fælles minimum i EU”, hvor det samtidig er en forudsætning, at medlemsstaterne kan fastsætte regler, der er på et stadigt højere beskyttelsesniveau.

2. Hvordan har medlemsstaterne i praksis gennemført kravet i artikel 5 om "kontrol" af arbejdsudstyr og om "kompetence" til at gøre det i deres nationale lovgivning/praksis? Har disse krav givet anledning til nogen praktiske problemer?

Land

I forhold til direktivets krav har Arbejdstilsynet et generelt supplerende krav om, at eftersyn (kontrol) skal ske i henhold til leverandørens (fabrikantens) anvisninger. Derudover har Arbejdstilsynet supplerende eftersynskrav vedrørende hejse-, løfte- og transportredskaber, metalpresser, centrifuger samt stilladser. Hejse-, løfte- og transportredskaber, metalpresser og centrifuger er omfattet af et specifikt krav om periodisk hovedeftersyn. Stilladser er omfattet af et specifikt krav om eftersyn inden ibrugtagning.

Direktivkravet om, at kontrollen skal ske af ”personale, der efter national lovgivning, eller praksis er kvalificeret hertil” er implementeret ved, at der stilles krav om, at kontrollen skal ske af en ”sagkyndig” person. Det er arbejdsgiverens ansvar at sikre, at personen er kvalificeret. Der gælder særlige krav i forbindelse med stilladseftersyn, som kun må udføres af en person, som har gennemgået en særlig stilladsuddannelse, eller har lignende erfaring og kendskab.

Arbejdstilsynets kontrol hermed er primært fokuseret på overholdelse af de specifikke eftersynskrav vedrørende hejse-, løfte- og transportredskaber, metalpresser, centrifuger, stilladser samt elevatorer og trykbærende udstyr. Øvrige tekniske hjælpemidler kontrolleres som led i Arbejdstilsynets almindelige tilsyn. Såfremt de tekniske hjælpemidler udgør en fare for de ansatte, og skyldes faren manglende eftersyn, afgiver Arbejdstilsynet påbud om eftersyn.

Kravet, om at kontrollen skal udføres af en sagkyndig person, giver anledning til en del spørgsmål fra virksomhederne, der ofte gerne vil vide, hvilke krav der helt konkret stilles, for at man må udføre en bestemt kontrol. Dette afhænger imidlertid af den pågældende kontrolopgave.

Arbejdstilsynets tilsyn er fokuseret på, om der er gennemført den krævede kontrol, og om de tekniske hjælpemidler fremstår i sikker og forsvarlig stand. Såfremt dette ikke er tilfældet afgives der påbud herom.

Luftfart

Reparation, ændringer og vedligeholdelse foretages i udgangspunktet ikke af de flyvende besætningsmedlemmer, men udelukkende af medarbejdere fra den tekniske stab med den fornødne uddannelse, indsigt og kompetence. Arbejdsmiljørådet for Luftfart er ikke vidende om, at de pågældende krav har givet anledning til praktiske problemer.

Offshore olie- og gasområdet

I bekendtgørelse om drift af anlæg, tilsluttet infrastruktur og rørledninger i forbindelse med offshore olie- og gasaktiviteter m.v. er fastsat krav om, at eftersyn og vedligeholdelse skal udføres af personer med tilstrækkelig uddannelse og kompetence. Dette har ikke forårsaget praktiske problemer.

Søfart

Der henvises til besvarelsen af spørgsmål 1. Der er ikke konstateret praktiske problemer i forbindelse hermed.

Bemærkninger fra parterne:

Lønmodtagersiden peger på, at selvom der sker forholdsvis mange ulykker ved brug af tekniske hjælpemidler er langt de fleste årsager allerede dækket af direktivets bestemmelser. Det er således helt på sin plads, at både opstilling, drift og reparation/vedligeholdelse er dækket af direktivet og de danske regler.

Arbejdstilsynet og de autoriserede rådgivere er meget opmærksomme på maskinsikkerheden – både indretning og brug af tekniske hjælpemidler, i forbindelse med tilsyn og rådgivning af virksomhederne, og arbejdsmarkedets parter har udgivet en lang række vejledninger om arbejde med forskellige former for tekniske hjælpemidler.

Der er dog efter **lønmodtagersidens** opfattelse et helt evident behov for, at kravet om fyldestgørende anvisninger fra leverandøren bliver håndhævet. Anvisningerne og kravene i brugsanvisningerne skal følges af brugerne, men leverandørerne er generelt meget dårlige til at anviser sikre arbejdsmetoder og begrænsninger i brug af udstyret. I mange tilfælde gemmer de sikkerhedsmæssige anvisninger sig i de tekniske data som leverandørerne forsyner købere og brugere med. Det ville være på sin plads med en egentlig punktopstilling af de forhold som krævede fyldestgørende oplysninger fra leverandøren, på samme måde som gælder for leverandører af kemiske agenser.

Det er **lønmodtagersidens** erfaring, at der på mange arbejdspladser mangler rutiner vedrørende kontrol af arbejdsudstyr, jf. artikel 4a. Det er almindeligt, at resultaterne af kontrollen ikke registreres.

Oplæring, instruktion og uddannelse er afgørende for, at arbejdsudstyret anvendes korrekt. Forekomst af krav om specifik arbejdsmiljøfaglig uddannelse er et velegnet instrument til at sikre, at arbejdsudstyr med særlig risiko, jf. artikel 6, forbeholdes arbejdstagere, der er kompetente til at udføre opgaven (når arbejdsgiveren har anvist, at de har til opgave at udføre de tilknyttede opgaver). Muligheden for at stille nationale krav om arbejdsmiljøfaglig uddannelse, bl.a. ved opstilling af stilladser, jf. bilagets afsnit 4.3.6 er helt nødvendig for at sikre både arbejdstagerne og den offentlige sikkerhed.

Efter **lønmodtagersidens** vurdering bør effekten af bestemmelsen i bilag II nr. 3.1.6.d (mobilt arbejdsudstyr) vurderes nærmere og et krav om at installere sensorer og kamera til at styrke synsfeltet bør overvejes.

Lønmodtagersiden konstaterer med bekymring, at rapelling, jf. bilag II nr. 4.4 ved arbejde i højden er i fremdrift, og at dette udfordrer princippet om, at kollektive beskyttelsesforanstaltninger skal gå forud for individuelle foranstaltninger.

Direktivets bilag II med bestemmelser om brug af arbejdsudstyr ved arbejde midlertidigt i højden bør opdateres, så det afspejler den teknologiske udvikling og god praksis inden for området "arbejdsudstyr", jf. også afsnit 4,7 i Kommissionens ikke-bindende vejledning om god praksis ved gennemførelsen af direktiv 2001/45/EF (arbejde i højden), hvor det anføres, at "andet udstyr til arbejde i højden" ikke er omtalt i bilaget til direktiv 2001/45, herunder bl.a. lifte (jf. vejledningens afsnit 4.7.2) og en- eller flersøjlede arbejdsplatforme (jf. afsnit 4.7.3).

3. Hvordan anvender medlemsstaterne begrebet "særlig risiko"? Hvordan har medlemsstaterne gennemført artikel 5 i praksis og har de nogensinde håndhævet den?

Land

Det er arbejdsgiveren, der vurderer om anvendelsen af et teknisk hjælpemiddel kan frembyde særlig risiko, som kræver, at brugen forbeholdes visse arbejdstagere. Der er krav om en specifik uddannelse/certifikat for at arbejde med følgende tekniske hjælpemidler: Kraner, gaffeltrucks, teleskoplæssere, elevatorer m.v., dampkedler m.v., køleanlæg m.v. samt opstilling og nedtagning af stilladser.

Med Arbejdstilsynets tilsynstilgange, er der særlig fare, når sikkerheden i væsentlig grad afhænger af brugerens adfærd, og der samtidig er behov for særlig viden og færdigheder for at imødegå faren. Særlig fare forekommer normalt også i forbindelse med eftersyn, vedligeholdelse og reparation af tekniske hjælpemidler, der udgør en særlig fare. Eksempler herpå er føring af mobile maskiner, anhugning, brug af personløfter med arbejdsstandplads samt anvendelse af tekniske hjælpemidler som er omfattet af uddannelses/certifikatkrav.

Arbejdstilsynets primære tilsynsfokus ligger på overholdelse af de specifikke uddannelseskrav samt arbejdsgiverens generelle instruktions- og oplæringspligt, der siger, at arbejdsgiveren skal sikre, at de ansatte, der arbejder med et teknisk

hjælpemiddel, er tilstrækkeligt instrueret og oplært til at kunne udføre arbejdet fuldt forsvarligt.

Side 17/104

Luftfart

Luftfartsselskaberne uddanner alle besætningsmedlemmer i brugen af alt relevant udstyr om bord.

Offshore olie- og gasområdet

Sikkerheds- og sundhedsdokumentet skal beskrive, hvorvidt tekniske hjælpemidler kan frembyde særlig risiko, som kræver, at brugen forbeholdes visse arbejdstagere. Der er krav om en specifik uddannelse/certifikat for at arbejde med bl.a. følgende tekniske hjælpemidler: Kraner, gaffeltrucks, elevatorer m.v., køleanlæg m.v. samt opstilling og nedtagning af stilladser. Der foreligger ingen oplysninger om, at der har været grund til at håndhæve bestemmelsen i afrapporteringsperioden.

Søfart

Regel 7, stk. 4, i ovennævnte bekendtgørelse påbyder, at hvis anvendelsen af et teknisk hjælpemiddel frembyder en særlig fare for den, der beskæftiges herved, eller andre personer, skal arbejdsgiveren sørge for, at det kun anvendes af personer, der er specielt udpeget hertil, og som har modtaget den hertil fornødne instruktion og oplæring. Søfartsstyrelsen kan ikke fremkomme med eksempler, hvor det har været nødvendigt at håndhæve nævnte bestemmelse.

4. Har medlemsstaten truffet supplerende foranstaltninger, som ikke er medtaget i direktivet? I bekræftende fald bedes de beskrevet, og grundene til, at de supplerende foranstaltninger blev truffet, bedes angivet.

Land

Arbejdstilsynet har i 2011 truffet supplerende foranstaltninger vedrørende anvendelsen af teleskoplæssere, idet der er indført krav om at man skal have et certifikat for at man må føre teleskoplæsser.

Arbejdstilsynet har gennem mange år haft krav om gaffeltruckcertifikat for at man må føre gaffeltruck. De senere år er virksomhederne begyndt at anvende teleskoplæssere med gafler som alternativ til gaffeltrucks, og da teleskoplæssere er mindst lige så farlige at anvende som gaffeltrucks, er det besluttet at indføre krav om certifikat for at man må føre teleskoplæsser med gafler. Der er i den anledning oprettet en særlig teleskoplæsseruddannelse

Førercertifikatreglerne er revideret i 2017, gældende fra 1. januar 2018. Som noget nyt er kravet om teleskoplæssercertifikat udvidet til også at gælde for personløft med teleskoplæsser. Endvidere vil det også fra den 31. december 2018 være et krav at man har teleskoplæssercertifikat for at anvende en teleskoplæsser til kranarbejde. Hidtil har et kranførercertifikat været tilstrækkeligt. De reviderede førercertifikatregler medfører endvidere, at gaffeltruckcertifikat ikke vil give ret til at føre teleskoplæssere med gafler fra den 31. december 2018.

Begrundelsen er, at løft af byrder, herunder personer, med teleskoplæsser er forbundet med særlig fare, og det er derfor nødvendigt at operatøren har de fornødne kompetencer. Teleskoplæssere er væsentlig forskellige fra gaffeltruck og kraner, og det er derfor besluttet, at alle der anvender teleskoplæssere til løft af byrder på gafler, til personløft, eller til kranløft, skal have den målrettede teleskoplæsseruddannelse.

Luftfart

Nej. Der er ikke truffet supplerende foranstaltninger, som ikke er medtaget i direktivet.

Offshore olie- og gasområdet

Der er ikke blevet truffet supplerende foranstaltninger i forhold til dette direktiv.

Søfart

Der er ikke blevet truffet supplerende foranstaltninger i forhold til dette direktiv.

5. Har medlemsstaten eller arbejdsmarkedets parter truffet specifikke foranstaltninger til støtte for SMV'er i forbindelse med gennemførelsen af direktivet? Beskriv foranstaltningerne.

Land

Der henvises til svar på spørgsmål 2.7. i den generelle del.

Luftfart

Der henvises til svar på spørgsmål 2.7. i den generelle del.

Offshore olie- og gasområdet

Der henvises til svar på spørgsmål 2.7 i den generelle del.

Søfart

Der henvises til sektion I, punkt. 2.7

6. Har SMV'er særlige vanskeligheder med at opfylde direktivets krav? I bekræftende fald bedes disse beskrevet.

Land

Der henvises til svar på spørgsmål 2.8. i den generelle del

Luftfart

Der henvises til svar på spørgsmål 2.8. i den generelle del

Offshore olie- og gasområdet

Der henvises til svar på spørgsmål 2.8. i den generelle del

Søfart

Der henvises til sektion I, punkt. 2.7

Rådets direktiv 89/656/EØF af 30. november 1989 om minimumsforskrifter for sikkerhed og sundhed i forbindelse med arbejdstagernes brug af personlige værnemidler under arbejdet (tredje særdirektiv iht. artikel 16, stk.1, i direktiv 89/391/EØF)

Helt generelt skal det bemærkes, at dette direktiv har været under revision i regi af et ekspertudvalg og det rådgivende udvalg. Det afventer Kommissionens stillingtagen. Danmark støtter dette arbejde.

- 1. Hvilken praktisk erfaring er der, med at sikre, at personlige værnemidler kun anvendes, hvis risikoen ikke kan undgås eller i tilstrækkelig grad begrænses ved kollektive tekniske beskyttelsesforanstaltninger?*

Land

Arbejdstilsynet fører tilsyn med fare ved arbejdet, og reagerer med påbud til virksomheden om at sørge for, at ansatte anvender personlige værnemidler, hvis det er nødvendigt. Derudover foretager Arbejdstilsynet en vurdering af, om faren skyldes mangelfuld indretning af anvendte personlige værnemidler og gennemfører en sag overfor fabrikanten, hvis det er relevant.

For at sikre, at personlige værnemidler kun anvendes, hvis risikoen ikke kan undgås eller i tilstrækkelig grad begrænses ved kollektive tekniske beskyttelsesforanstaltninger, lægger Arbejdstilsynet vægt på, at personlige værnemidler kun anvendes, hvis risikoen ikke kan imødekommes ved andre beskyttelsesforanstaltninger.

Som eksempel kan nævnes, at Arbejdstilsynet i forbindelse med sikring mod nedstyrtning ved bygge- og anlægsarbejde kun accepterer anvendelse af faldsikringsudstyr, hvor sikkerhedsforanstaltninger til kollektiv beskyttelse ikke med rimelighed kan anvendes på grund af arbejdets art og karakter. De kollektive sikkerhedsforanstaltninger kan i dette tilfælde være fx rækværk, skærme, net eller overdækninger.

Ved udførelse af den type arbejde, som udvikler meget støv eller aerosoler (sprøjtning), kan det være svært helt at fjerne forureningen med ventilation, fx pga. emnernes størrelse, hvor det ikke vil være muligt at etablere et lukket anlæg eller en afgrænset arbejdszone, fx produktion af vindmøllevinger, hvor der overfladebehandles med sprøjtning, eller arbejde på bygninger, hvor der udvikles støv.

I disse tilfælde stilles der krav om, at kollektive beskyttelsesforanstaltninger, som fx ventilation, kombineres med personlige værnemidler.

Offshore olie- og gasområdet

Det følger af de generelle forebyggelsesprincipper, at der skal tages andre

forholdsregler, før personlige værnemidler tages i brug. Det er således fastsat, at der skal iværksættes foranstaltninger til kollektiv beskyttelse frem for foranstaltninger til individuel beskyttelse, jf. bilag 1 til bekendtgørelsen om styring af sikkerhed og sundhed m.v. i forbindelse med offshore olie-og gasaktiviteter m.v.

Søfart

Det er Søfartsstyrelsens indtryk, at de, hvor det er hensigtsmæssigt, tages andre forholdsregler, før personlige værnemidler tages i brug, og der således er gode erfaringer på området.

Luftfart

Når der tales om personlige værnemidler inden for luftfart, er det som udgangspunkt primært høreværn, der er tale om. Det har været kendt i branchen i mange år, at der på visse flytyper er meget støj. Heldigvis har den teknologiske udvikling ført til en reduktion i antallet af støjende flytyper, idet bl.a. MD 80 stort set er udfaset. Det skal dog erkendes, at støj om bord i fly fortsat er en væsentlig udfordring. Brug af høreværn er derfor den eneste mulighed for aktivt at nedbringe risikoen for høreskade mv. Erfaringerne viser, at det specielt er et problem at få kabinebesætningsmedlemmerne til at forstå vigtigheden af at benytte høreværn om bord.

Bemærkninger fra parterne:

Lønmodtagersiden peger på, at direktivet og de nationale regler på området har overordentlig stor betydning for sikkerheden og arbejdsmiljøet i forbindelse med arbejdets udførelse. Det er helt afgørende, at medarbejderne får udleveret de korrekte personlige værnemidler (PV) og bliver instrueret i korrekt brug. Herunder hvor ofte de skal skiftes/kasseres.

Lønmodtagersiden hilser den nyligt afsluttede opdatering af direktivets bilag velkommen og opfordrer til, at Kommissionen løbende sikrer, at direktivet med tilhørende bilag er up-to-date og inkluderer de rette personlige værnemidler.

2. Hvilken praktisk erfaring er der, med at sikre, at: ☐

- *Arbejdstagerne høres inden der træffes en beslutning om brug af personlige værnemidler?*
 - *Arbejdstagerne informeres om de risici, som brugen af personlige værnemidler skal beskytte dem imod?*
 - *Arbejdstagerne uddannes/instrueres i brug af personlige værnemidler?*

Land

Brug af personlige værnemidler indgår som et element i den obligatoriske arbejdspladsvurdering og i virksomhedens arbejdsmiljøarbejde. Det følger af bekendtgørelse om arbejdets udførelse, at arbejdsmiljøorganisationen skal deltage i planlægningen af bl.a. anskaffelse af personlige værnemidler. Arbejdsgiveren skal desuden instruere de ansatte i brug og vedligehold af personlige værnemidler samt føre kontrol med, at virksomhedens forskrifter,

foranstaltninger og planer overholdes. Herunder kontrol med, at sikkerhedsforanstaltninger er egnede og mulige at anvende i praksis, samt at de anvendes og vedligeholdes efter forskrifterne. Arbejdstilsynet fører tilsyn med, at arbejdsgiveren overholder disse forpligtigelser.

Det vurderes at være kutyme i brancher, hvor der er tale om anvendelse af personlige værnemidler under særlige forhold, fx påvirkning af stærk varme eller kulde eller intens kemisk eller biologisk påvirkning, evt. kombineret med særlige arbejdsforhold, at arbejdstagerne høres, inden der træffes en beslutning om anskaffelse og anvendelse af konkrete personlige værnemidler. Det er ligeledes Arbejdstilsynets opfattelse, at arbejdstagerne deltager i afprøvningen af visse personlige værnemidler, fx åndedrætsværn, under virkelige anvendelseskonditioner forud for det endelige valg, såfremt dette er relevant.

Arbejdstagerne informeres om nødvendigheden af at bruge personlige værnemidler ved advarselsskiltning, påbudsskiltning mv. Risici og den korrekte brug synliggøres typisk ved hjælp af brugsanvisninger, påbudsskiltning og anden relevant information, placeret synligt relevante steder i virksomheden.

Offshore olie- og gasområdet

Brug af personlige værnemidler indgår som et element i det arbejdstilladelsessystem, som anvendes offshore. Det er Arbejdstilsynets indtryk, at der foregår en dialog på arbejdspladsen offshore om anvendelse af personlige værnemidler, og hvilke personlige værnemidler der skal benyttes.

Søfart

Gennem uddannelsesforløb er såvel arbejdsledere (skibsofficerer) som arbejdstager trænet i at bruge personlige værnemidler. Udarbejdelse og brugen af arbejdspladsbrugsanvisninger og arbejdspladsvurdering har tillige positiv betydning for forholdet. Det er derfor Søfartsstyrelsens opfattelse, at der hvis nødvendigt sker yderligere instruktion eller drøftelser finder sted, inden det konkrete stykke arbejde påbegyndes.

Luftfart

Det er rådets opfattelse, at de valgte arbejdsmiljørepræsentanter i selskaberne gør et stort stykke arbejde for at synliggøre behovet og hjælpe kollegerne med at finde den/de rette løsninger lokalt. Det er rådets opfattelse, at det er nødvendigt løbende at have fokus på dette punkt. Dette sker i praksis gennem Trafikstyrelsens løbende tilsyn med selskaberne. I den i 2017 gennemførte spørgeskemaundersøgelse indgik der en række spørgsmål om både støj og høreværn. Resultatet foreligger nu og vil blive genstand for en nøjere bearbejdning på en forestående konference i 2019.

3. Hvordan gennemføres og håndhæves i praksis kravet om, at arbejdsgiverne skal kontrollere CE-mærkning af personlige værnemidler, jf. artikel 4?

Land

Arbejdsgiveren skal sørge for, at de personlige værnemidler, der anvendes, er

korrekt CE-mærket. Under tilsyn kontrollerer Arbejdstilsynet, om et værnemiddel eller eventuelt emballagen er forsynet med en korrekt CE-mærkning. Derudover føres der tilsyn via markedsovervågningen, som bl.a. er med til at begrænse muligheden for at anskaffe ikke CE-mærkede personlige værnemidler. Når der i forbindelse med markedsovervågningen er en konkret eller begrundet mistanke om sikkerheds- og sundhedsmæssige mangler ved et personligt værnemiddel, kontrolleres både opfyldelsen af formelle krav (CE-mærkning), men også andre relevante sikkerheds- og sundhedsmæssige krav.

Offshore olie og gasområdet

Anvendelsen af personlige værnemidler er på offshoreområdet reguleret af bekendtgørelse om anvendelse af personlige værnemidler i forbindelse med offshore olie- og gasaktiviteter m.v. De materielle krav til personlige værnemidler er reguleret i bekendtgørelse om indretning m.v. til personlige værnemidler. Disse krav finder også anvendelse offshore, jf. § 5 i bekendtgørelse om anvendelse af personlige værnemidler i forbindelse med offshore olie- og gasaktiviteter m.v., hvorefter henholdsvis operatøren og ejeren skal sikre, at de personlige værnemidler, der anvendes på anlægget, er i overensstemmelse med bekendtgørelse om indretning m.v. af personlige værnemidler. Henholdsvis operatøren og ejeren er forpligtet til at fastsætte et ledelsessystem og at føre tilsyn med, at ledelsessystemet er implementeret i praksis. Arbejdstilsynet fører tilsyn med, at forpligtelsen til at fastsætte et ledelsessystem er opfyldt, at ledelsessystemet er implementeret i praksis, og at det overholder gældende regler, herunder at værnemidlerne er CE-mærkede, såfremt dette kræves.

Søfart

Den nationale gennemførelse på søfartsområdet er sket ved bekendtgørelse nr. 1246 af 11. december 2009 om meddelelser fra Søfartsstyrelsen A, teknisk forskrift om arbejdsmiljø i skibe, kapitel VII Personlige værnemidler, A VII Brug af personlige værnemidler, dateret 1. januar 2006.

Bekendtgørelsen er udstedt i medfør af lov om sikkerhed til søs, jf. lovbekendtgørelse nr. 654 af 15. juni 2010 af lov om sikkerhed til søs. Loven indeholder almindelige bestemmelser, som forpligter rederen til at sikre, at reglerne i loven og regler udstedt i medfør af loven vedrørende skibet og dets drift overholdes. Rederen skal tillige sørge for, at skibsføreren har mulighed for at opfylde de forpligtelser, der påhviler denne. Loven forpligter også skibsføreren til at sørge for, at skibet er i sikkerheds- og sundhedsmæssigt forsvarlig stand, og at arbejdet om bord kan tilrettelægges således, at det kan udføres sikkerheds- og sundhedsmæssigt forsvarligt.

Luftfart

I udgangspunktet føres der tilsyn med det enkelte selskab hvert andet år. Det indgår i Trafikstyrelsens tilsyn.

Bemærkninger fra parterne:

Lønmodtagersiden påpeger følgende vedrørende artikel 4:

Artikel 4, stk. 1, litra c og d, påpeges det at PV skal passe til brugeren,

dette bliver ikke altid overholdt, og derfor skal det måske fremgå tydeligere at dette skal ske.

Side 24/104

I stk. 4 omtales, at PV i særlige tilfælde kan anvendes af flere personer, dette er en klar ulempe, bl.a. er det således at åndedrætsværn ifølge den danske bekendtgørelse kan anvendes af flere hvis den er ordentligt rengjort og desinficeret.

Hvem har lyst til at anvende en maske som andre har båret?

I stk. 6 omtaler, at PV skal stilles gratis til rådighed af arbejdsgiveren, men at der kan findes undtagelser til stede, hvor medarbejderne selv kan betale en del af udgifterne. Denne undtagelse bør fjernes. PV bør altid stilles gratis til rådighed for medarbejderne, for at sikre at undtagelsen ikke bliver misbrugt.

I stk. 8 omtales, at arbejdsgiveren skal oplære og træne medarbejderne i korrekt brug, det sker meget ofte ikke, hvorfor det bør tydeliggøres at dette skal ske.

Lønmodtagersiden påpeger følgende vedrørende artikel 5: Artikel 5, stk. 1 beskriver, at arbejdsgiveren er forpligtet til at foretage en bedømmelse af PV og dets egnethed til at beskytte brugeren.

Det er ofte uklart, om der er foretaget test af om PV kan beskytte mod det enkelte kemikalie. Ofte er det grupper af aktiv stoffer der er testet for, og ikke de færdige formuleringer som kan have helt andre gennemtrængningseffekter end de aktive stoffer.

Der bør derfor strammes op på reglerne om testkrav, hvilket evt. henhører under artikel 9.

Arbejdsgiversiden finder, at de undtagelser der eksisterer, hvorefter der kan aftales delt betaling har tydeligt afgrænset rækkevidde, og sikrer at ansatte, der har personlige præferencer for et dyrere mærke og model af f.eks. værne fodtøj kan få dette tilgodeset. Hvis de vil. Dette er en ordning, der er til alles fordel, og derfor giver god mening, uden ulemper i forhold til arbejdsmiljøet.

Arbejdsgiversiden bemærker i øvrigt, at der ikke findes surveys, opgørelser eller andet, der belyser om der ikke foregår den nødvendige oplæring i brug af værnemidler. Arbejdstilsynet har i 2018 samlet set givet mindre end 200 afgørelser vedr. instruktion, ved tilsyn på mere end 14.000 virksomheder.

4. Hvordan er vurderingen, at der bliver sikret den praktiske overholdelse af kravene i artikel 4 stk.2, når arbejdstagere må bære to eller flere stykker personlige værnemidler?

Land

Information om, hvordan flere personlige værnemidler i praksis kan kombineres, uden at de mister deres virkning i forhold til hver enkel risiko, sker både i forbindelse med tilsyn og ved vejledning. Her informeres om, at samtidig

brug af høreværn og åndedrætsværn, eller af høreværn, åndedrætsværn og sikkerhedshjelm, eller af visir og åndedrætsværn er eksempler på kombinationer, hvor der kan være risiko for, at de mister deres virkning i forhold til hver enkel risiko, som skal forebygges og værnes mod. Der skal tages hensyn til om der samtidig skal bruges briller, hjelm, høreværn e.l., der kan påvirke åndedrætsværnets funktion.

Et andet eksempel er brug af øjenværn sammen med hoved-, høre- eller åndedrætsværn, hvor den samlede beskyttelse ikke må forringes. I disse tilfælde kan der med fordel anvendes et "kombiværn". Eller at man ved kemikaliehåndtering kan vælge at anskaffe en helmaske, idet åndedrætsværn i disse tilfælde også ofte er påbudt.

Offshore olie- og gasområdet

Artikel 4 (2) er implementeret i § 10, stk. 2, i bekendtgørelse om anvendelse af personlige værnemidler i forbindelse med offshore olie- og gasaktiviteter m.v. Der er i samme bekendtgørelse i § 19 hjemlet straf for overtrædelse af § 10. Overholdelsen bliver sikret ved det under punkt 3 beskrevne tilsyn.

Søfart

Artikel 4, stk. 2, er gennemført ved regel 3, stk. 9, i bekendtgørelse nr. 1246 af 11. december 2009 om Meddelelser fra Søfartsstyrelsen A, teknisk forskrift om arbejdsmiljø i skibe, kapitel VII Personlige værnemidler, A VII Brug af personlige værnemidler, dateret 1. januar 2006.

Luftfart

Det ses ikke som et problem inden for dansk luftfart.

5. Har medlemsstaten truffet yderligere foranstaltninger, som ikke er omfattet af direktivet?

Land

Der er i perioden ikke iværksat dansk regulering udover den, der følger af direktivet.

Offshore olie- og gasområdet

Der er ikke blevet truffet supplerende foranstaltninger i forhold til dette direktiv.

Søfart

Der er ikke blevet truffet supplerende foranstaltninger i forhold til dette direktiv.

Luftfart

Nej. Der er ikke truffet supplerende foranstaltninger.

6. Har medlemsstaten eller arbejdsmarkedsparter truffet nogle særlige foranstaltninger for at støtte små og mellemstore virksomheder, når det gælder overholdelsen af direktivet? Hvis ja, beskriv disse foranstaltninger.

Land

Se besvarelsens punkt 2.7 i den generelle del

Offshore olie- og gasområdet

Se besvarelsens punkt 2.7 i den generelle del.

Side 26/104

Søfart

Der henvises til sektion I, punkt. 2.7.

Luftfart

Se besvarelsens punkt 2.7 i den generelle del.

7-Vil små og mellemstore virksomheder have særlige vanskeligheder ved at opfylde direktivets krav? Hvis ja, beskriv disse vanskeligheder?

Land

Se besvarelsens generelle del punkt 2.8.

Offshore olie- og gasområdet

Se besvarelsens generelle del punkt 2.8.

Luftfart

Se besvarelsens indledning punkt 2.8.

Rådets direktiv 90/269/EØF af 29. maj 1990 om minimumsforskrifter for sikkerhed og sundhed i forbindelse med manuel håndtering af byrder, som kan medføre risiko for især ryg- og lændeskader hos arbejdstagerne (fjerde særdirektiv i henhold til artikel 16, stk. 1, i direktiv 89/391/EØF).

1. Hvad er den praktiske erfaring med at sikre, at arbejdsgiveren benytter de rette midler, herunder navnlig mekanisk udstyr, til at undgå, at arbejdstagerne skal håndtere byrder manuelt?

Land

Muskel- og skeletbesvær er prioriteret i den danske arbejdsmiljøstrategi frem til 2020. Det betyder også, at alle arbejdsmiljøaktører har fokus på dette arbejdsmiljøområde. I Danmark er direktivet implementeret i bekendtgørelse om manuel håndtering fra 1992. Heraf fremgår det, at egnede tekniske hjælpemidler skal bruges, når det er hensigtsmæssigt og muligt, og altid når den manuelle transport indebærer fare for sikkerhed og sundhed. Denne bekendtgørelse lægger sammen med 4 vejledninger rammen for arbejdsmiljøindsatsen, og danner derfor også grundlaget for Arbejdstilsynets tilsyn og for virksomhedernes arbejdsmiljøarbejde.

Det fremgår blandt andet heraf, at der skal anvendes egnede tekniske hjælpemidler ved manuel håndtering. De tekniske hjælpemidler skal være til stede i tilstrækkeligt antal og hensigtsmæssigt placeret i forhold til arbejdet. De skal være udformet efter ergonomiske principper, skal både passe til byrden, arbejdsstedet og brugeren, så hjælpemidlet fjerner eller mindsker belastningen uden at påføre brugeren andre helbredsrisici og skal være holdt ved lige. En fast procedure for vedligeholdelse kan sikre dette.

Hvis Arbejdstilsynet konstaterer, at manuel håndtering foregår på en måde, som vurderes at være sundhedsskadelig, afgives der påbud. I de situationer, hvor Arbejdstilsynet ikke kan give et påbud, er det muligt at vejlede om brug af tekniske hjælpemidler med henblik på at opnå et sundere og bedre arbejdsmiljø.

Luftfart

Overordnet set benyttes der kun få hjælpemidler (mekanisk udstyr) til at håndtere byrder om bord på luftfartøjer. Årsagen hertil er først og fremmest den manglende plads/vægten. I erkendelsen heraf, er der sat stor fokus på information om brugen af korrekte ergonomiske stillinger. Inden for ambulanceflyvning er der dog taget en række konkrete initiativer, og der arbejdes på at finde de rette hjælpemidler til at indtage/udtage patienter på bårer af fly. Supplerende er der indenfor de seneste tre år lavet flere instruktive videofilm der bl.a. viser korrekt løfteteknik, lukning af flydøre etc

Offshore olie- og gasområdet

Hvis Arbejdstilsynet konstaterer, at manuel håndtering foregår på en måde, som vurderes at være sundhedsskadelig, afgives påbud/påtale. På de ældre anlæg kan der være udfordringer med at få installeret elevatorer mellem de

forskellige etager. Dette bliver dog afhjulpet ved anvendelse af kraner til at transportere byrder mellem etagerne.

Side 28/104

Søfart

Der er Søfartsstyrelsens indtryk, at der om bord i skibe er den nødvendige opmærksomhed med henblik på at undgå manuel håndtering af byrder som defineret i direktivet .

2. Hvad er den praktiske erfaring med at sikre, at arbejdsgiveren indretter arbejdspladserne på en sådan måde, at manuel håndtering af byrder kan udføres af arbejdstagerne på så sikker og sunde arbejdsvilkår som muligt, når dette ikke kan undgås, og at arbejdstagerne høres, inden en sådan manuel håndtering finder sted?

Land

Hvis de tilsynsførende konstaterer at arbejdspladsen ikke er hensigtsmæssigt indrettet og at manuel håndtering i konsekvens heraf foregår på en måde, som vurderes sundhedsskadelig, afgives påbud. Afhængig af situationen kan påbuddet enten rettes mod arbejdspladsens indretning, brug af tekniske hjælpemidler eller instruktion af de ansatte.

Virksomheden er forpligtet til at melde tilbage til Arbejdstilsynet om, hvordan de har løst problemet. I de fleste tilfælde løser virksomhederne problemet på en acceptabel måde. I få tilfælde er det nødvendigt for Arbejdstilsynet at afgive påbuddet igen og i meget få tilfælde er det nødvendigt at anlægge retssag mod virksomheden.

Luftfart

Det er rådets opfattelse, at luftfartsselskaberne har yderst begrænsede muligheder for at få imødekommet deres krav til indretning, herunder af galleys mv., hos flyproducenterne. Med mindre der er tale om en meget stor leverance, vil flyproducenterne ofte forsøge at sælge en standardløsning. Det er rådets opfattelse, at selskaberne har fokus på at medinddrage de valgte medarbejderrepræsentanter i forbindelse med indretning af nye fly og ved ombygning af eksisterende fly. Erfaringerne siger, at det fungerer i praksis til fordel for begge parter.

Offshore olie- og gasområdet

Arbejdstilsynet kan oplyse, at det er styrelsens indtryk, at operatørerne ved opførelsen af nye anlæg er meget opmærksomme på, at der bliver foretaget en grundig analyse af håndtering af byrder. De manuelle byrder søges minimeret ved fx installation af vareelevatore i nybyggede anlæg. Ved de eksisterende anlæg kan der forekomme større udfordringer, men det er Arbejdstilsynets opfattelse, at operatørerne forsøger at minimere de manuelle byrder på arbejdspladsen ved fx at tage kontakt til leverandører og få arrangeret, at varer bliver leveret i mindre pakker for derved ikke at være for tunge at løfte. Endvidere har Arbejdstilsynet afholdt tematisyn for at forbedre løfteteknikker på arbejdspladserne.

I forhold til høring af arbejdstagerne, kan Arbejdstilsynet oplyse, at sikkerhedsorganisationerne inddrages ved udarbejdelsen af procedurer for

manuel håndtering af byrder. Arbejdstagerne har også mulighed for at kontakte deres sikkerhedsrepræsentanter, såfremt der skulle opstå problemer undervejs.

Side 29/104

Søfart

Det er Søfartsstyrelsens indtryk, at arbejdet om i skibe tilrettelægges på en sådan måde, at manuelle byrder søges minimeret ved forskellige tekniske foranstaltninger, som løfte- og hejseanordninger, transportmidler og andet udstyr, der er beregnet til at undgå eller mindske risikoen ved manuel håndtering af byrder. Den, der leder arbejdet, skal sørge for, at arbejdstagerne instrueres om, hvorledes arbejdet med manuelhåndtering udføres sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt. Arbejdstagerne skal gives alle oplysninger, der er nødvendige for, at et sådan arbejde kan udføres forsvarligt.

3. Hvordan er den praktiske erfaring med at sikre, at arbejdstagerne modtager ordentlig uddannelse og oplysning om, hvordan de skal håndtere byrder korrekt, og om de risici, som de kan blive udsat for?

Land

Arbejdsgiveren skal sørge for, at ansatte, der udfører manuel håndtering, instrueres om, hvordan arbejdet udføres på en forsvarlig måde. De ansatte skal have alle oplysninger, der er nødvendige for arbejdets udførelse. De skal fx om muligt oplyses om vægten af de byrder, der skal løftes, trækkes eller skubbes eller på anden måde håndteres. De ansatte skal have gennemgået en passende oplæring og instruktion i god arbejdsteknik og korrekt brug af tekniske hjælpemidler, hvis arbejdet kan indebære risiko for sikkerhed og sundhed. Når Arbejdstilsynets tilsynsførende besøger virksomheder er manuel håndtering et af de emner, som er i fokus. De tilsynsførende vurderer manuel håndtering på baggrund af en vurderingsmodel, som indikerer, om håndteringen enten er sundhedsskadeligt, kan være sundhedsskadeligt eller ikke vurderes sundhedsskadeligt. Modellen er konkretiseret i elektronisk version.

Bemærkninger fra parterne:

Arbejdsgiversiden bemærker, at indikatorerne i Arbejdstilsynets vurderingsmodel er sat op i et skema, der i praksis fastlægger hvornår Arbejdstilsynet afgiver påbud, hvilket **er i strid med hjemmelsgrundlaget, som foreskriver at afgørelser skal basere sig på en konkret, individuel vurdering.** Dette er problematisk, og medfører, at der bliver givet påbud for få daglige enkeltløft med lav vægt, der udfordrer virksomheders muligheder for i det hele taget at tilrettelægge let manuelt arbejde, med løft af endog ganske få emner med lav vægt.

Modellen for vurdering af enkeltløft og få daglige løft er samtidig i strid med de retningslinjer, myndigheden benytter for vurdering af samlet daglig løftemængde. Således er det antal daglige løft, der accepteres inden for rammerne af vurderingsmodellen for enkeltløft langt mindre end summen af de løft, der accepteres inden for rammerne af "samlet daglig løftemængde". Der er altså tale om modstridende kriterier, i hvilken forbindelse **arbejdsgiversiden**

peger på, vurderingsmodellen for enkeltløft heller ikke er i overensstemmelse med de modeller for vurdering af løft, der benyttes i vores nabolande.

Side 30/104

Luftfart

Rådet er fortsat bevidst om problemstillingen, og har indenfor de seneste år udarbejdet en række instruktive videofilm der viser korrekt løfteteknik mv.

Offshore olie- og gasområdet

Det er ligeledes her Arbejdstilsynets opfattelse, at arbejdsgiverne tager arbejdet med belastninger alvorligt ved blandt andet at have rådgivere ude på anlæggene til at rådgive arbejdstagerne om korrekte arbejdsstillinger.

Søfart

Arbejdstagere, der udfører arbejde med manuel håndtering, som kan indebære risiko for sikkerhed eller sundhed, skal forinden have gennemgået en passende oplæring og instruktion i god arbejdsteknik og korrekt brug af tekniske hjælpemidler. Udover den grundlæggende uddannelse herom inden for søfartsområdet, er det Søfartsstyrelsens indtryk, at redere, skibsførere samt arbejdsledere om bord i skibe sørger for forudgående instruktion i overensstemmelse med gældende regler.

4. Har medlemsstaten truffet supplerende foranstaltninger, som ikke er medtaget i direktivet? I bekræftende fald bedes de beskrevet, og grundene til, at disse supplerende foranstaltninger blev truffet, bedes angivet.

Land

Forebyggelse af muskel- og skeletbesvær er et prioriteret område i Danmark som led i den danske arbejdsmiljøstrategi. Der har været særligt fokus på forebyggelse af muskel- og skeletbesvær de sidste cirka 30 år. Derfor adresserer den danske regulering alle former for muskel- og skeletbesvær og fra forskellige vinkler. Der tages højde for risikofaktorer for arbejde i belastende arbejdsstillinger og arbejdsbevægelser, ensidigt belastende arbejde, manuel håndtering af emner og personer. Der stilles krav til arbejdets udførelse, til faste arbejdssteders indretning og der stilles krav om, at *egnede tekniske hjælpemidler skal bruges, når det er hensigtsmæssigt og muligt, og altid når den manuelle transport indebærer fare for sikkerhed og sundhed*. Bekendtgørelsen har desuden bestemmelser om manuel håndtering af personer, og den gælder for ansatte og arbejdsgiver.

Luftfart

Nej. Der er ikke truffet supplerende foranstaltninger, som ikke er medtaget i direktivet.

Offshore olie- og gasområdet

Der er ikke blevet truffet supplerende foranstaltninger i forhold til dette direktiv.

Søfart

Der er ikke blevet truffet supplerende foranstaltninger i forhold til dette direktiv.

5. Har medlemsstaterne eller arbejdsmarkedets parter truffet specifikke foranstaltninger til støtte for SMV'er i forbindelse med gennemførelsen af direktivet?

Land

Der henvises til den generelle del og besvarelsen af 2.7.

Luftfart

Der henvises til den generelle del og besvarelsen af 2.7.

Offshore olie- og gasområdet

Der henvises til den generelle del og besvarelsen af 2.7.

Søfart

Der henvises til sektion I, punkt. 2.7

6. Har SMV'er særlige vanskeligheder med at opfylde direktivets krav? I bekræftende fald bedes disse beskrevet.

Land

Der henvises til den generelle del og besvarelsen af 2.8.

Luftfart

Der savnes en generel forståelse/indsigt, fleksibilitet og interesse hos flyproducenterne for at udvikle kundespecifikke løsninger, hvilket især rammer SMV'erne, der ofte kun bestiller et enkelt flyindividue af gangen.

Offshore olie- og gasområdet

Der henvises til den generelle del og besvarelsen af 2.8.

Søfart

Der henvises til sektion I, punkt. 2.7.

Rådets direktiv 90/270/EØF af 29. maj 1990 om minimumsforskrifter for sikkerhed og sundhed i forbindelse med arbejde ved skærmterminaler (femte særdirektiv i henhold til artikel 16, stk. 1, i direktiv 89/391/EØF).

1. Er der behov for at tilpasse direktivet for at tage hensyn til den teknologiske udvikling? Beskriv de ændringer, som der er behov for.

Land

Skærmdirektivet har været med til at henlede opmærksomheden på sikkerheds- og sundhedsmæssige risici ved skærmarbejde. Erfaringen har dog vist, at detailregulering er uhensigtsmæssig. Det skyldes bl.a. at skærme nu forekommer i mange forskellige udformninger og anvendes i mange forskellige arbejdssituationer, og at nogle af de emner, som fremgår af bilaget ikke længere har samme aktualitet som tidligere.

Grundet den teknologiske udvikling er nogle af de emner, som nævnes i bilaget ikke længere et problem. Det gælder for de forhold, som er beskrevet under ”1. Udstyr, b) Skærmen” samt ”2. Arbejdsmiljø, d) Støj, e) Varme og f) Stråling”, fordi nyere udstyr typisk indebærer mindre belastninger på de nævnte områder. Ligeledes anses udtryk som skærmterminal, disketteenhed og modem, som fremgår af direktivet, at være utidssvarende. Der er behov for mindre detailregulering og mere tidssvarende regulering, som tager højde for den teknologiske udvikling, psykosociale perspektivet og forskellige måder at arbejde med skærme. I de seneste år er bærbart udstyr, som f.eks. Ipads og smartphones blevet mere og mere almindeligt brugt. Det er nødvendigt at adressere dette i en eventuel revision af direktivet.

Offshore olie- og gasområdet

Arbejdstilsynet finder, at bekendtgørelsen, der implementerer direktivet, hjælper til med at sørge for et positivt arbejdsmiljø ved skærmarbejde, men styrelsen finder dog, at direktivet kunne trænge til en sproglig revidering i lyset af den sociale og teknologiske udvikling.

Bemærkninger fra parterne:

Arbejdsgiversiden finder, at den hurtige teknologiske udvikling kalder på, at der ikke sker detailregulering i direktiver om arbejdsmiljø, da detailbestemmelser, der baserer sig på konkrete teknologier og deres afledte betydning for indretning og organisering af arbejdet, hurtigt bliver forældede og dermed irrelevante. Skærmdirektivet er et tydeligt eksempel herpå.

Lønmodtagersiden støtter, at skærmdirektivet opdateres og moderniseres uden at reducere beskyttelsesniveauet og henviser til den enighed om at nedsætte en arbejdsgruppe, som er opnået mellem parterne og regeringerne i Det Rådgivende Udvalg om Arbejdsmiljø.

Ved revision af direktivet skal der tages højde for den teknologiske udvikling, psykosociale forhold, arbejdets organisering og nye arbejdsformer. Det er en forudsætning for **lønmodtagerne**, at ændringer i skærmdirektivet, herunder evt. forenkling af regler, ikke må sænke beskyttelsesniveauet. Direktivets bilag skal fastholdes og bør revideres.

Lønmodtagersiden konstaterer med tilfredshed, at implementeringen af direktivet om skærmarbejde har bidraget til, at arbejdsmarkedets parter har udarbejdet brancherettede vejledninger, der har gjort det lettere for arbejdspladserne at implementere reglerne. Disse vejledninger er ligeledes velegnede for SMV'er.

Lønmodtagersiden anbefaler ligeledes, at der sættes fokus på at sikre efterlevelse og effektiv håndhævelse af reglerne om skærmarbejde.

2. Er undtagelserne i artikel 1, stk. 3, i direktivet fortsat relevante?

Land

Ikke alle undtagelser er stadig relevante, og kan med fordel genovervejes i forhold til den teknologiske udvikling. Det gælder fx. kasseapparater som er nævnt i punkt e). Kasseapparater fx i supermarkeder er i dag typisk udstyret med scanningsudstyr og computerskærme, og scanningsarbejde forekommer i flere forskellige brancher. Skrivemaskiner, som er nævnt i punkt f), eksisterer næsten ikke mere.

Offshore olie-og gasområdet

Der har været en kraftig udvikling i maskiner med skærme, hvilket gør detailregulering problematisk. Her kan opmærksomheden henledes på artikel 1 (3) litra f, som vedrører ”*skrivemaskiner i sædvanlig udformning*”. En sådan maskine forekommer ikke tidssvarende, eller som noget der er behov for at undtage fra direktivet, da det er tvivlsomt, hvorvidt disse bliver anvendt på arbejdsmarkedet pt.

Bemærkninger fra parterne:

Lønmodtagersiden er enig i, at ikke alle undtagelser i artikel 1 er relevante. F.eks. bør direktivet også omfatte a) fører-/betjeningspladser på køretøjer og b) edb-systemer installeret på eller i et transportmiddel

3. Har medlemsstaten truffet supplerende foranstaltninger, som ikke er medtaget i direktivet? I bekræftende fald bedes de beskrevet, og grundene til,

at disse supplerende foranstaltninger blev truffet, bedes angivet.

Land

Side 34/104

Direktivet blev implementeret i den danske lovgivning med en bekendtgørelse om arbejde ved skærmterminaler i december 1992. Bekendtgørelsen har samme form som direktivet, og der er ikke medtaget ekstra bestemmelser. Ved arbejde, hvor en ansat regelmæssigt og i en ikke ubetydelig del af sin normale arbejdstid anvender en skærmterminal, gælder de fleste af bekendtgørelsens regler. I Danmark er den administrative praksis, at "en ubetydelig del af den normale arbejdstid" svarer til ca. 2 timer dagligt.

Offshore olie- og gasområdet

Der er ikke blevet truffet supplerende foranstaltninger i forhold til dette direktiv.

4. Har medlemsstaterne eller arbejdsmarkedets parter truffet specifikke foranstaltninger til støtte for SMV'er i forbindelse med gennemførelsen af direktivet?

Der henvises til den generelle del og besvarelsen af 2.7.

5. Har SMV'er særlige vanskeligheder med at opfylde direktivets krav? I bekræftende fald bedes disse beskrevet.

Der henvises til den generelle del og besvarelsen af 2.8.

Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2004/37/EF af 29. april 2004 om beskyttelse af arbejdstagerne med risici for under arbejdet at være udsat for kræftfremkaldende stoffer og mutagener (sjette særdirektiv i henhold til artikel 16, stk. 1, i Rådets direktiv 89/391/EØF) (kodificering af direktiv 90/394/EØF):

1. Hvor let synes SMV'erne, det er at forstå grænsefladerne i EU-lovgivningen, sådan som den gennemføres på nationalt plan, vedrørende kræftfremkaldende stoffer og mutagener, f.eks. REACH, GHS og direktiverne om kemiske agenser?

Land

Der henvises til besvarelsen for direktiv 98/24/EF om kemiske agenser i bilag R, hvoraf det fremgår, at danske virksomheder ofte oplever, at arbejdsmiljøreglerne er svære at tilgå og anvende i praksis, og at en stor del af udfordringerne kan henvises til kompleksiteten i EU-lovgivningen om kemiske agenser, herunder også, at der for kemiske agenser er betydelige snitflader til anden EU-lovgivning som fx REACH-forordningen og CLP-forordningen.

Specielt for kræftfremkaldende stoffer og mutagener kan suppleres med følgende:

Det er efter Arbejdstilsynets opfattelse en udfordring for SMV'erne at finde information om, at kemiske produkter som f.eks. foderstoffer kan indebære en kræftisiko, da sådanne produkter ikke skal mærkes for kræftisikoen efter CLP-forordningen og have et sikkerhedsdatablad efter REACH-forordningen.

Arbejdstilsynet informerer bl.a. via vejledningsmateriale om kræftfremkaldende stoffer og mutagener, og om de særlige krav, der gør sig gældende for nogle anvendelser af en række kræftfremkaldende stoffer som fx en arbejdsmiljøuddannelse ved svejsning i metal.

Luftfart

Trafikstyrelsen har i 2015 indført en bekendtgørelse på området, Bekendtgørelse 140/2015 om foranstaltninger til forebyggelse af kræftisikoen ved arbejde med stoffer og materialer på luftfartsområdet. Bekendtgørelsen er efterfølgende erstattet af 159/2018.

Dansk luftfart er kun perifert i berøring med direktivet om kræftfremkaldende stoffer og Arbejdstilsynet finder det derfor vanskeligt at give et uddybende svar her. I en række af selskaberne er der tale om fælles sikkerhedsudvalg for landjorden og de flyvende besætningsmedlemmer. I de tilfælde, der typisk omfatter SMV'erne, vil der være kendskab til samspillet mellem regelsættene, men det kan med stor sandsynlighed forbedres.

Offshore olie- og gasområdet

Det er Arbejdstilsynets opfattelse, at virksomhederne, der er beskæftiget i

offshore olie- og gassektoren ikke har problemer med at forstå de forskellige anvendelsesområder af REACH, GHS og direktivet om kemiske agenser.

Side 36/104

Søfart

Der er i reglerne for kemiske agenser fastsat krav om, at alle, der arbejder med farlige kemikalier, skal have en uddannelse. Denne uddannelse foregår om bord, hvor der for handelsflåden er udarbejdet en undervisningsfilm for alle og et supplerende bog for arbejdslederen, som forklarer sammenhængen og de vigtigste regler.

Bemærkninger fra parterne:

Arbejdsgiversiden finder, at da flere forskellige EU-retlige regelsæt finder anvendelse på kemiske agenser og kræftfremkaldende stoffer mv., og at disse ikke er koordineret, giver det anledning til alvorlige problemer i forståelse af de retslige virkninger af de forskellige regelsæt. Det der primært giver anledning til problemer er REACH-forordningen i forhold til kemisk agensdirektivet og i forhold til kræftdirektivet.

Dette indebærer eksempelvis, at kravene i eksponeringsscenarierne efter REACH i en række tilfælde vil være anderledes end de krav der stilles efter direktivet om kemisk agenser eller i kræftdirektivet.

Arbejdsgiversiden peger på, at det konkret viser sig derved at der i REACH forordningen indføres egentligt arbejdsmiljøregulering, som ellers er fastlagt i arbejdsmiljødirektiverne. Det sker gennem anvendelsesrestriktioner for enkeltstoffer i forordningens bilag XVII, som består af regulering af arbejdets tilrettelæggelse, organisering, indretning af arbejdsstedet og af arbejdets udførsel. Særligt da dette sker uden om den proces der er fastlagt med partsinddragelse i Det Rådgivende Udvalg under Generaldirektoratet for Beskæftigelse, hvor det via trepartsdrøftelser sikres, at reglerne i praksis er egnede til at opfylde beskyttelseshensynet, uden at reglerne påfører virksomhederne unødvendigt bureaukrati og administrative omkostninger. Regelfastsættelsen med restriktioner via REACH sikrer ingen processer hvor regelfastsættelsen inddrager nogen viden om virksomhedernes organisering og teknologi. Der sker ligeledes ingen koordinering eller tilpasning af arbejdsmiljørestriktioner i REACH til den systematik og struktur der regulerer virksomhedernes kemiske arbejdsmiljø i øvrigt, hvilket indebærer risiko for helt parallelle, ikke sammenfaldende krav til organisering, teknologi og dokumentation, for forskellige enkelte stoffer der forekommer på virksomhederne. Også det, vil indebære væsentlige administrative byrder og komplicere regelefterlevelsen, især for mindre virksomheder, betydeligt.

Lønmodtagersiden peger på, at direktivet og de nationale regler på området har overordentlig stor betydning for sikkerheden og arbejdsmiljøet i forbindelse med arbejdets udførelse. Det er helt afgørende, at medarbejderne får den nødvendige instruktion og opladning i forbindelse med arbejde med kræftfremkaldende stoffer, hvis disse ikke kan forebygges via substitution til andre metoder eller anvendelse af mindre skadelige kemiske stoffer, gennem tekniske (bl.a. procesventilation), organisatoriske løsninger og personlige

værnemidler (STOP princippet).

Side 37/104

Selvom der er et stort kendskab til, hvorledes man skal anvende kræftfremkaldende stoffer, og både Arbejdstilsynet, arbejdsmiljørådgivere og de faglige organisationer fastholder virksomhedernes fokus på nødvendigheden af sikker omgang med kræftfremkaldende stoffer, er der behov for at skærpe indsatsen for at sikre overholdelsen af direktivets bestemmelser om instruktion og oplæring, samt arbejdsgiverens pligt til at substituere, samt at gøre arbejdsgiverne bekendt med reglerne om, at udsættelsen skal holdes så lavt, som det er teknisk muligt, og det derved ikke er nok at sikre at grænseværdien er overholdt.

Virksomhedernes arbejdsmiljøorganisation har efter de danske regler pligt til at udarbejde principper for instruktion og oplæring, men der foregår sjældent en kontrol af, hvorledes medarbejderne konkret instrueres og oplæres.

Efter **lønmodtagersidens** opfattelse, er der ikke altid fokus på kravet om at erstatte kræftfremkaldende stoffer med et stof, et præparat eller en proces, som under anvendelsesbetingelserne ikke er farligt eller er mindre farligt for arbejdstagernes sundhed og sikkerhed (når det er teknisk muligt).

Lønmodtagersiden finder det afgørende, at reproduktionsskadelige stoffer omfattes af kræftdirektivet. Ligeledes finder **arbejdstagersiden**, at det igangværende arbejde med at inkludere yderligere stoffer i kræftdirektivet skal videreføres og intensiveres.

Lønmodtagersiden finder, at det kan overvejes, om kræftdirektivet og direktivet om kemiske agenser bør sammenskrives.

2. Hvad er den praktiske erfaring med at erstatte kræftfremkaldende stoffer og mutagener med mindre farlige på arbejdspladsen?

Land

Der henvises til besvarelsen for direktiv 98/24/EF om kemiske agenser. Specielt for kræftfremkaldende stoffer og mutagener kan suppleres med følgende:

Det er Arbejdstilsynets erfaring fra tilsynet med virksomhederne, at virksomhederne generelt oplever substitution af stoffer og mutagener som vanskeligt. Derfor er viden og konkrete redskaber helt afgørende for, at virksomhederne kan opfylde deres pligt til at substituere til mindre farlige stoffer uden kræftrisiko. Der findes forskellige veje hertil, bl.a.

1 Arbejdstilsynet kan påbyde, at virksomheden benytter rådgivning til at undersøge om det er muligt at substituere særligt farlige stoffer, gælder bl.a. for kræftfremkaldende stoffer og mutagener.

2 Miljøstyrelsens giftregler omfatter også stoffer og blandinger omfattet af kræftdirektivet. For at kunne købe sådanne stoffer og blandinger skal industrivirksomheder og virksomheder i fx bygge- og anlægsbranchen have anmeldt arbejdet med disse stoffer og blandinger til Arbejdstilsynet.

3 Den danske kræftbekendtgørelse stiller krav om f.eks. anmeldelse og godkendelse af arbejde med en række specifikke særlig farlige kræftfremkaldende stoffer, hvor der ofte kan ske substitution. En vigtig del af anmeldelsen og anmodning om godkendelse er virksomhedens dokumentation af, at der ikke kan ske substitution til mindre farlige stoffer og materialer.

Side 38/104

Luftfart

Der er ikke gjort særlige praktiske erfaringer her. Heller ikke fra arbejdsgiverens side.

Offshore olie- og gasområdet

Direktiv nr. 2004/37/EF af 29. april 2004 er implementeret i bekendtgørelse om anvendelse af stoffer og materialer i forbindelse med offshore olie- og gasaktiviteter m.v. I bekendtgørelsens §§ 9-10, er substitutionskravet fra direktivets artikel 4

(1) implementeret. Arbejdstilsynet fører tilsyn med overholdelsen af bekendtgørelsen.

Reglerne om arbejde med kræftfremkaldende stoffer på offshoreanlæg bliver iagttaget i forbindelse med godkendelse af design og ved driftstilladelser til anlæg. Ved jævnlige besøg på offshoreanlæggene og ved gennemgang af et for offshoreanlægget udarbejdet ledelsessystem for sikkerhed og sundhed påser Arbejdstilsynet, at de gældende regler for offshoreområdet overholdes, herunder bekendtgørelse om anvendelse af stoffer og materialer i forbindelse med offshore olie- og gasaktiviteter m.v. Ved tidligere tilsyn har Arbejdstilsynet ikke haft noget at bemærke i forhold til virksomhedernes substitutionsprocedurer.

Søfart

Der er i reglerne indført forbud mod brug af en lang række kræftfremkaldende stoffer. For handelsflåden er der i it-programmet om bord, der anvendes til registrering af kemikalier, gjort særligt opmærksom på de kræftfremkaldende stoffer, som alle er mærket med "Indeholder uønskede stoffer - bør erstattes med mindre farligt".

3. Hvor stor en andel af de nuværende årlige dødsfald som følge af kræft kan tilskrives erhvervsmæssig eksponering, og hvor mange dødsfald pr. år svarer det til?

Land

Der føres ikke statistik i Danmark om, hvor mange af de årlige kræftdødsfald, der kan tilskrives erhvervsmæssig eksponering.

Luftfart

Antal dødsfald er ikke opgjort separat for denne branche.

Offshore olie- og gasområdet

Arbejdstilsynet ligger ikke inde med data om kræfttilfælde som følge af

erhvervsmæssig eksponering på offshoreområdet.

Søfart

Side 39/104

Der er ikke kendskab til disse tal, da en stor del af de ansatte i handelsflåden ikke er danskere, og langtidsvirkninger således er vanskelige at registrere og finde sammenhæng for.

4. Hvor stor en andel af de årlige tilfælde (nye tilfælde hvert år) kan tilskrives erhvervsmæssig eksponering for kræftfremkaldende stoffer, og hvor mange tilfælde pr. år svarer det til?

Land

For så vidt angår det samlede antal af anerkendte erhvervssygdomme, henvises til datatabellen pkt. 1.1. i den generelle besvarelse. I perioden 2012-2016 er der anmeldt følgende antal mistænkte arbejdsbetingede kræftsygdomme fordelt på årstal:

Sygdomsgruppe	2012	2013	2014	2015	2016
Kræftsygdomme	484	537	537	535	533

I perioden 2013-2017 er følgende antal kræftsygdomme fordelt på årstal blevet administrativt anerkendt som erhvervsbetingede efter erhvervssygdomsfortegnelsen*:

Sygdomsdiagnosegruppe	2013	2014	2015	2016	2017
Kræftsygdomme	197	177	223	193	197

(*Erhvervssygdomsfortegnelsen er tilgængelig på dansk her:
<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=183350>).

Antallet af anerkendte erhvervsbetingede kræftsygdomme er minimumstal, idet der udover administrative anerkendelser efter erhvervssygdomsfortegnelsen også kan ske anerkendelser af erhvervssygdomme efter konkret vurdering i Erhvervssygdomsudvalget.

Anerkendte erhvervsbetingede kræftsygdomme som følge af udsættelse for stråling (erhvervssygdomsfortegnelsens grupper K 6.2, K 6.3 og K 6.5) er ikke inkluderet i tallene, idet disse påvirkninger falder uden for kræftdirektivets område.

Luftfart

Trafikstyrelsen ligger ikke inde med data om kræfttilfælde som følge af erhvervsmæssig eksponering på luftfartsområdet.

Offshore olie- og gasområdet

Arbejdstilsynet ligger ikke inde med data om kræfttilfælde som følge af

erhvervsmæssig eksponering på offshore olie- og gasområdet.

Søfart

Side 40/104

Se under spørgsmål 3.

Bemærkninger fra parterne:

Arbejdsgiversiden peger på at det er misvisende at medtage antallet af anmeldelser af erhvervssygdomme, særligt når antallet af anerkendte sygdomme fremgår. Anmeldelser består af sager, hvor der har været en mistanke om sammenhæng med sygdomssymptomer og arbejdet, mens anerkendelser består af den andel af de anmeldte sager, hvor der efter grundig udredning og lægefaglig vurdering er fastslået en diagnose, som kan henføres til udsættelser fra arbejdet. Forskellen mellem de to opgørelser af henholdsvis anmeldelser og anerkendelser, består således alene af de sager, hvor den indledende mistanke efter omhyggelig udredning har vist sig grundløs.

5. Har medlemsstaten truffet supplerende foranstaltninger, som ikke er medtaget i direktivet? I bekræftende fald bedes de beskrevet, og grundene til, at disse supplerende foranstaltninger er blevet truffet, bedes angivet.

Land

Efter mangeårig dansk praksis omfatter den nationale arbejdsmiljølovgivning for kræftfremkaldende og mutagene stoffer og materialer også stoffer, der er optaget med en harmoniseret klassificering som kræftfremkaldende i kategori 2 på bilag VI til CLP-forordningen såvel som stoffer og materialer vurderet af IARC som klassificeret i den tilsvarende kategori, *muligt kræftfremkaldende i mennesker*, gruppe 2B. De stoffer, der siden seneste afrapportering er blevet klassificeret i nævnte kategorier, er efter eksisterende praksis blevet omfattet af den danske kræftregulering. Denne praksis begrundes bl.a. i forsigtighedsprincippet.

Der henvises i øvrigt til besvarelsen for direktiv 98/24/EF om kemiske agenser i bilag R.

Luftfart

Nej. Hverken Arbejdsmiljørådet for Luftfart eller Trafikstyrelsen har truffet supplerende foranstaltninger, som ikke er medtaget i direktivet.

Offshore olie- og gasområdet

Der er ikke blevet truffet supplerende foranstaltninger i forhold til dette direktiv.

Søfart

Ja, der er indført forbud for en del af de kræftfremkaldende stoffer og der er reguleret for flere (kræftfremkaldende) stoffer herunder alle IARC klassificerede stoffer.

6. Har medlemsstaten eller arbejdsmarkedets parter truffet specifikke foranstaltninger til støtte for SMV'er i forbindelse med gennemførelsen af direktivet? Beskriv foranstaltningerne.

Side 41/104

Der henvises til den generelle besvarelse under pkt. 2.7.

Søfart

Arbejdsmarkedets parter (handelsflåden) har gennem SEAHEALTH udviklet et program, der angiver, at der bør foretages substitution, når et kræftfremkaldende produkt registreres om bord.

7. Har SMV'er særlige vanskeligheder med at opfylde direktivets krav? I bekræftende fald bedes disse beskrevet.

Der henvises til den generelle besvarelse under pkt. 2.8.

Europa-parlamentets og Rådets direktiv 2000/54/EF af 18. september 2000 om beskyttelse af arbejdstagerne mod farerne ved at være udsat for biologiske agenser under arbejdet (syvende særdirektiv i henhold til artikel 16, stk. 1, i direktiv 89/391/EØF) – Kodificering af direktiv 90/679/EØF

Helt generelt skal det bemærkes, at dette direktiv har været under revision i regi af et ekspertudvalg og det rådgivende udvalg. Det afventer Kommissionens stillingtagen. Danmark støtter dette arbejde.

1. Er bestemmelserne i direktivet fortsat relevante i lyset af den praktiske erfaring og den teknologiske, sociale og kulturelle udvikling.

Land

Arbejdstilsynet vurderer, at bestemmelserne stadig er relevante.

Luftfart

Arbejdsmiljørådet for Luftfart finder fortsat direktivet relevant. Trafikstyrelsen har i 2015 udarbejdet en bekendtgørelse 139/2015 om biologiske agenser og arbejdsmiljø på luftfartsområdet. Bekendtgørelsen er efterfølgende erstattet af 160/2018.

Offshore olie- og gasområdet

arbejdstilsynet finder, at bestemmelserne i direktivet fortsat er passende.

Søfart

Søfartsstyrelsen finder, at bestemmelserne i direktivet stadig er relevante.

Bemærkninger fra parterne:

Lønmodtagersiden peger på, at direktivet og de nationale regler på området har overordentlig stor betydning for sikkerheden og arbejdsmiljøet i forbindelse med arbejdets udførelse. Det er helt afgørende, at medarbejderne får den nødvendige påmindelse om risiciene ved arbejde med biologiske agenser, hvis disse ikke kan forebygges via substitution til andre metoder eller anvendelse af mindre skadelige biologiske agenser.

Selvom der er et stort kendskab til, hvorledes man skal anvende biologiske agenser, og både Arbejdstilsynet, arbejdsmiljørådgivere og de faglige organisationer fastholder virksomhedernes fokus på nødvendigheden af sikker omgang med biologiske agenser, er der behov for at skærpe indsatsen for at sikre overholdelsen af direktivets bestemmelser om instruktion og oplæring, samt arbejdsgiverens pligt til at substituere.

Lønmodtagersiden fortsætter: Virksomhedernes arbejdsmiljøorganisation har efter de danske regler pligt til at

udarbejde principper for instruktion og oplæring, men der foregår sjældent en kontrol af, hvorledes medarbejderne konkret instrueres og oplæres.

Side 43/104

Ligesom der ikke altid er fokus på kravet om så vidt det er teknisk muligt at erstatte det farlige biologiske stof med et stof, et præparat eller en proces, som under anvendelsesbetingelserne ikke er farligt eller er mindre farligt for arbejdstagernes sundhed og sikkerhed.

Arbejdsgiversiden bemærker, at der ikke findes surveys, opgørelser eller andet, der belyser om der ikke foregår den nødvendige kontrol af om medarbejdere oplæres og instrueres. Arbejdstilsynet har i 2018 samlet set givet mindre end 200 afgørelser vedr. instruktion, ved tilsyn på mere end 14.000 virksomheder.

2. Er der behov for at ændre direktivet for at tage hensyn til mønstret for ulykker eller dårligt helbred? Beskriv de ændringer, der er behov for.

Land

Arbejdstilsynet mener ikke, at der er behov for ændringer i direktivet.

Luftfart

Arbejdsmiljørådet for Luftfart er ikke bekendt med forhold der gør, at der er et umiddelbart behov for at ændre direktivet.

Offshore olie- og gasområdet

Arbejdstilsynet finder ikke, at der er behov for tilpasning af direktivet.

Søfart

Søfartsstyrelsen har ikke forslag til direktivændringer eller andre EU initiativer.

3. Har medlemsstaten truffet supplerende foranstaltninger, som ikke er medtaget i direktivet? I bekræftende fald bedes de beskrevet, og grundene til, at disse supplerende foranstaltninger blev truffet, bedes angivet?

Land

Der er ikke foretaget indholdsmæssige ændringer i de regler, som implementerer direktivet i evalueringsperioden 2007-2012.

Luftfart

Nej. Der er ikke truffet supplerende foranstaltninger, som ikke er medtaget i direktivet.

Offshore olie- og gasområdet

Der er ikke blevet truffet supplerende foranstaltninger i forhold til dette direktiv.

Søfart

Der er ikke blevet truffet supplerende foranstaltninger i forhold til dette direktiv.

4. Har medlemsstaten eller arbejdsmarkedets parter truffet specifikke

foranstaltninger til støtte for SMV'er i forbindelse med gennemførelsen af direktivet? Beskriv foranstaltningerne.

Side 44/104

Land

Der er udarbejdet diverse skriftligt materiale. Her kan bl.a. nævnes vejledningsmateriale om udsættelse for bakterier, svampe og andre mikroorganismer, samt arbejdsmiljøvejvisere for specifikke brancher.

Der henvises til den generelle besvarelse under pkt. 2.7.

Luftfart

Der henvises til den generelle besvarelse under pkt. 2.7.

Offshore olie- og gasområdet

Der henvises til den generelle besvarelse under pkt. 2.7.

Søfart

Der henvises til sektion I, punkt. 2.7

5. Har SMV'er særlige vanskeligheder med at opfylde direktivets krav? I bekræftende fald bedes disse beskrevet.

Land

Ved etablering af nye faciliteter kan der være en del spørgsmål til, hvordan de specifikke krav i direktivet bliver opfyldt. Erfaringsmæssigt benytter både store og små virksomheder sig ofte af vejledning fra Arbejdstilsynet og fra eksterne rådgivere.

Der henvises til den generelle besvarelse under pkt. 2.8.

Luftfart

Der henvises til den generelle besvarelse under pkt. 2.8.

Offshore olie- og gasområdet

Der henvises til den generelle besvarelse under pkt. 2.8.

Søfart

Der henvises til sektion I, punkt. 2.7

Rådets direktiv 91/383/EØF af 25. juni 1991 om supplering af foranstaltningerne til forbedring af sikkerheden og sundheden på arbejdsstedet for arbejdstagere, der har et tidsbegrænset ansættelsesforhold eller et vikaransættelsesforhold

1. Har medlemsstaterne anvendt bestemmelserne i artikel 5, stk. 1, i direktivet til at forhindre arbejdstagere, der har et tidsbegrænset ansættelsesforhold eller et vikaransættelsesforhold, i at blive sat til visse former for arbejde, som ville være særligt farligt for deres sikkerhed eller sundhed? I bekræftende fald bedes anført en liste over disse former for arbejde.

Land

Disse arbejdstagere er omfattet af samme regler som alle øvrige arbejdstagere i Danmark, herunder at arbejdsgiveren har pligt til at sørge for at oplære og instruere nyansatte, og føre kontrol med, at arbejdet udføres forsvarligt.

Luftfart

Nej, det har ikke været tilfældet. Arbejdstagere, der har et tidsbegrænset ansættelsesforhold eller et vikaransættelsesforhold vil inden for luftfart skulle udføre nøjagtig det samme arbejde som de fastansatte kolleger.

Offshore olie- og gasområdet

I offshoresikkerhedsloven skelnes der ikke mellem tidsbegrænsede og ikke tidsbegrænsede ansættelsesforhold. Offshoresikkerhedsloven og den dertilhørende beskyttelse af arbejdstagere gælder således for alle ansatte, uanset ansættelsesforholdets karakter og varighed.

Søfart

Der skelnes ikke mellem tidsbegrænsede og ikke tidsbegrænsede ansættelsesforhold, for så vidt angår arbejdsmiljøforhold, sikkerhed og sundhed. Lov om sikkerhed til søs og tilhørende forskrifter, herunder beskyttelse af arbejdstagere, omfatter således alle ansatte, uanset ansættelsesforholdets karakter og varighed.

Bemærkninger fra parterne:

Arbejdsgiversiden peger på, at alt arbejde for en arbejdsgiver, i fuldt omfang er omfattet af arbejdsmiljøreglerne. Dertil er alt arbejde, der ikke sker for en arbejdsgiver, omfattet af de forsvarlighedsbestemmelser der gælder for arbejde for en arbejdsgiver, ligesom Arbejdstilsynet har fuld kompetence til at føre tilsyn med alt arbejde, på nær arbejde af ren privat karakter i eller ved egen bolig.

Omfanget af midlertidige og tidsbegrænsede ansættelser er i øvrigt *ikke* i vækst i Danmark, sådan som det ses i nogle EU-lande. Det fremgår således af

arbejdsmarkedsdata fra Danmarks Statistik, at de såkaldt "prekære" ansættelser ikke er et fænomen, der ses i vækst på det danske arbejdsmarked.

Side 46/104

Arbejdsgiversiden anfører videre, at andelen af personer i Danmark, der er ansat i en tidsbegrænset stilling faktisk faldet fra år 2000 til 2015. Andelen af personer der arbejder som "freelancere" udgør kun godt 0,2 pct. af arbejdsstyrken, mens en stigning i deltidsansættelser på 5 procentpoint i perioden helt overvejende udgøres af studiejobs, som skyldes at der er kommet langt flere studerende.

Lønmodtagersiden peger på, at direktivet i høj grad med til at beskytte arbejdstagere i tidsbegrænsede stillinger eller som er vikarer mod sikkerheds- og sundhedsrisici.

Lønmodtagersiden gør opmærksom på, at der er store udfordringer for arbejdstagere, som er i tidsbegrænsede stillinger eller er vikarer. Udfordringerne omhandler vikarer m.fl. manglende kendskab til arbejdspladserne og til de procedurer for sikkerhed og sundhed, som gælder på arbejdspladserne.

Det er et faktum at bl.a. unge (som ofte er vikarer eller i tidsbegrænsede stillinger) og nyansatte er i større risiko for arbejdsulykker, end ordinære ansatte.

Lønmodtagersiden: Udfordringerne i forhold til direktivet vedrører i Danmark især manglende efterlevelse og iværksættelse af forebyggende foranstaltninger. Problemerne med efterlevelse og forebyggelse knytter sig til kravet om at instruere arbejdstagere i tidsbegrænsede stillinger og vikarer. Denne instruktion er mange steder slet ikke på højde med instruktionen af arbejdstagere i ordinære stillinger. Andre steder finder instruktionen ikke sted.

Lønmodtagersiden: Et andet problem er manglende oplysning til arbejdstagere i tidsbegrænsede stillinger og vikarer om risici i arbejdet (artikel 3 stk. 1).

Lønmodtagersiden: Eventuel forenkling af regler må ikke sænke beskyttelsesniveauet for arbejdstagere i tidsbegrænsede stillinger samt vikarer. Minimumsdirektiver er udtryk for "et fælles minimum i EU", hvor det samtidig er en forudsætning, at medlemsstaterne kan fastsætte regler, der er på et stadigt højere beskyttelsesniveau

2. Hvilke praktiske foranstaltninger er der truffet for at sikre, at arbejdstagere, der har et tidsbegrænset ansættelsesforhold eller et vikaransættelsesforhold, og som sættes til arbejde, der kræver specielt lægetilsyn, underkastes et sådan tilsyn i henhold til artikel 5, stk. 2 i direktivet? Fortsætter dette tilsyn efter afslutningen af ansættelsesforholdet (jf. artikel 5, stk. 3 i direktivet) Hvilke praktiske foranstaltninger er der truffet for at sikre, at arbejdstagere, der har et tidsbegrænset

ansættelsesforhold eller et vikaransættelsesforhold, informeres om og oplæres i de risici, som de kan blive udsat for under arbejdet, i overensstemmelse med de særlige krav i direktivet, før de påbegynder en aktivitet?

Side 47/104

Land

I den danske arbejdsmiljølovgivning skelnes der ikke mellem tidsbegrænset og ikke tidsbegrænset ansættelse. Arbejdsmiljølovgivningen gælder således for alle ansatte uanset ansættelsesforholdets karakter og varighed. Det betyder, at brugsvirksomheden er ansvarlig for de vilkår, der gælder for vikaransatte og tidsbegrænsede ansattes udførelse af arbejdet. Arbejdstilsynet fører derfor det samme tilsyn med ansatte, der er ansat i en tidsbegrænset stilling, som det gør med de fastansatte i virksomheden.

Da der generelt ikke opleves problemer med at få virksomhederne til at overholde kravene om helbredsundersøgelser og lægetilsyn er det ikke et område, som har nødvendiggjort, at der fra Arbejdstilsynets side træffes særlige foranstaltninger for at sikre overholdelse af reglerne herom. Dette kan skyldes, at det danske sundhedssystem indebærer, at man frit kan henvende sig til praktiserende læge.

Arbejdstilsynet har også på tilsyn fokus på arbejdsgiverens pligt til at sørge for at oplære og instruere nyansatte, dvs. personer, som har udført arbejdet i kort tid, og føre tilsyn med, at de nyansatte udfører arbejdet forsvarligt. Dette indebærer bl.a. en dialog mellem Arbejdstilsynet og virksomhederne med udgangspunkt i gode eksempler, men Arbejdstilsynet afgiver påbud til virksomheder, som ikke overholder reglerne.

Arbejdstilsynet har desuden udarbejdet virksomhedsrettet information på sin hjemmeside i form af en digital folder, der handler om oplæring og instruktion af nyansatte, en AT-vejledning om oplæring, instruktion og tilsyn med arbejdet samt APV-tjeklister med afsnit om oplæring, instruktion og tilsyn med nyansatte.

Ovenstående tiltag gælder som nævnt for alle nyansatte, men omfatter således også arbejdstagere, der har et tidsbegrænset ansættelsesforhold eller et vikaransættelsesforhold.

Luftfart

Piloter og kabinebesætningsmedlemmer, der ansættes i et tidsbegrænset ansættelsesforhold eller i et vikaransættelsesforhold, vil skulle opfylde de samme krav til helbredsgodkendelse som de fastansatte kolleger, og skal være i besiddelse af en gyldig helbredsgodkendelse for at måtte udføre respektive funktion. Arbejdstagere, der har et tidsbegrænset ansættelsesforhold eller et vikaransættelsesforhold, vil skulle gennemføre et Operators Conversion Course hos den midlertidige arbejdsgiver med henblik på at blive gjort bekendt med de særlige procedurer og arbejdsgange, der kendetegner den midlertidige arbejdsgiver.

Offshore olie og gasområdet

Der henvises til besvarelsen under pkt. 1

Søfart

Side 48/104

Der henvises til besvarelsen under punkt 1.

Bemærkninger fra parterne:

Lønmodtagersiden peger på, at der er uklart om vikarer får de helbredsundersøgelser og lægetilsyn, de har krav på. Det er efter **lønmodtagersidens** mening ikke tilstrækkeligt at det danske Arbejdstilsyn henviser til muligheden for at benytte sin praktiserende læge. I dette tilfælde skal der foreligge en opfordring /tilbud fra arbejdsgiveren.

3. Hvilke andre foranstaltninger har Arbejdstilsynet truffet med hensyn til arbejdstagere, der har et tidsbegrænset ansættelsesforhold eller et vikaransættelsesforhold?

Land

Der henvises til besvarelsen til spørgsmål 2.

Desuden gennemfører Arbejdstilsynet årligt en landsdækkende indsats i forhold til unges sommerjobs, hvor fokus er på unge under 18 år. Indsatsen koncentrerer sig om brancher, hvor de unge er beskæftiget i sommerperioden, herunder butiksområdet.

Luftfart

Trafikstyrelsen godkender det nævnte Operators Conversion Course over for den enkelte virksomhed.

Offshore olie- og gasområdet

Der henvises til besvarelsen under pkt. 1

Søfart

Der henvises til besvarelsen under punkt 1.

4. Har medlemsstaten truffet supplerende foranstaltninger, som ikke er medtaget i direktivet. I bekræftende fald bedes de beskrevet, og grundene til, at disse supplerende foranstaltninger blev truffet bedes angivet?

Land

Der er ikke truffet supplerende foranstaltninger.

Luftfart

Nej. Hverken Arbejdsmiljørådet for Luftfart eller Trafikstyrelsen har truffet supplerende foranstaltninger, men der blev i 2017, i samarbejde med Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø gennemført en omfattende spørgeskemaundersøgelse af arbejdsmiljøet inden for luftfart med henblik på at afdække den aktuelle situation. Resultatet foreligger nu, og vil blive genstand for en konference i starten af 2019.

Offshore olie- og gasområdet

Der er ikke truffet supplerende foranstaltninger.

Side 49/104

Søfart

Der er ikke blevet truffet supplerende foranstaltninger i forhold til dette direktiv.

5. Har medlemsstaterne eller arbejdsmarkedets parter truffet specifikke foranstaltninger til støtte for SMV'er i forbindelse med gennemførelse af direktivet? Beskriv foranstaltningerne.

Der henvises til besvarelsen af spørgsmål 2.7

6. Har SMV'er særlige vanskeligheder med at opfylde direktivets krav? I bekræftende fald bedes disse beskrevet.

Land

Der henvises til besvarelsen af spørgsmål 2.8

Luftfart

Arbejdsmiljørådet for Luftfart er ikke i besiddelse af oplysninger, der indikerer, at SMV'erne har særlige vanskeligheder med at opfylde direktivets krav.

Offshore olie- og gasområdet

Der henvises til besvarelsen af spørgsmål 2.8

Søfart

Der henvises til sektion I, punkt. 2.7

Rådets direktiv 92/29/EØF af 31. marts 1992 om minimumsforskrifter for sikkerhed og sundhed med henblik på at forbedre den lægelige bistand om bord på skibe

1. Hvor mange centre i medlemsstaterne er udpeget til at yde gratis lægerådgivning via radio og andre kommunikationsmetoder (jf. artikel 6 i direktivet), og hvem er ansvarlig for deres drift?

Der findes et center i Danmark – Radio Medical Denmark, placeret i Esbjerg. Sydvestjysk Sygehus driver Radio Medical i samarbejde med Søfartsstyrelsen.

2. Hvilke skridt tages der i medlemsstaterne for at sikre, at den årlige kontrol (jr. Artikel 7 i direktivet) udføres?

Direktivets kontrolbestemmelse er gennemført ved regel 6, stk.8, i bekendtgørelse nr. 1246 af 11. december 2009 om Meddelelser fra Søfartsstyrelsen A, teknisk forskrift om arbejdsmiljø i skibe, kapitel IX, afsnit B, Sygdomsbehandling og medicin om bord i skibe, hvorefter lægemidler og medicinsk udstyr skal ved skibsførerens foranstaltning underkastes eftersyn mindst én gang årligt. Eftersynet skal dokumenteres og dokumentationen attesteres af skibsføreren.

3. Er bestemmelserne i direktivet fortsat relevante, eller er der behov for ændringer. Fx af fortegnelsen over lægemidler og de centre, som medlemsstaten har udpeget til at yde arbejdstagerne gratis lægerådgivning via radio? Beskriv forslag til eventuelle ændringer.

Direktivets bestemmelser anses for fortsat relevante. De foreløbige drøftelser i kommissionsregi af behovet for ændringer af direktivets tekniske bilag har dog vist, at direktivet i sin helhed vil have gavn af at gennemgå en mere detaljeret gennemgang. Der vil bl.a. være behov for at revurdere direktivets anvendelsesområde, herunder bilag I, ligesom der er uhensigtsmæssigheder i forhold til direktiv 2009/13/EF, der i dets bilag indeholder bestemmelser om uddannelse af sygdomsbehandler.

4. Har medlemsstaten truffet supplerende foranstaltninger, som ikke er medtaget i direktivet? I bekræftende fald bedes de beskrevet, og grundene til, at disse supplerende foranstaltninger blev truffet, bedes angivet.

Der er ikke blevet truffet supplerende foranstaltninger i forhold til dette direktiv.

5. Har medlemsstaterne eller arbejdsmarkedets parter lavet specifikke tiltag for at hjælpe SMV'erne med at implementere direktivet? Vær venlig at beskriv

disse?

Der henvises til sektion I, punkt. 2.7

Side 51/104

6. Har SMV'erne særlige udfordringer ved at følge kravene fra direktivet? Hvis ja, beskriv dem?

Der henvises til sektion I, punkt. 2.7

Rådets direktiv 92/57/EØF om sikkerhed og sundhed på midlertidige eller mobile byggepladser, jf. direktivets artikel 14, stk. 4 (ottende særdirektiv i henhold til artikel 16, stk. 1, i direktiv 89/391/EØF)

1. Hvad er erfaringen med den praktiske gennemførelse af direktivets anvendelsesområde, herunder definitionen af en byggeplads?

Arbejdstilsynet har udfoldet de danske regler, der implementerer direktivets bestemmelser rettet mod bygherren, i flere vejledninger, og har her bl.a. forklaret, hvornår der er tale om en byggeplads.

Arbejdstilsynet fører tilsyn på byggepladser med både arbejdsgivernes pligter og med bygherrernes pligter, og når det er relevant også projekterendes pligter. Frem til november 2017 har dette bl.a. været gennemført med byggepladsaktioner og dialoginitiativer. Byggepladstilsynene supplerede det almindelige risikobaserede tilsyn med virksomhederne i bygge- og anlægsbranchen. Byggebranchen er en af de brancher, der har flest ulykker set i forhold til beskæftigelsen. Hertil kommer, at byggebranchen også tegner sig for et stort antal alvorlige ulykker (det vil sige ulykker, der har givet tre ugers fravær eller mere).

Fra november 2017 har Arbejdstilsynet afprøvet en ny tilsynsmetode i forhold til bygge- og anlægsbranchen. I forsøgsperioden er både byggepladsaktionerne og risikobaserede tilsyn med virksomhederne i branchen suspenderet. Den nye tilsynsmetode – det helhedsorienterede bygge- og anlægstilsyn - er tilpasset branchens kompleksitet med mange forskellige aktører i et byggeprojekt både i forhold til planlægning og udførelse. Metoden tager udgangspunkt i byggepladserne, hvor der føres tilsyn med alle tilstedeværende virksomheder, de fælles sikkerhedsforanstaltninger, bygherrens koordinering samt rådgiverne og de projekterende. I alle tilfælde, hvor der konstateres risiko for ulykker og nedslidning fx tunge løft, afholdes der efterfølgende dialogmøder med de relevante parter. Det kan være med de enkelte virksomheder hver for sig, eller gennem dialog på byggepladsen med de relevante virksomheder og koordinatoren. Der afholdes også selvstændige dialogmøder med bygherrerne, rådgiverne og de projekterende. På de byggepladser, hvor der konstateres arbejdsmiljøproblemer, foretages der opfølgningsbesøg, og virksomheders hjemmeadresse kan også blive besøgt med et opfølgningsbesøg.

I Danmark havde man også regler for bygge- og anlægsarbejder samt for bygherrer før udstedelsen af direktivet.

Der er generelt positive erfaringer med den praktiske gennemførelse af direktivet. Direktivets anvendelsesområde betragtes som relevant og vigtigt, og direktivets definition af, hvad der er en byggeplads, betragtes som dækkende.

Bemærkninger fra parterne:

Lønmodtagersiden gør opmærksom på, at byggeri foregår i et komplekst samspil mellem bygherrer, koordinatore, arbejdsgivere og de ansatte samt selvstændige, og at direktivet meget fint fastlægger rammer for disse mange aktørers rolle for sikkerhed og sundhed på byggepladser. Direktivet udgør en fælles referenceramme for sikkerhed og sundhed i byggeriet, og direktivets indhold er nødvendigt og fyldestgørende.

Udfordringerne med sikkerhed og sundhed i byggeriet handler især om, at velkendte regler ikke efterleves af bygherrer og udførende firmaer. Der er ikke behov for at forenkle reglerne, men behov for at styrke vejledningen til pligtsubjekterne, og behov for at styrke myndighedernes kontrol med sikkerhed og sundhed. Navnlig offentlige bygherrer samt mindre, private bygherrer mangler ofte kendskab til de pligter, de har i henhold til direktivet. Stor brug af underentreprenører og manglede eller uklare krav i byggeriets værdikæde er typiske kilder til ulykker i byggeriet.

Lønmodtagersiden konstaterer med tilfredshed, at Kommissionen har udgivet en vejledning om byggepladstdirektivet: "Ikke-bindende vejledning om god praksis for forståelsen og gennemførelsen af direktiv 92/57/EF (»byggepladstdirektivet«). Vejledningen styrker bl.a. små virksomheders muligheder for at beskytte arbejdstagerne mod risici ved arbejde på byggepladser, og vejledningen er generelt et godt middel til store og små bygherrer og virksomheder, ligesom vejledningen styrker de sociale parter mulighed for at vejlede bl.a. små virksomheder om god sikkerhedspraksis. Minimumsdirektiver er udtryk for "et fælles minimum i EU", hvor det samtidig er en forudsætning, at medlemsstaterne kan fastsætte regler, der er på et stadigt højere beskyttelsesniveau. Derfor må regelforenkling ikke ske på bekostning af et højt beskyttelsesniveau for arbejdstagere i byggeriet.

2. I hvilket omfang gøres der ved den praktiske gennemførelse af direktivet brug for muligheden for at tilpasse det til arbejdsmængden, arbejde, som indebærer særlige risici, og projektets karakteristika?

I Danmark er der kun i mindre omfang gjort brug af muligheden for at tilpasse direktivkravene til arbejdsmængden, arbejde, som indebærer særlige risici, og projektets karakteristika. I praksis tager Arbejdstilsynets håndhævelse højde for de konkrete forhold og problemernes omfang.

Et eksempel herpå er kravene til velfærdsforanstaltninger. Ved tilsyn i bygge/anlægsbranchen differentieres kravene til velfærdsforanstaltninger således, at overstiger virksomhedens arbejde på byggepladsen ikke 3 hele arbejdsdage, eller de ansattes samlede beskæftigelse er på højst 6 manddage, eller at de ansatte begynder og afslutter den daglige arbejdstid på et andet sted end byggepladsen, kan velfærdsforanstaltninger indrettes til at opfylde mindre vidtrækkende krav end ellers.

Hvis Arbejdstilsynet på tilsyn konstaterer, at der fx arbejdes med asbestnedrivning, arbejdes med epoxy- og isocyanater, bly og asfalt uden tilstrækkelige velfærdsforhold, afgiver Arbejdstilsynet påbud. I andre tilfælde vurderer Arbejdstilsynet, om der konkret består en sundhedsfare ved anvendelsen af velfærdsforanstaltningen, og afgiver i så fald påbud.

Et andet eksempel er, at der efter de danske regler skal udarbejdes en plan for sikkerhed og sundhed, hvis byggepladsen har flere end 10 personer beskæftigede samtidigt. Der skal dog altid udarbejdes en plan for sikkerhed og sundhed, hvis der udføres særligt farligt arbejde.

Bemærkninger fra parterne:

Lønmodtagersiden peger på, at der er plads til forbedring, hvad angår ajourføring af planen for sikkerhed og sundhed, jf. artikel 5 punkt b. Planen udgør et vigtigt instrument for sikkerhed og sundhed i byggeprojektet. Sammenhængen mellem de involverede entreprenørers risikovurdering, jf. rammedirektivet, og byggepladsdirektivets plan for sikkerhed og sundhed kan med fordel styrkes.

Lønmodtagersiden: Der er plads til forbedring, hvad angår arbejdsmiljøjournal for særlige forhold i det færdige byggeri. Der er således behov for uddybning af indhold af denne arbejdsmiljøjournal – fx i forhold til almindelig brug af det færdige bygværk som arbejdssted, og især ved renoveringer af tilbageværende områder i bygværket, hvor miljøfarlige stoffer ikke er bortsaneret eller taget hånd om.

Koordinatorfunktionen, jf. artikel 6, er af væsentlig betydning for arbejdsmiljøet på byggepladsen. Koordinatorfunktionen bør styrkes ved at fastlægge minimumskrav for uddannelse og efteruddannelse af koordinatore, ligesom der kan arbejdes med at præcisere, hvor ofte koordinatore bør være aktive og synlige i løbet af byggeprojektet. Det er vigtigt at etablere dialog tidligt i byggefasen, hvor bygherrens retningslinjer afstemmes med entreprenørernes risikovurderinger samt løbende at afklare grænseflader med nærtvedliggende byggepladser, hvis sikkerhed og sundhed interagerer. Det kan tillige præciseres yderligere, hvorledes koordinatorfunktionen gøres yderligere uafhængig af byggeledelsesfunktioner.

Lønmodtagersiden: Underretningen af arbejdstagerne, jf. artikel 11, er ofte ikke fyldestgørende, når der er tale om udenlandsk arbejdskraft med anden sikkerhedskultur og andre sprogkundskaber end de ansatte fra værtslandet. Koordinering mellem arbejdstagerne, jf. artikel 12, fx i forbindelse med opstartsmøder og sikkerhedsmøder på byggepladsen, er vigtig for at sikre, at ansatte fra forskellige firmaer samarbejder om at sikre et højt niveau af sikkerhed og sundhed på byggepladsen.

Lønmodtagersiden peger også på, at arbejde i højden udgør en særlig risiko for alvorlig tilskadekomst i byggeriet, og det er vigtigt at sikre en stærk kobling mellem bestemmelser i byggepladsdirektivet og direktiv 89/655 om arbejdsudstyr, navnlig afsnit 4 om brug af arbejdsudstyr i direktiv 2001/45. Netop afsnit 4 i direktiv 2001/45 kan med fordel opdateres, så det mere konkret vedrører brug af bl.a. lifte og arbejdsplatforme ved arbejde i højden.

3. Hvad er erfaringen med den praktiske gennemførelse af direktivet, for så vidt angår pligtsubjekternes ansvar?

Direktivets angivelser af krav og pligter og de ansvar, der påhviler de fastsatte pligtsubjekter anses i praksis som relevante og hensigtsmæssige i forhold til den organisering og struktur, der er på byggeprojekter, og som udfoldes på byggepladser i Danmark. I Danmark er der fastsat regler med pligter for både

projekterende, bygherrer og arbejdsgivere.

4. Har medlemsstaten truffet supplerende foranstaltninger, som ikke er medtaget i direktivet? I bekræftende fald bedes de beskrevet, og grundene til, at disse supplerende foranstaltninger blev truffet, bedes angivet?

Den nugældende bekendtgørelse om bygherres pligter er udstedt i februar 2013. Der er i de danske regler fastsat en række supplerende foranstaltninger i forhold til direktivet:

- ☐ Bygherren skal sikre, at koordinator får adgang til alle de relevante oplysninger, der er nødvendige for at kunne udføre koordinatoropgaven.

Dette krav skal medvirke til at sikre, at koordinator for sikkerhed og sundhed får adgang til de oplysninger og det materiale, der er nødvendigt for at kunne udføre koordinatoropgaven. Kravet gælder både koordinering i forbindelse med projektering og koordinering i forbindelse med udførelsen af bygge- og anlægsarbejdet.

- ☐ Der skal ske en fyldestgørende overdragelse af plan for sikkerhed og sundhed fra den, der har koordineret projekteringen til den, der skal koordinere for sikkerhed og sundhed i forbindelse med udførelsen af bygge- og anlægsprojektet.

Dette krav skal medvirke til at sikre, at den, der koordinerer for udførelsen af bygge- og anlægsprojektet kender bevæggrundene for den plan for sikkerhed og sundhed, der er udarbejdet i forbindelse med projekteringen.

- ☐ Koordinator skal afholde opstartsmøder med alle arbejdsgiverne og deres arbejdsmiljøorganisationer på byggepladsen.

Dette skal medvirke til at sikre, at alle kender de regler, som bygherren har stillet op for arbejdet på byggepladsen.

5. Har medlemsstaten eller arbejdsmarkedets parter truffet specifikke foranstaltninger til støtte for SMV'er i forbindelse med gennemførelsen af direktivet? Beskriv foranstaltningerne

Der er ikke i forhold til fastsættelse af reglerne truffet specifikke foranstaltninger i forhold til SMV, men der er udarbejdet vejledninger på baggrund af en række af de krav, der gælder efter direktivet. Vejledningerne er udarbejdet, så de konkret forklarer, hvordan virksomhederne kan efterleve kravene, herunder med tegninger. Ved udarbejdelsen har SMV'er været en væsentlig målgruppe.

6. Har SMV'er særlige vanskeligheder med at opfylde direktivets krav? I bekræftende fald bedes disse beskrevet.

Der henvises til den generelle besvarelse under pkt. 2.8.

Rådets direktiv 92/58/EØF om minimumsforskrifter for signalgivning i forbindelse med sikkerhed og sundhed under arbejdet (niende særdirektiv i henhold til artikel 16, stk. 1, i direktiv 89/391/EØF)

1. Er direktivets anvendelsesområde fortsat relevant?

Land

Ja, direktivets anvendelsesområde er stadig relevant.

Offshore olie- og gasområdet

Ja

Søfart

Søfartsstyrelsen har ingen bemærkninger hertil.

Bemærkninger fra parterne:

Lønmodtagersiden peger på, at direktivet og de nationale regler på området har overordentlig stor betydning for sikkerheden og arbejdsmiljøet i forbindelse med arbejdets udførelse. Det er helt afgørende, at medarbejderne får den nødvendige advarsel om farlige arbejdsforhold og situationer, som ikke kan forebygges via tekniske eller organisatoriske foranstaltninger.

Lønmodtagersiden: Selvom der er et stort kendskab til, i hvilke situationer der skal anvendes signaler og skiltning og både Arbejdstilsynet, arbejdsmiljørådgivere og de faglige organisationer fastholder virksomhedernes fokus på nødvendigheden af advarsler ved farlige arbejdsforhold, er der behov for at skærpe indsatsen for at sikre overholdelsen af direktivets bestemmelser om instruktion og oplæring i artikel 7.

Lønmodtagersiden: Virksomhedernes arbejdsmiljøorganisation har efter de danske regler pligt til at udarbejde principper for instruktion og oplæring, men der foregår sjældent en kontrol af, hvorledes medarbejderne konkret instrueres og oplæres, herunder om betydningen af forskellige typer af skilte og andre former for signalgivning og advarsler. Der er behov for at evaluere, om tegngivningen ved kranarbejde er optimal, fx kan stoptegnet være svært at se for kranføreren, når denne er placeret over personen, der giver signal, jf. følgende tegn:



Lønmodtagersiden finder det givtigt, at der er nedsat en arbejdsgruppe under det Rådgivende udvalg om arbejdsmiljø (ACSH), som skal arbejde med en vejledning om den praktiske implementering af direktivet og sammenhængen

mellem direktivet og ISO EN 7010-standarden, med det formål at sikre bedre harmonisering af skiltning på tværs af EU.

Side 57/104

Arbejdsgiversiden bemærker, at der ikke findes surveys, opgørelser eller andet, der belyser om der ikke foregår den nødvendige kontrol af om medarbejdere oplæres og instrueres. Arbejdstilsynet har i 2018 samlet set givet mindre end 200 afgørelser vedr. instruktion, ved tilsyn på mere end 14.000 virksomheder.

2. Er der nogle praktiske problemer i forholdet mellem de signaler, der er anført i direktivet, og dem, der er angivet i andre internationale instrumenter?

Land

Arbejdstilsynet er blevet gjort opmærksomt på, at der er mindre grafiske forskelle mellem de flugtvejsskilte, der er angivet i direktivet og de skilte, der er registrerede sikkerhedsskilte efter CEN-standarden ISO 7010. Idet direktivet tillader at de anvendte piktogrammer kan afvige en smule fra direktivets, under forudsætning af at de har en tilsvarende betydning og ikke bliver vanskeligere at forstå, er der reelt ikke tale om en uoverensstemmelse. Den tilsyneladende uoverensstemmelse har dog givet anledning til en vis forvirring hos virksomhederne, der har set de to skilte som modsætninger, da pilen på piktogrammerne peger i hver sin retning. Så **vidt Arbejdstilsynet er orienteret, er de pågældende flugtsvejsskilte dog sidenhen trukket tilbage fra standarden - Arbejdstilsynet skal i den forbindelse referere til version DS/EN ISO 7010:2012/A7:2017 af standarden.**

Offshore olie- og gasområdet

Det kan på ældre anlæg være et problem, at vedligeholdelsen signalgivningen (f.eks. flugtveje) ikke er tilstrækkelig. Arbejdstilsynet har fokus på dette ved tilsyn.

Søfart

Søfartsstyrelsen har ikke observeret praktiske problemer hermed.

3. Har medlemsstaten truffet supplerende foranstaltninger, som ikke er medtaget i direktivet? I bekræftende fald bedes de beskrevet, og grundene til, at disse supplerende foranstaltninger blev truffet, bedes angivet?

Direktivet er gennemført uden fastsættelse af supplerende nationale krav.

4. Har medlemsstaten eller arbejdsmarkedets parter truffet specifikke foranstaltninger til støtte for SMV'er i forbindelse med gennemførelsen af direktivet? Beskriv foranstaltningerne.

Der er ikke truffet specifikke foranstaltninger i forhold til SMV. Der henvises i øvrigt til besvarelsen af 2.7.

5. Har SMV'er særlige vanskeligheder med at opfylde direktivets krav? I bekræftende fald bedes disse beskrevet.

Side 58/104

SMV ses ikke at have særlige problemer med at opfylde direktivets krav. Der henvises i øvrigt til besvarelsen af 2.7 og 2.8.

**Rådets direktiv 92/85/EØF af 19. oktober 1992 om
iværksættelse af foranstaltninger til forbedring af sikkerheden
og sundheden under arbejdet for arbejdstagere som er
gravide, som lige har født, eller som ammer (tiende særdirektiv
i henhold til artikel 16, stk. 1, i direktiv 89/391/EØF)**

1. Er bestemmelserne i direktivet fortsat relevante i lyset af den praktiske erfaring og teknologiske, sociale og kulturelle udvikling?

Land

Det er fortsat relevant at gravide arbejdstagere, arbejdstagere som lige har født eller som ammer nyder en særlig beskyttelse mod farer, som for dem er særlig alvorlige. De arbejdsmiljømæssige beskyttelseshensyn fordrer at særlige følsomme grupper, som gravide og ammende arbejdstagere, sikres passende og særlig beskyttelse, herunder også i relation til virksomhedens APV-arbejde.

Offshore olie- og gasområdet

Arbejdstilsynet finder bestemmelserne i direktivet fortsat for passende.

Søfart

Søfartsstyrelsen finder bestemmelserne i direktivet stadig passende.

Bemærkninger fra parterne

Luftfart

Se nedenfor pkt. 2

Lønmodtagersiden gør opmærksom på, at der er store udfordringer for gravide arbejdstagere. Mange gravide sygemeldes i løbet af graviditeten pga. dels problemer med at udføre arbejdet uden risiko for foster eller for den gravide selv og dels pga. graviditetsgener, herunder smerter. Det er en stor udgift for virksomheder og for den danske stat, at så mange gravide sygemeldes i løbet af graviditeten.

Lønmodtagersiden: Direktivet er i høj grad med til at beskytte gravide og ammende arbejdstagerne mod udsættelse for alvorlige helbredsrisici for foster og barn. Der er generelt ikke problemer med at overholde de forbud mod arbejde med agenser og arbejdsforhold, som er anført i bilag 2. Direktivets bestemmelser om barselsorlov, ret til fravær ved graviditetsundersøgelser, forbud mod afskedigelse fungerer fint i praksis. Bestemmelserne om forbud mod afskedigelse har sågar medført en forbedring af

beskyttelsen af gravide arbejdstagere, idet den har ført en styrket retspraksis på området.

Side 60/104

Lønmodtagersiden: Udfordringerne i forhold til direktivet vedrører i Danmark især manglende efterlevelse og iværksættelse af forebyggende foranstaltninger.

Lønmodtagersiden: Problemerne med efterlevelse og forebyggelse knytter sig til kravet om at udarbejde en vurdering (APV) af de arbejdsopgaver, som kan indebære en specifik risiko for gravide arbejdstagere (artikel 4, stk. 1 med tilhørende liste i bilag 1). Denne opgave løftes ikke i mange virksomheder og på mange arbejdspladser. Det betyder bl.a. at der ikke lægges en plan for hvilke opgaver den gravide må og ikke må udføre samt hvordan den gravide skal udføre arbejdet. Særligt i forhold til tunge løft, og nat- og skiftarbejde samt psykisk træthed og stress er dette et problem.

Lønmodtagersiden: Arbejdstilsynet kontrollerer meget sjældent overholdelsen af kravet om en risikovurdering (APV) for gravide arbejdstagere.

Der er derfor behov for at iværksætte en indsats, der sikrer effektiv håndhævelse af de nationale regler, der bygger på og gennemfører direktivet.

Lønmodtagersiden anbefaler, at Kommissionen iværksætter et initiativ om udarbejdelse af skabeloner for risikovurdering for gravide og ammende arbejdstagere. En sådan skabelon kan herefter af de nationale Arbejdstilsyn og de nationale parter tilrettes de nationale lovgivninger og målrettes specifikke brancher.

Konkrete bemærkninger fra lønmodtagersiden:

Artikel 4. stk. 1 med tilhørende bilag 1:

Der er store problemer med efterlevelsen af denne bestemmelse. Der bør derfor iværksættes et arbejde med at:

Lønmodtagersiden: Udarbejde skabeloner for risikovurderinger, som af de nationale Arbejdstilsynet/de nationale parter tilrettes national lovgivning og forhold.

Opfordres til at de nationale Arbejdstilsynet løfter opgaven med kontrol af om virksomhederne udarbejder risikovurderingerne.

Derudover bør listen i bilag 1 udvides med et punkt om natarbejde samt arbejde i skiftende arbejdstider, som en del af de forhold, som bør indgå i risikovurderingen. Det er vigtigt at virksomhederne for hver enkelt gravide og ammende arbejdstager vurderer, om og i hvilken omfang arbejdstageren er i stand til at varetage natarbejde samt arbejde i skiftende vagter. Dette vil kunne medvirke til at begrænse de sygemeldinger, som opstår i forbindelse med graviditeter.

Artikel 3. stk. 1.

Lønmodtagersiden: Nat – og skiftarbejde bør også medtages i de i Artikel 3. stk. 1. nævnte retningslinjer, som udarbejdes af kommissionen i samråd med medlemsstaterne og bistået af Det Rådgivende Udvalg for Sikkerhed, Hygiejne og Sundhedsbeskyttelse på Arbejdspladsen.

Artikel 7. stk. 1.

Lønmodtagerne er i tvivl om, hvordan artiklen er implementeret og om arbejdstagere er klar over deres rettigheder, i form af at de med en lægeerklæring kan blive overført til dagarbejde og hvis dette ikke er muligt blive fritaget fra arbejdet.

I At-vejledningen om gravide og ammendes arbejdsmiljø er denne rettighed/mulighed ikke nævnt.

Lønmodtagersiden: I bekendtgørelse om arbejdets udførelse er natarbejde nævnt som en faktor, som man måske skal begrænse efter en konkret risikovurdering, men lægeerklæringer er ikke nævnt.

2. Er der blevet offentliggjort nye retningslinjer eller nyt oplysningsmateriale eller blevet gennemført nye kampagner siden den foregående rapport?

Land

Arbejdstilsynets vejledning om gravide og ammendes arbejdsmiljø udgør sammen med bekendtgørelsen om arbejdets udførelse de primære informationskilder vedrørende direktivets bestemmelser om arbejdstagere der er gravide, som lige har født eller som ammer sikkerhed og sundhed og den administrative praksis på området.

Desuden offentliggøres der jævnligt vejledningsmateriale til forældre og arbejdsgivere om mulighederne for at holde barsel, blandt andet fra Beskæftigelsesministeriet, som er ressortansvarlig for barselsreglerne, og fra den myndighed, Udbetaling Danmark, der forestår administrationen og udbetalingen af ydelser under barselsorlov.

Offshore olie- og gasområdet

Da reglerne svarer til, hvad der er gældende på land, og forholdene på offshoreanlæg for så vidt angår gravide ikke er anderledes end på land, henvises normalt til det informationsmateriale, der løbende udarbejdes af Arbejdstilsynet og brancheorganisationer.

Søfart

Der er ikke produceret nogen nye retningslinjer eller informationsmateriale eller blevet gennemført nye kampagner siden sidste rapport.

Luftfart

Dansk luftfart er omfattet af gældende EU-lovgivning fra EASA.

Specifikt omkring gravide henvises til:

Acceptable Means of Compliance and Guidance Material to Commission

Regulation (EU) No 1178/2011 of 3 November 2011 laying down technical requirements and administrative procedures related to civil aviation aircrew pursuant to Regulation (EC) No 216/2008 of the European Parliament and of the Council.

Side 62/104

AMC9 MED.C.025 Obstetrics and gynaecology

(a) Cabin crew members who have undergone a major gynaecological operation should be assessed as unfit until full recovery.

(b) Pregnancy

(1) A pregnant cabin crew member may be assessed as fit only during the first 16 weeks of gestation following review of the obstetric evaluation by the AME or OHMP.

(2) A limitation not to perform duties as single cabin crew member should be considered.

(3) The AME or OHMP should provide written advice to the cabin crew member and supervising physician regarding potentially significant complications of pregnancy resulting from flying duties.

3. Har medlemsstaten truffet supplerende foranstaltninger, som ikke er medtaget i direktivet? I bekræftende fald bedes beskrevet, og grundene til, at disse supplerende foranstaltninger blev truffet, bedes angivet?

Land

I Danmark har fædre ret til 2 ugers fædreorlov, der skal afholdes i den periode, hvor moderen har beskyttelsesorlov, dvs. de første 14 uger efter fødslen. Baggrunden er, at man har ønsket at give fædre mulighed for at være sammen med moderen og barnet i den første tid efter fødslen.

Offshore olie- og gasområdet

Der er ikke blevet truffet supplerende foranstaltninger i forhold til dette direktiv.

Søfart

Der er ikke blevet truffet supplerende foranstaltninger i forhold til dette direktiv.

Luftfart

Se ovenfor pkt. 2

4. Har medlemsstaten eller arbejdsmarkedets parter truffet specifikke foranstaltninger til støtte for SMV'er i forbindelse med gennemførelsen af direktivet? Beskriv foranstaltningerne.

Der henvises til den generelle besvarelse af spørgsmål 2.7

5. Har SMV'er særlige vanskeligheder med at opfylde direktivets krav? I bekræftende fald bedes disse beskrevet.

Der henvises til den generelle besvarelse af spørgsmål 2.8

Rådets direktiv 92/91/EØF af 3. november 1992 om minimumsforskrifter for forbedring af arbejdstagernes sikkerhed og sundhed i den boringsrelaterede udvindingsindustri (ellefte særdirektiv i henhold til artikel 16, stk. 1, i direktiv 89/391/EØF)

1. *Hvad er den praktiske erfaring med gennemførelsen af direktivet navnlig med hensyn til : -personalets, den ansvarlige persons og de tilsynsførendes/ledernes kvalifikationer -førstehjælpsudstyr - arbejdstilladelser -evakuerings- og redningsudstyr -beskyttelse mod brand, eksplosion, og sundhedsfarlige stoffer i den omgivende atmosfære - vedligeholdelse af sikkerhedsudstyr -gennemførelse af relevante sikkerhedsovelser med jævne mellemrum -helbredskontrol? - Offshoreindkvartering*

Land

De praktiske erfaringer er meget begrænsede, da der ikke er boringsrelateret udvindingsindustri på landjorden i Danmark. Der er kun gennemført et begrænset antal efterforskningsboringer. Arbejdstilsynet fører tilsyn i nødvendigt omfang med prøveboringer, og har ikke mødt problemer i relation til ovennævnte.

Offshore olie- og gasområdet

Direktivet er implementeret i offshoresikkerhedsloven, bekendtgørelse om beredskab m.v. i forbindelse med offshore olie- og gasaktiviteter m.v., bekendtgørelse om anlæg, tilsluttet infrastruktur og rørledningers konstruktion, indretning og udstyr i forbindelse med offshore olie- og gasaktiviteter m.v., bekendtgørelse om registrering og anmeldelse af ulykker m.v. i forbindelse med offshore olie- og gasaktiviteter m.v. samt bekendtgørelse om drift af anlæg tilsluttet infrastruktur og rørledninger i forbindelse med offshore olie- og gasaktiviteter m.v. Vi henviser i øvrigt til den generelle besvarelse pkt. 3.4. Arbejdstilsynet fører tilsyn med de ovennævnte områder, hvilket ikke giver anledning til problemer eller yderlige bemærkninger.

Bemærkninger fra parterne:

Lønmodtagersiden peger på, at direktivet har løftet arbejdsmiljøet og sikkerhedsniveauet i den danske del af Nordsøen (offshore olie- og gasområdet), og kan også få betydning for en eventuel efterforskning og udvinding af gasforekomster på land, som er i søgelyset i øjeblikket.

Direktivet anvendes stadig som grundlag for 3-partsdrøftelser i regi af Arbejdstilsynet om forbedring af arbejdsmiljø og sikkerhedsforholdene på offshore olie-og gasområdet.

.

Lønmodtagersiden: I den daglige drift er der alvorlige udfordringer med at

få underleverandører og operatører til at følge bestemmelserne for arbejdets udførelse, herunder også operatørernes interne sikkerhedsprincipper. Branchen i Danmark tager dette problem meget alvorligt, og det gør det bydende nødvendigt at have et solidt og deltaljeret juridisk grundlag at arbejde på understøttet af nidkær kontrol fra myndighedernes side.

2. Er bestemmelserne i bilaget fortsat relevante i lyset af den praktiske erfaring, vidensgrundlaget og den teknologiske udvikling?

Land

De vurderes at være relevante.

Offshore olie- og gasområdet

Arbejdstilsynet finder, at bestemmelserne i bilaget fortsat er relevante.

3. Er der truffet supplerende foranstaltninger, som ikke er medtaget i direktivet? I bekræftende fald bedes de beskrevet, og grundene til, at disse er supplerende foranstaltninger blev truffet bedes angivet

Land

Der er ikke truffet supplerende foranstaltninger.

Offshore olie- og gasområdet

De i bilaget, Del C, punkt 10 angivne minimumsstandarder for indkvartering offshore er blevet hævet i dansk ret, så der eksempelvis stilles krav om, at indkvarteringen på offshoreanlæg efter 1988 skal være indrettet med et antal soverum tilpasset det antal personer der forventes at skulle samtidigt i forbindelse med arbejde på anlægget i forbindelse med normal drift og vedligehold, og antallet af soverum skal være således, at hver af de overnattende personer er tildelt sit eget rum. For nyere anlæg er der tillige krav om eget bad og toilet i tilknytning til soverummet. Soverummene skal være indrettet med adgang til privat kommunikation til land, til TV, og radio og internet samt udstyr til afspilning af video og lydkilder. For mobile offshoreanlæg gælder, at soverum som udgangspunkt kun skal anvendes af en person. Såfremt dette ikke er praktisk muligt, kan der overnatte to i hvert soverum- fortrinsvist på skift.

1 *Har medlemsstaten eller arbejdsmarkedets parter truffet specifikke foranstaltninger til støtte for SMV'er i forbindelse med gennemførelse af direktivet*

2 *Har SMV'erne særlige vanskeligheder med at opfylde direktivets krav?*

Der henvises til den generelle besvarelse af 2.7.

Der henvises til den generelle besvarelse af 2.8.

Rådets direktiv 92/104/EØF af 3. december 1992 om minimumsforskrifter for forbedring af arbejdstagernes sikkerhed og sundhed i udvindingsindustrien over eller under jorden (tolvte særdirektiv i henhold til artikel 16, stk. 1, i direktiv 89/391/EØF)

1. Hvad er den praktiske erfaring med gennemførelsen af direktivet navnlig med hensyn til :

- personalets, den ansvarlige persons og de tilsynsførendes/ledernes kvalifikationer*
- arbejdstilladelser*
- helbreds kontrol?*
- evakuering- og redningsudstyr?*

I Danmark foregår der ikke råstofudvinding under jorden, jf. tidligere rapporter. Det er et lille erhvervsområde med under 2.000 beskæftigede med kalkbrud og grusgrave som de største områder. Arbejdstilsynet fører det nødvendige tilsyn med området og har ikke erfaring med, at ovennævnte giver anledning til problemer.

Bemærkninger fra parterne:

Lønmodtagersiden peger på, at arbejde i grusgrave og lignende er vel reguleret i Danmark. Der findes ikke egentlige underjordiske miner her i landet, så derfor er der heller ikke fastsat regler for det område. Både Arbejdstilsynet og fagforeningerne og arbejdsgiverforeningerne har udarbejdet gode vejledninger, som gennemgår de enkelte krav til arbejdet og anviser konkrete løsninger. Det er ikke et område, som er præget af mange ulykker og der er rimeligt styr på arbejdsmiljø og sikkerhed.

Arbejdstilsynet har tidligere gennemført egentlige indsatser overfor grusgrave og lignende, og det kunne overvejes, at gøre dette med jævne mellemrum eftersom branchen er forholdsvis nem at overskue.

2. Er bestemmelserne i bilaget fortsat relevante i lyset af den praktiske erfaring, vidensgrundlaget og den teknologiske udvikling

Det vurderes, at bestemmelserne i bilaget fortsat er relevante.

3. Har den praktiske erfaring vist, at der finder nogen overlapning sted af andre direktiver, eller at der er noget modsætningsforhold til disse, fx ATEX-direktiv 99/92/EF?

Det er ikke Arbejdstilsynets erfaring, at der er overlapning eller modsætningsforhold til andre direktiver, herunder ATEX.

4. Har medlemsstaten truffet supplerende foranstaltninger, som ikke er medtaget i direktivet?

Der er ikke truffet supplerende foranstaltninger.

5. Har medlemsstaten eller arbejdsmarkedets parter truffet specifikke foranstaltninger til støtte for SMV'er i forbindelse med gennemførelse af direktivet?

Side 67/104

Der henvises til den generelle besvarelse spm. 2.7.

6. Har SMV'er vanskeligheder med at opfylde direktivets krav ?

Der henvises til den generelle besvarelse spm. 2.8.

Rådets direktiv 93/103/EF af 23. november 1993 om minimumsforskrifter for sikkerhed og sundhed under arbejdet om bord på fiskerfartøjer (trettende særdirektiv i henhold til artikel 16, stk. 1, i direktiv 89/391/EØF)

1. Hvad er den praktiske erfaring med kravene i direktivet, og er direktivets anvendelsesområde fortsat relevant, navnlig med hensyn til fartøjernes længde?

Søfartsstyrelsen finder direktivets anvendelsesområdestadig passende. Internationale konventioner og bygningsforskrifter inden for EU for fiskeskibe (Torremolinos konventionen og protokol) tager udgangspunkt i fiskeskibe med en længde på 24 meter og derover. Der er derfor fortsat behov for regulering for fiskeskibe med en længde på 15 meter og derover, for så vidt angår bygningsforskrifter (bilagene til direktivet) og arbejdsmiljø (sikkerhed og sundhed).

2. Hvad er tendens i antallet af fartøjer og de forskellige typer af arbejdstagere, der er omfattet af direktivet?

Der er en tendens til fald i antallet af fartøjer i takt med effektivisering og bedres fangstværktøjer. Siden 1997 har der i Danmark været et generelt uddannelseskrav for fiskere i alle typer fiskeskibe, uanset størrelse. Der er samtidig sket et generationsskifte, der præger erhvervet i positiv retning.

3. Hvilke skridt har medlemsstaterne taget til at fremme tilrådhedsstillelse af og deltagelse i uddannelse?

Danmarks ratificerede i 1998 STCW-F konventionen. Forinden ratifikationen havde Danmark sikret den nationale gennemførelse ved bl.a. lov om skibes besætning og lov om de maritime uddannelser. Således har der siden 1997 været uddannelsesregler for førere og styrmænd i fiskeskibe, ligesom der er krav om et grundlæggende sikkerhedskursus for alle, der arbejder om bord i fiskeskibe, uanset skibets størrelse. Danmark har endvidere det nødvendige grundlag på plads til at ratificere ILO konvention 188 om leve- og arbejdsvilkår for fiskere. Gennem de danske arbejdsmiljøregler er der etableret krav om sikkerhedsorganisation i fiskeskibe, ligesom et Fiskeriets Arbejdsmiljøråd er etableret. For mindre skibe med få besætningsmedlemmer er der i stedet for en sikkerhedsorganisation om bord i fiskeskibe etableret et passende antal fælles sikkerhedsudvalg, som er sikkerhedsudvalg for alle fiskerne i et mindre geografisk område, således at alle fiskere i Danmark er tilknyttet et sikkerhedsudvalg. Udvalgene er etableret i samarbejde med redere og fiskerorganisationer.

4. Er bestemmelserne i direktivet fortsat relevante i lyset af den praktiske erfaring, vidensgrundlaget og den teknologiske udvikling?

Direktivets bestemmelser findes fortsat relevante.

5. Har medlemsstaten truffet supplerende foranstaltninger, som ikke er

medtaget i direktivet? I bekræftende fald bedes de beskrevet, og grundene til, at disse supplerende foranstaltninger blev truffet, bedes angivet.

Side 69/104

Der er ikke blevet truffet supplerende foranstaltninger i forhold til dette direktiv.

6. Har medlemsstaterne, eller arbejdsmarkedets parter lavet specifikke tiltag for at hjælpe SMV'erne med at implementere direktivet? Vær venlig at beskriv disse?

Der henvises til sektion I, punkt. 2.7

7. Har SMV'erne særlige udfordringer ved at følge kravene fra direktivet? Hvis ja, beskriv dem?

Der henvises til sektion I, punkt. 2.7

Rådets direktiv 94/33/EF af 22. juni 1994 om beskyttelse af unge på arbejdspladsen

1. Er bestemmelserne i direktivet fortsat relevante i lyset af den praktiske erfaring og den teknologiske, sociale og kulturelle udvikling? Land

Det er fortsat relevant, at der stilles særlige krav til arbejdsmiljøet for de unge af hensyn til deres udvikling og den indsigt, de besidder. Det arbejdsmiljømæssige beskyttelseshensyn til den unge sammenholdt med de generelle udviklingstendenser på arbejdsmarkedsområdet i øvrigt fordrer, at den unge stadig sikres særlig beskyttelse. Desuden er der stor politisk fokus på, at børn og unge har mulighed for at gennemføre grundskolen for derefter at tage en kompetencegivende uddannelse. De unges arbejde er typisk kategoriseret som fritidsjob.

Offshore olie- og gasområdet

Det følger af § 50, stk. 3, i offshoresikkerhedsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 125 af 6. februar 2018, hvoraf det fremgår, at personer under 18 år ikke må udføre arbejde på offshoreanlæg.

Arbejdstilsynet finder, at bestemmelserne i direktivet, herunder artikel 4 og 7, der er kommet til udtryk i den nationale lov, jf. ovenstående, fortsat er relevante.

Søfart

Søfartsstyrelsen finder, at bestemmelserne i direktivet stadig er relevante.

Bemærkninger fra parterne

Arbejdsgiversiden er enig i, at det fortsat er relevant at stille krav til arbejdsmiljøet for unge men finder, at dele af den detaljerede regulering af unges arbejdstid med fordel kan genovervejes uden at beskyttelsesniveauet dermed forringes. En mere fleksibel bestemmelse om daglig arbejdstid vil f.eks. give unge større mulighed for at tilrettelægge arbejdstidens placering på dage, som ikke følges af undervisningsdage og begrænse unges behov for transporttid.

Lønmodtagersiden finder, at børn og unge er en ekstra sårbar gruppe, som der skal træffes helt særlige forholdsregler for at beskytte. Lønmodtagersiden beklager lempelsen af reglerne om børns (undervisningspligtige, 13-14 årige) adgang til lettere arbejde i restaurationer, som blev gennemført i 2017. Lønmodtagersiden finder, at udvidelsen er et skridt i den forkerte retning og strider mod intentionen i ILO-konvention C138 om mindstealder for adgang til beskæftigelse, hvorefter medlemsstaterne skal forfølge en national politik, der tager sigte på at sikre en effektiv afskaffelse af børnearbejde og på gradvis at hæve mindstealderen for adgang til beskæftigelse.

Lønmodtagersiden efterlyser, at myndigheden udarbejder vejledningsmateriale, som tydeligt oplyser arbejdsgivere om, hvornår et arbejde kan betegnes som lettere. Herunder f.eks. lettere ekspedition, lettere rengøring osv.

Side 71/104

2. Er der blevet offentliggjort nye retningslinjer eller nyt oplysningsmateriale eller blevet gennemført nye kampagner siden den foregående rapport?

Land

Som følge af gennemførelsen af EU-direktiv 2014/27/EU er listen over stoffer og materialer, som unge under 18 år ikke må arbejde med eller på anden måde udsættes for, ændret. Endvidere har der været få justeringer i reglerne om unges arbejde som følge af ændringer i organisatoriske forhold hos anden kompetent myndighed (politiet).

Endelig har der været en justering af reglerne om unges arbejde i forhold til undervisningspligtiges mulighed for at arbejde med lettere ekspedition. Som følge heraf har Arbejdstilsynet opdateret AT-vejledningen om undervisningspligtiges unges arbejde, som sammen med bekendtgørelsen om unges arbejde udgør de primære informationskilder vedrørende direktivets bestemmelser og den administrative praksis på området.

Hver sommer gennemfører Arbejdstilsynet sin årlige sommerjobindsats, hvor fokus er på unge under 18 år. Unges arbejdsmiljø er relevant på alle typer af tilsyn. Som en del af sommerjobindsatsen laves en opsøgende og proaktiv presseindsats, hvor pressen inviteres med på tilsyn.

Bemærkninger fra parterne

Arbejdsgiversiden påpeger, at Arbejdstilsynet på uhensigtsmæssig vis har strammet sin praksis for hvor unge må arbejde, i forhold til begrebet "farlig nærhed". Det har konkret bevirket, at en række store virksomheder vurderer, det slet ikke giver mening at have skolepligtige beskæftiget.

Det er således fastlagt som ny praksis, at unge end ikke må færdes i nærhed af slukkede maskiner, der er taget ud af drift, såfremt maskinen ville kunne indebære en risiko ved utilsigtet betjening eller lign, hvis den havde været i drift. Dette skønnes ikke at være i overensstemmelse med nogen relevant risikovurdering jf. direktivets sigte.

Arbejdsgiversiden finder, at det fortsat er af betydning, at unge omfattet af undervisningspligten, kan få lejlighed til at stifte bekendtskab med arbejdsmarkedet på sikre vilkår, inden de skal foretage deres karrierevalg via erhvervs- eller ungdomsuddannelser.

Offshore olie- og gasområdet

Der henvises til bemærkningerne under pkt. 1.

Søfart

Der er ikke produceret nogen nye retningslinjer eller informationsmateriale eller blevet gennemført nye kampagner siden sidste rapport.

Side 72/104

3. I henhold til artikel 5, stk. 3, artikel 7, stk. 3, artikel 8, stk. 5, artikel 9, stk. 2, artikel 10, stk. 3 og stk. 4, og artikel 13 kan medlemsstaterne tillade undtagelser på visse betingelser. Er der blevet indrømmet sådanne undtagelser, og i givet fald hvor mange? Hvad er grunden til undtagelserne?

Land

Arbejdstilsynet har for perioden 2013 -2017 registreret 158 ansøgninger om dispensation fra reglerne om unges arbejde. Ansøgningerne omhandler hovedsageligt fravigelser fra reglerne om unges arbejde ved brug af maskiner på produktionsskoler, herunder også dispensationer til erhvervsvirksomheder ved brug af fx gulvvaskemaskiner og andre maskiner. Endelig har der været enkelte sager om dispensation fra reglerne om arbejdstidens placering.

Ved dispensation fra reglerne om unges arbejde har Arbejdstilsynet ud fra en konkret vurdering lagt vægt på, at forholdene har været rimelige og fuldt forsvarlige.

Offshore olie-og gasområdet

Arbejdstilsynet kan oplyse, at der ikke er givet dispensation på området i afrapporteringsperioden. Der er altså ikke til dato udstedt tilladelser til anvendelse af unge under 18 år til erhvervsmæssigt arbejde på offshoreanlæg.

Søfart

I medfør af § 7.i bekendtgørelse nr. 1016 af 16/08/2013 om søfarendes hviletid er fastsat følgende for en ansat under 18 år: Den pågældende skal have en samlet hvileperiode på mindst 12 timer inden for arbejdsdøgnet. Hvileperioden skal i almindelighed omfatte tidsrummet mellem kl. 20 og kl. 06. For ansatte under 18 år, der går vagt, kan hvileperioden deles i højst 2 perioder. Den ene hvileperiode skal være på mindst 8 timer og ligge i tidsrummet mellem kl. 20 og kl. 06. Tiden mellem to på hinanden følgende hvileperioder må ikke overstige 12 timer. Den samlede hviletid for en uge skal mindst være på 84 timer. Der kan ske fravigelser, hvis anden placering af hvileperioder er nødvendig som led i en erhvervsuddannelse, en af Søfartsstyrelsen godkendt maritim uddannelse, eller tilsvarende uddannelse af mindst 2 års varighed, som giver erhvervskompetence. Ansatte under 18 år skal have 2 sammenhængende fridøgn om ugen. Hvis det er påkrævet, kan de ugentlige fridøgn udskydes, mod at disse erstattes af tilsvarende frihed senere. Det kan tilføjes, at der sjældent ansættes unge under 17 år inden for søfartsområdet eller fiskeri.

4. Hvad er hyppigheden af dødsulykker blandt unge pr. 100 000 arbejdstagere for hvert år i rapporteringsperioden? Hvad er hyppigheden af ulykker blandt unge, som forårsager fravær i mere end tre arbejdsuger, pr. 100 000 arbejdstagere for hvert år i rapporteringsperioden?

Land

Incidens, Unge under 18 år*		2013	2014	2015	2016	2017
Incidens**, dødsulykker***		0	0	0	1	0
Incidens, alvorlige**** ulykker		67	61	67	74	73
Incidens, alle ulykker		409	393	379	404	368

Side 73/104

*) Incidenserne for unge under 18 år skal tages med forbehold, da fastsættelse af beskæftigelsesgraden ifølge Danmarks Statistik vurderes at være usikker. Arbejdstilsynet angiver normalt ikke disse incidenser.

**) Incidenser er angivet opr. 100.000 beskæftigede

***) Usikkerheden på incidensberegningerne er meget stor på grund af det lille og meget svingende antal dødsulykker.

****) Alvorlige arbejdsulykker er ulykker med forventet arbejdsudygtighed på 3 uger eller mere

Offshore olie- og gasområdet

Der henvises til bemærkningerne under punkt 1.

Søfart

Der er ikke registreret dødsfald af unge i handels- eller fiskeskibe som følge af arbejdsulykker i rapporteringsperioden.

5. Har medlemsstaterne truffet supplerende foranstaltninger, som ikke er medtaget i direktivet? I bekræftende fald bedes de beskrevet, og grundene til, at disse supplerende foranstaltninger blev truffet, bedes angivet.

Land

Der er ikke truffet supplerende foranstaltninger.

Offshore olie og gasområdet

Der henvises til bemærkningerne under pkt. 1.

Søfart

Der er ikke blevet truffet supplerende foranstaltninger i forhold til dette direktiv.

6. Har medlemsstaten eller arbejdsmarkedets parter truffet specifikke foranstaltninger til støtte for SMV'er i forbindelse med gennemførelsen af direktivet? Beskriv foranstaltningerne.

Der henvises til det generelle svar på spm. 2.7.

7. Har SMV'er særlige vanskeligheder med at opfylde direktivets krav? I bekræftende fald bedes disse beskrevet.

Der henvises til det generelle svar på spm. 2.8.

Rådet direktiv 98/24/EF af 7. april 1998 om beskyttelse af arbejdstagernes sikkerhed og sundhed under arbejdet med risici i forbindelse med kemiske agenser (fjortende særdirektiv i henhold til direktiv 89/391/EØF, artikel 16, stk. 1)

1. Hvor let er det for arbejdsgiverne, især SMV'erne, at forstå, hvad de skal gøre for at opfylde EU-lovgivningen om kemiske agenser f.eks. REACH, GHS og direktiverne om kræftfremkaldende stoffer og mutagener?

Land

Arbejdstilsynet: Parterne har udtrykt at arbejdsmiljøreglerne på kemiområdet er svære at tilgå og anvende i praksis. De danske regler på kemiområdet er, på linje med de øvrige medlemslande, i høj grad baseret på EU-lovgivningen om kemiske agenser, hvorfor en del af disse problemer kan henføres til kompleksiteten heri.

EU-lovgivningen om kemiske agenser er et komplekst område, som forudsætter, at virksomhederne sætter sig grundigt ind i de forskellige EU-regler, der regulerer kemiområdet som helhed. Nogle farlige stoffer og materialer har CLP mærkning og et sikkerhedsdatablad efter REACH. Andre kemiske produkter som fx kosmetik, foderstoffer og medicin kan indebære alvorlige sundhedsrisici, men er omfattet af andre EU-regler uden krav om CLP mærkning og et sikkerhedsdatablad efter REACH.

Det er endvidere Arbejdstilsynets opfattelse, at nogle af de største udfordringer for virksomhederne består i at opfylde kravene om specielt kemisk arbejdspladsvurdering og substitution til mindre farlige stoffer og materialer.

Arbejdsmiljødirektiver bør adskille sig fra produktreguleringen på kemiområdet ved at være rettet mod de forhold, situationer og scenarier vedrørende farlige kemiske agenser, som en arbejdsgiver skal forholde sig til. Det er desuden afgørende, at disse direktiver er bygget op på en logisk og systematisk måde, så de hver for sig afspejler de generelle krav til arbejde med kemiske agenser samt de særlige krav til arbejde med stoffer med alvorlige langtidseffekter som fx kræftfremkaldende stoffer og mutagener.

Arbejdstilsynet lægger både i sine regler og vejledning vægt på enkle redskaber, der gør det let for virksomhederne hurtigt at identificere det, der er farligt, og finde frem til en løsning. Foruden arbejdsmiljøreglerne informerer Arbejdstilsynet på hjemmesiden om de dele af REACH og CLP, der har betydning for arbejdsmiljøarbejdet på de danske virksomheder. Det kan fx være om krav til sikkerhedsdatablade, eksponeringsscenarier og til ommærkning af

stoffer og materialer efter CLP. Der findes information på Arbejdstilsynets hjemmeside og på Miljøstyrelsens hjemmeside, hvorfra der henvises til EU-materiale som fx ECHA's vejledninger.

Side 75/104

Arbejdstilsynets vejledningsmateriale om arbejde med kemiske agenser omfatter både generel systematik og redskaber målrettet virksomhederne, herunder en konkret og håndterbar måde for virksomhederne til at udarbejde den særlige kemiske arbejdspladsvurdering, hvor der arbejdes med farlige stoffer og materialer, uanset om disse er omfattet af krav om CLP mærkning og sikkerhedsdatablade eller ej.

Det bemærkes, at der på foranledning af den danske beskæftigelsesminister i 2016 blev igangsat et arbejde med at gøre de danske kemiregler mere transparente for virksomhederne. I arbejdet indgår en analyse af den måde, Danmark har valgt at implementere EU-lovgivningen om kemiske agenser. Her. Arbejdet forventes afsluttet i 2019.

Offshore olie-og gasområdet

Det er Arbejdstilsynets opfattelse, at virksomhederne, der er beskæftiget i offshoresektoren, ikke har problemer hermed.

Søfart

Det er Søfartsstyrelsens opfattelse, at rederier ikke har større problemer hermed.

Luftfart

Trafikstyrelsen henviser i sin bekendtgørelse 157/2018 til Arbejdstilsynets gældende bekendtgørelse på området. I en række af selskaberne er der tale om fælles sikkerhedsudvalg for landjorden og de flyvende besætningsmedlemmer. I de tilfælde, der typisk omfatter SMV'erne, er der et lidt større kendskab til, hvad de skal gøre for at opfylde EU-lovgivningen om kemiske agenser, men det kan med stor sandsynlighed forbedres yderligere. Det samme gør sig gældende med hensyn til kendskabet til samspillet mellem regelsættene.

Bemærkninger fra parterne:

Arbejdsgiversiden finder, at da flere forskellige EU-retlige regelsæt finder anvendelse på kemiske agenser og kræftfremkaldende stoffer mv., og at disse ikke er koordineret, giver det anledning til alvorlige problemer i forståelse af de retslige virkninger af de forskellige regelsæt. Det der primært giver anledning til problemer er REACH-forordningen i forhold til kemisk agensdirektivet og i forhold til kræftdirektivet.

Dette indebærer eksempelvis, at kravene i eksponeringsscenarierne efter REACH i en række tilfælde vil være anderledes end de krav der stilles efter direktivet om kemisk agenser eller i kræftdirektivet.

Arbejdsgiversiden peger på, at det konkret viser sig ved, at der i REACH-forordningen indføres egentligt arbejdsmiljøregulering, som ellers er fastlagt i arbejdsmiljødirektiverne. Det sker gennem anvendelsesrestriktioner for

enkeltstoffer i forordningens bilag XVII, som består af regulering af arbejdets tilrettelæggelse, organisering, indretning af arbejdsstedet og af arbejdets udførsel. Problemstillingen bliver særlig udtalt, da dette sker uden om den proces der er fastlagt med partsinddragelse i Det Rådgivende Udvalg under Generaldirektoratet for Beskæftigelse, hvor det via trepartsdrøftelser sikres, at reglerne i praksis er egnede til at opfylde beskyttelseshensynet, uden at reglerne påfører virksomhederne unødvendigt bureaukrati og administrative omkostninger. Arbejdsgiversiden finder, at regelfastsættelsen med restriktioner via REACH ikke sikrer processer, hvor der inddrages nogen viden om virksomhedernes organisering og teknologi. Der sker ligeledes ingen koordinering eller tilpasning af arbejdsmiljørestriktioner i REACH til den systematik og struktur der regulerer virksomhedernes kemiske arbejdsmiljø i direktiverne, hvilket indebærer risiko for helt parallelle, ikke sammenfaldende krav til organisering, teknologi og dokumentation, for forskellige enkelte stoffer der forekommer på virksomhederne. Også det, vil indebære væsentlige administrative byrder og komplicere regelefterlevelsen, især for mindre virksomheder, betydeligt.

Lønmodtagersiden peger på, at direktivet og de nationale regler på området har overordentlig stor betydning for sikkerheden og arbejdsmiljøet i forbindelse med arbejdets udførelse. Det er helt afgørende, at medarbejderne modtager oplæring og instruktion om risiciene ved arbejde med kemiske agenser, hvis disse ikke kan forebygges via substitution.

Lønmodtagersiden: Selvom der er et stort kendskab til, hvorledes man skal anvende kemiske agenser, og både Arbejdstilsynet, arbejdsmiljørådgivere og branchefællesskaber for arbejdsmiljø fastholder virksomhedernes fokus på nødvendigheden af sikker omgang med kemiske agenser, er der behov for at skærpe indsatsen for at sikre overholdelsen af direktivets bestemmelser om instruktion og oplæring, samt arbejdsgiverens pligt til at substituere.

Lønmodtagersiden: Virksomhedernes arbejdsmiljøorganisation har efter de danske regler pligt til at udarbejde principper for instruktion og oplæring, men der foregår sjældent en kontrol af, hvorledes medarbejderne konkret instrueres og oplæres.

Lønmodtagersiden peger desuden på, at ligesom der ikke altid er fokus på kravet om substitution. Som eksempel kan nævnes, at man i landbruget meget ofte ikke ser på anvendelse af teknologiske metoder til at fjerne ukrudt eller muligheden for at anvende økologiske bekæmpelsesmetoder.

Lønmodtagersiden: Det er også vigtigt at arbejde med REACH og kemisk agensdirektivet i sammenhæng. Det er hensigtsmæssigt, at producenter og leverandører som aktører tidligt i værdikæden har pligter om bl.a. at vurdere risici samt informere om og reducere kemiske agensers sundhedsmæssige risici. Her supplerer REACH og kemisk agensdirektivet hinanden.

Endelig peger **lønmodtagersiden** på, at nanomaterialer er et problem for virksomhederne (slutbrugerne), og at de ofte ikke modtager information om nanomaterialer fra værdikædens tidligere led (producenter og leverandører), og

at dette forringer arbejdsgivers muligheder for at leve op til pligten om at beskytte arbejdstagerne for udsættelse for skadelige nanomaterialer.

Side 77/104

2. Hvilke praktiske vanskeligheder har medlemsstaterne haft med at gennemføre vejledende grænseværdier for eksponering under arbejdet?

Land

Arbejdstilsynet oplever ikke vanskeligheder i forhold til håndhævelse af vejledende grænseværdier.

Offshore olie- og gasområdet

Arbejdstilsynet har ikke observeret praktiske vanskeligheder ved at implementere vejledende grænseværdier for erhvervsmæssig eksponering.

Søfart

Søfartsstyrelsen har ikke observeret praktiske vanskeligheder ved at implementere vejledende grænseværdier for erhvervsmæssig eksponering.

Luftfart

Arbejdsmiljørådet for Luftfart er ikke bekendt med særlige praktiske vanskeligheder med at gennemføre vejledende grænseværdier for eksponering under arbejdet.

3. Hvad er den praktiske erfaring med at erstatte farlige kemiske agenser med mindre farlige på arbejdspladsen?

Land

Det er Arbejdstilsynets erfaring fra tilsynet med virksomhederne, at substitution af farlige kemiske agenser af virksomhederne generelt opleves som vanskeligt. Derfor er viden og konkrete redskaber helt afgørende for, at virksomhederne kan opfylde substitutionskravet. Arbejdstilsynets regler og vejledninger på området understøtter på forskellig vis virksomhedernes substitutionsarbejde:

1 En virksomhed kan få påbud om at indhente bistand fra en arbejdsmiljørådgiver til at undersøge om det er muligt at substituere særligt farlige stoffer. Påbuddet gælder f.eks. for giftige, meget giftige, kræftfremkaldende og reproduktionsskadelige stoffer. Bestemmelserne har til formål at løfte niveauet for virksomhedernes substitutionsarbejde

2 Der er miljøkrav til bl.a. salg og opbevaring af giftige og meget giftige stoffer og blandinger. For at kunne købe sådanne stoffer og blandinger skal industrivirksomheder og virksomheder i f.eks. bygge- og anlægsbranchen have anmeldt arbejdet med disse stoffer og blandinger til Arbejdstilsynet.

3 Arbejdstilsynets vejledninger indeholder specifikke redskaber, der kan anvendes i forbindelse med virksomhedernes substitutionsarbejde.

Offshore olie- og gasområdet

Direktiv nr. 98/24/EF af 7. april 1998 er implementeret i bekendtgørelse om anvendelse af stoffer og materialer i forbindelse med offshore olie- og gasaktiviteter m.v.. Substitutionskravet fra direktivets artikel 6 (2) er implementeret i bekendtgørelsens §§ 9-11. Arbejdstilsynet fører tilsyn med

ovennævnte bekendtgørelse.

Side 78/104

Reglerne om arbejde med kræftfremkaldende stoffer på offshoreanlæg bliver iagttaget ved driftstilladelser for såvel faste som flytbare offshoreanlæg. Ved jævnlige besøg på offshoreanlæggene og ved en gennemgang af, en for offshoreanlægget udarbejdet kontrolordning (som er en del af sikkerheds- og sundhedsdokumentet), påser Arbejdstilsynet, at de gældende regler for offshoreområdet overholdes, herunder bekendtgørelse om anvendelse af stoffer og materialer i forbindelse med offshore olie- og gasaktiviteter m.v. Ved tidligere kontrol har Arbejdstilsynet ikke haft noget at bemærke i forhold til virksomhedernes substitutionsprocedurer.

Søfart

I forbindelse med syn på skibe, indflagning, ISM-audit, synskampagner mv. indgår der kontrol af rederiernes procedurer for forebyggelsesprincipper og substitutionsprincipper, hvilket medfører en dialog om anvendelse af andre mindre farlige produkter.

Luftfart

Der er ikke gjort særlige praktiske erfaringer her.

4. Tager direktivet tilstrækkeligt hensyn til risiciene i forbindelse med nanomaterialer set i lyset af den praktiske erfaring?

Land

Centralt for systematikken i kemisk agens-direktivet er kravet om kemisk risikovurdering. Det bør tydeliggøres i direktivet, at direktivet også gælder for nanomaterialer, og en fælles definition på nanomaterialer bør fremgå af direktivet eller af anden EU-lovgivning om kemiske agenser. Udfordringerne for virksomhederne består dels i at udarbejde en kemisk risikovurdering i forbindelse med nanomaterialer, da der bl.a. ikke er fastsat grænseværdier, og dels i at identificere nanomaterialer på arbejdspladsen, da der ikke er fastsat en definition af nanomaterialer. Til at understøtte risikovurderingen bør EU fremskynde arbejdet med at fastsætte grænseværdier for stoffer på nanoform. Arbejdstilsynet vejleder på sin hjemmeside virksomhederne i forhold til denne udfordring. Det vil være hensigtsmæssigt, at virksomheder på EU-plan i endnu højere grad informeres om sikker håndtering af nanomaterialer i arbejdsmiljøet.

Offshore olie- og gasområdet

Arbejdstilsynet har ingen praktisk erfaring i forhold til nanomaterialer.

Søfart

Søfartsstyrelsen har ingen praktisk erfaring i forhold til nanomaterialer.

Luftfart

Se ovenfor i pkt. 3

5. Har medlemsstaten truffet supplerende foranstaltninger, som ikke er medtaget i direktivet? I bekræftende fald bedes de beskrevet, og grundene til, at disse supplerende foranstaltninger er blevet truffet, bedes angivet.

Land

Arbejdstilsynet har fastsat nationale grænseværdier for anæstesigasserne: Sevofluran, desfluran, isofluran samt nedsat grænseværdierne for terpener og inhalerbart træstøv. Grænseværdierne for sevofluran, desfluran, isofluran er fastsat for at skærpe fokus på risikoen ved arbejde med disse stoffer. Nedsættelsen af grænseværdierne for terpener og inhalerbart træstøv er et resultat af forhandlingerne med arbejdsmarkedets parter.

Offshore olie- og gasområdet

Der er ikke truffet supplerende foranstaltninger i forhold til dette direktiv.

Søfart

I bekendtgørelse nr. 1246 af 11. december 2009 om Meddelelser fra Søfartsstyrelsen A, teknisk forskrift om arbejdsmiljø i skibe, kapitel 2, er særlige bestemmelser om arbejdspladsbrugsanvisning, kodenumre og 2-komponent produkter (Epoxy og isocyanat).

Luftfart

Nej. Hverken Arbejdsmiljørådet for Luftfart eller Trafikstyrelsen har truffet supplerende foranstaltninger, som ikke er medtaget i direktivet.

6. Har medlemsstaten eller arbejdsmarkedets parter truffet specifikke foranstaltninger til støtte for SMV'er i forbindelse med gennemførelsen af direktivet? Beskriv foranstaltningerne.

Der henvises til den generelle besvarelse under pkt. 2.7.

6. Har SMV'er særlige vanskeligheder med at opfylde direktivets krav? I bekræftende fald bedes disse beskrevet.

Der henvises til den generelle besvarelse under pkt. 2.8.

Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 1999/92/EF af 16. december 1999 om minimumsforskrifter vedrørende forbedring af sikkerhed og sundhedsbeskyttelse for Arbejdstagere, der kan blive udsat for fare hidrørende fra eksplosiv atmosfære (femtende særdirektiv i henhold til artikel 16, stk. 1, i direktiv 89/391/EØF.

1-Hvad er den praktiske erfaring med at forvalte grænsefladerne mellem dette direktiv og direktiv 94/9/EF?

Land

Arbejdstilsynet fører tilsyn med overholdelse af reglerne, hvor der anvendes tekniske hjælpemidler i eksplosiv atmosfære, i forbindelse med det almene tilsyn med virksomhederne. Derudover føres der tilsyn via markedsovervågningen, som bl.a. er med til at begrænse muligheden for at anskaffe ikke CE-mærket udstyr. Når der i forbindelse med markedsovervågningen er en konkret eller begrundet mistanke om sikkerheds- og sundhedsmæssige mangler ved udstyr, kontrolleres både opfyldelsen af formelle krav (CE-mærkning), men også andre relevante sikkerheds- og sundhedsmæssige krav. Er det Arbejdstilsynets vurdering at en fare skyldes mangelfuld indretning af udstyr, gennemføres en sag overfor fabrikanten, hvis det er relevant.

Arbejdstilsynet undersøger på tilsyn, om der er gennemført målrettet risikovurdering og forebyggelse i forhold til særlige farlige risici og om ATEX-reglerne er overholdt ved brand- og eksplosionsfare. Arbejdstilsynet kan ved tilsyn fortsat finde virksomheder, der endnu ikke har udarbejdet ATEX-APV (eksplosionssikringsdokument). Der kan være udfordringer når det drejer sig om små og mellemstore virksomheder: utilstrækkelig viden og fokus, tidspres på grund af arbejdsopgaver og minimering af omkostningerne.

Reglerne om virksomhedernes pligt til at fortage identifikation, afmærkning og klassifikation af eksplosionsfarlige områder henhører under Beredskabsstyrelsen under Forsvarsministeriet.

Luftfart

Besætningsmedlemmer på dansk indregistrerede luftfartøjer kommer ikke i situationer, hvor Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 1999/92/EF af 16. december 1999 finder anvendelse.

Søfart

Jf. artikel 1.4 er skibe og mobile offshore enheder og udstyr på skibe og mobile offshore enheder ikke omfattet af 2014/34/EU.

Bemærkninger fra parterne:

Lønmodtagersiden peger på, at der desværre sker stadig eksplosioner ind i mellem på danske virksomheder, som kan have katastrofale konsekvenser for medarbejderne men også for virksomhederne.

Lønmodtagersiden finder, at der stadig er mange virksomheder, som ikke er opmærksomme på fare og risiko, og derfor ikke får gennemført fyldestgørende risikovurderinger, jf. ATEX direktivet anvisninger for hvorledes virksomhederne selv skal undersøge eksplosionsfaren, og direktivets principper for forebyggelse.

Både Arbejdstilsynet, fagforeningerne, arbejdsgiverforeningerne og private rådgivere har gennemført en stor indsats for at få reglerne efterlevet. Fx har branchearbejdsmiljørådene udarbejdet flere vejledninger om ATEX så virksomhederne selv kunne finde ud af at få styr på deres farlige arbejde og områder.

Lønmodtagersiden peger på, at det er et af de områder, hvor der er behov for styrket instruktion og oplæring i at gennemføre risikovurderinger og gennemføre effektive forebyggende foranstaltninger, og hvor både Arbejdstilsynet og organisationerne kan opfordre virksomhederne til at sørge for at en del af medarbejderne fik en egentlig uddannelse i gennemførelse af ATEX-reglerne på virksomheden.

2-Hvad er den praktiske erfaring med at mindske de administrative byrder for arbejdsgiverne ved at udnytte bestemmelserne i artikel 8 om kombination af dokumentet om eksplosionssikkerhed og andre dokumenter?

Land

Arbejdsmiljøloven stiller krav om en skriftlig arbejdspladsvurdering i forhold til sikkerheds- og sundhedsforholdene. Arbejdspladsvurderingen kan med fordel kombineres med eksplosionssikringsdokumentet for derved at reducere den administrative byrde. Kravet om udarbejdelse af et eksplosionssikringsdokument er derfor også formuleret som et krav om skriftlig arbejdspladsvurdering indeholdende de krav der er til et eksplosionssikringsdokument.

Søfart

Det er Søfartsstyrelsens erfaring dokumentet om eksplosionssikring med fordel kan kombineres med risikovurdering (arbejdspladsvurdering).

3-Hvad har medlemsstaternes erfaringer været med den ikke-bindende vejledning i god praksis, der er omhandlet i artikel 11? Er denne vejledning navnlig tilstrækkelig klar for brugerne?

Land

Det er Arbejdstilsynets opfattelse at vejledningen er til stor hjælp for brugerne. I tillæg hertil har Arbejdstilsynet og Branchemiljørådene udarbejdet flere vejledningsmaterialer om arbejde i forbindelse med eksplosiv atmosfære.

Søfart

Søfartsstyrelsen er ikke bekendt med at vejledningen ikke er tilstrækkelig.

4. I hvilket omfang har arbejdsgiverne i medlemsstaterne modtaget den relevante information, jf. artikel 12?

Land

Arbejdstilsynet har udarbejdet en vejledning, som kan findes på

Arbejdstilsynets hjemmeside:

[At-vejledning C.0.9 om arbejde i forbindelse med eksplosiv atmosfære](#)

Søfart

I forbindelse med 1 syn og indflagnings syn på skibe gennemgås arbejdsmiljøet i en dialog med rederiet/skibet og i den forbindelse kan der være stillet spørgsmål om relevant information.

5-Har medlemsstaten truffet supplerende foranstaltninger, som ikke er medtaget i direktivet? I bekræftende fald bedes de beskrevet, og grundene til, at disse supplerende foranstaltninger blev truffet, bedes angivet. Der er ikke i perioden truffet supplerende foranstaltninger.

6-Har medlemsstaten eller arbejdsmarkedets parter truffet specifikke foranstaltninger til støtte for SMV'er i forbindelse med gennemførelse af direktivet? Beskriv foranstaltningerne.

Land

Arbejdstilsynet og Branchemiljørådene har blandt mange andre vejledninger udarbejdet vejledningen "[ATEX – sådan gør du i praksis](#)" der primært henvender sig til små virksomheder indenfor metal og maskinindustrien.

Generelt er vejledningerne til gavn for alle virksomheder og arbejdstagere i virksomheder, hvor der forekommer eksplosiv atmosfære. Dermed imødekommes et behov for letforståelig information, et behov som vurderes at være mest udtalt for små virksomheder.

Luftfart

Hverken Trafikstyrelsen eller Arbejdsmiljørådet for Luftfart, der er paritetisk sammensat har gennemført særlige indsatser rettet mod små eller mellemstore luftfartsselskaber, da Kommissionens definition på små virksomheder (mindre end 250 ansatte) medfører, at hovedparten af luftfartsselskaberne i Danmark er små eller mellemstore virksomheder.

Der henvises til den generelle besvarelse pkt.2.7.

7-Har SMV'er særlige vanskeligheder med at opfylde direktivets krav? I bekræftende fald bedes disse beskrevet.

Land

Der henvises til
den generelle
besvarelse
pkt.2.8.**Bilag T**
Seneste

Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2002/44/EF af 25. juni 2002 om minimumsforskrifter for sikkerhed og sundhed i forbindelse med arbejdstagernes eksponering for risici på grund af fysiske agenser (vibrationer) (16. særdirektiv i henhold til artikel 16. stk. 1, i direktiv 89/391/EØF)

1. Hvilke erfaringer har medlemsstaterne haft i forbindelse med anvendelsen af den nationale lovgivning til gennemførelse af direktivet, især i små og mellemstore virksomheder?

Land

Der har ikke været problemer. I forhold til andre arbejdsmiljøpåvirkninger, som fx støj, er det relativt få personer, som er eksponeret for kraftige vibrationer i Danmark.

Arbejdsmiljørådet og Trafikstyrelsen har i 2017 udgivet en arbejdsmiljøhåndbog til samtlige besætningsmedlemmer i dansk luftfart. I håndbogen sættes der bl.a. fokus på vibrationer i helikoptere. Derudover har Arbejdsmiljørådet og Trafikstyrelsen i 2017 gennemført en spørgeskemaundersøgelse, hvor der indgik en række spørgsmål om vibrationer. Resultatet foreligger nu og vil blive bearbejdet på en kommende konference i 2019.

Offshore olie- og gasområdet

Der henvises til den generelle besvarelse punkt. 2.7 vedr. SMV'ere.

Søfart

Der henvises til den generelle besvarelse punkt. 2.7 vedr. SMV'ere.

Luftfart

Helikopterbranchen i Danmark er kendetegnet ved alene at bestå af små eller mellemstore virksomheder, og er derfor behandlet under et.

Bemærkninger fra parterne:

Branchearbejdsmiljørådet for transport har i perioden udarbejdet vejledningsmateriale om helkropsvibrationer, og rådet for industrien har udarbejdet vejledningsmateriale om såvel hånd/arm- som helkropsvibrationer.

Lønmodtagersiden peger på, at der er behov for at være opmærksom på dårlig og manglende vedligeholdelse af vibrerende maskiner og arbejdsudstyr, da **lønmodtagersiden** finder, at et program for vedligeholdelse kan medvirke til at forebygge udsættelse for vibrationer.

2. I henhold til artikel 10 kan medlemsstaterne på visse betingelser tillade dispensationer fra kravet om overholdelse af grænseværdierne for

helkropsvibration. Er der blevet givet sådanne dispensationer, og i givet fald hvor mange? Hvad er grundene til dispensationerne?

Side 84/104

Land

Arbejdstilsynet har ikke modtaget dispensationsansøgninger.

Offshore olie og gasområdet

Arbejdstilsynet har indført dispensationsadgang i § 13 i bekendtgørelse om beskyttelse mod udsættelse for vibrationer i forbindelse med offshore olie- og gasaktiviteter m.v. Det følger af § 13, at for at give dispensationer skal tre krav opfyldes: For det første skal der være tale om særlige omstændigheder, for det andet skal dispensationen skønnes rimelig og sikkerheds- og sundhedsmæssig forsvarlig, og sluttelig skal dispensationen være i overensstemmelse med direktiv 2002/44/EF af 25. juni 2002. Arbejdstilsynet har ikke i perioden 2013-2017 givet dispensationer for grænseværdierne for helkropsvibrationer.

Søfart

Søfartsstyrelsen har ikke udstedt dispensationer for overholdelse af grænseværdierne for helkropsvibrationer.

Luftfart

Nej, der er ikke givet dispensationer til helikoptere på dansk register.

3. Hvad er den praktiske erfaring i medlemsstaterne med gennemførelsen af direktivets krav om helbreds kontrol?

Land

På grund af det danske sundhedssystem, hvor man frit kan henvende sig til praktiserende læge (og behandlingen er gratis), har Arbejdstilsynet ikke indblik i omfanget af helbreds kontrol.

Direktivets krav om helbreds kontrol ses derfor ikke at have haft nogen specifik betydning inden for luftfart.

Offshore olie- og gasområdet

Arbejdstilsynet er ikke bekendt med, at den praktiske gennemførelse skulle skabe problemer for branchen.

Søfart

Søfarende skal gennemføre en særlig lægeundersøgelse hvert andet år. Således er søfarende under løbende lægelig kontrol. Hvis en arbejdspladsvurdering viser, at der er fare for arbejdstagerens helbred, skal der gives den pågældende adgang til en arbejdsmedicinsk undersøgelse. Arbejdstagere, der eksponeres for vibrationer, som overstiger foreskrevne aktionsværdi, har under alle omstændigheder ret til en passende helbreds kontrol

Luftfart

Helikoptere på dansk register er i dag alle på nær en enkelt af en størrelse (sædeantal) der gør, at der ikke er krav om, at der skal medføres kabinebesætningsmedlem. Helikopterne er derfor på nær en alene bemanded med piloter, der i forbindelse med deres certifikat, skal være i besiddelse af en gyldig helbredsgodkendelse. Denne skal alt efter pilotens alder fornyes med kortere eller længere intervaller. For kabinebesætningen på den ene helikopter, der opererer i øjeblikket, gælder, at hvert kabinebesætningsmedlem skal have foretaget en flyvemedicinsk vurdering, før vedkommende pålægges opgaver på et luftfartøj og derefter med et interval på maksimalt 60 måneder.

Vibrationsstyrken på denne type helikopter (S-61) er i gennemsnit på 0,3m/s og er derved blandt den laveste af de målte.

4. Beskriv medlemsstaternes erfaringer med den praktiske gennemførelse af bestemmelserne i artikel 5, stk. 3, hvorefter arbejdstagere ikke må eksponeres for en påvirkning, der overskrider eksponeringsgrænseværdien. Hvilke oplysninger har medlemsstaterne om de sektorer og typer af arbejde, hvor eksponeringsgrænserne efter al sandsynlighed vil blive overskredet?

Land

Mht helkropsvibrationer: Kraftig eksponering sker primært ved kørsel på meget ujævnt underlag, det kan være inden for landbrug og skovbrug samt jordbearbejdningmateriel inden for byggeri og anlæg. Der findes mange gode vibrationsdæmpende sæder, hvilket i væsentlig grad bidrager til, at mobile maskiner kan anvendes en hel arbejdsdag uden at overskride grænseværdierne.

Mht hånd-/armsvibrationer: Kraftig eksponering for hånd-arm vibrationer finder sted inden for en række brancher, fx byggeri og anlæg, metalindustri og autoværksteder. Der findes ikke effektive personlige værnemidler til dæmpning af hånd-/armsvibrationer, hvorfor organisatoriske tiltag i form af tidsbegrænsning af arbejdet i en del tilfælde er den eneste mulighed arbejds giveren har for at overholde grænseværdierne.

Offshore

Arbejdstilsynet har implementeret direktiv 2002/44/EF af 25. juni 2002 med bekendtgørelse om beskyttelse mod udsættelse for vibrationer i forbindelse med offshore olie- og gasaktiviteter m.v. I bekendtgørelsens § 8, stk. 1, er kravet om, at grænseværdierne under ingen omstændighed må overskrides, implementeret. I bekendtgørelsens § 8, stk. 2, er kravene til arbejdsgiverens handling, såfremt grænserne overskrides, implementeret. Arbejdstilsynet fører tilsyn med arbejdet på offshoreanlæg, og det er Arbejdstilsynets opfattelse, at der indenfor den sektor, ikke er typer af arbejde, hvor grænseværdierne efter al sandsynlighed overskrides.

Søfart

Direktivets artikel 5, stk. 3, er gennemført ved regel 5, nr. 3, kapitel III, sektion A III B (2) Vibrationer, dateret 1. juli 2005, i bekendtgørelse nr. 1246 af 11. december 2009 om Meddelelser fra Søfartsstyrelsen A, teknisk forskrift om arbejdsmiljø i skibe. Søfartsstyrelsen har ingen indikationer af, at der sker

overskridelse af grænseværdierne inden for søfartsområdet.

Luftfart

Side 86/104

Med reference til besvarelse af ovenstående pkt. 1.

5. Har medlemsstaten truffet supplerende foranstaltninger, som ikke er medtaget i direktivet? I bekræftende fald bedes de beskrevet, og grundene til, at disse supplerende foranstaltninger blev truffet, bedes angivet.

Der er ikke truffet supplerende foranstaltninger.

6. Har medlemsstaten eller arbejdsmarkedets parter truffet specifikke foranstaltninger til støtte for SMV'er i forbindelse med gennemførelsen af direktivet? Beskriv foranstaltningerne.

Land

Arbejdstilsynet har udarbejdet en del vejledningsmateriale om vibrationer, som er af en generel karakter og derfor til gavn for alle virksomheder og arbejdstagere. Særligt i forhold til SME kan nævnes AT's Arbejdsmiljøvejvisere (samt diverse vejledninger fra branchefællesskaber for arbejdsmiljø), som især hjælper virksomhederne med risikovurdering ifm vibrationer. Dermed imødekommes et behov for letforståelig information, et behov som vurderes at være mest udtalt for SMV.

Offshore olie- og gasområdet

Der henvises til den generelle besvarelse pkt. 2.7.

Søfart

Der henvises til den generelle besvarelse pkt. 2.7.

Luftfart

Nej. Der er ikke truffet specifikke foranstaltninger, som ikke er medtaget i direktivet.

7. Har SMV'er særlige vanskeligheder med at opfylde direktivets krav? I bekræftende fald bedes disse beskrevet.

Land

Både SMV og store firmaer er afhængige af eksterne rådgivere, som har den fornødne ekspertise. Årsagen hertil er, at vibrationseksponering, i modsætning til fx støj, er svær at vurdere uden at der foretages måling. Selve målingen skal udføres iht. diverse meget tekniske standarder, og det er erfaringen, at både store og små virksomheder overlader måleopgaver til eksterne konsulenter.

Offshore olie- og gasområdet

Der henvises til den generelle besvarelse pkt. 2.8.

Søfart

Der henvises til den generelle besvarelse pkt. 2.

Luftfart

Helikopterbranchen i Danmark består stort set alene af mindre selskaber med under 100 ansatte. Rådet oplever ikke, at disse har særlige vanskeligheder med at opfylde direktivets krav.

Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2003/10/EF af 6. februar 2002 om minimumsforskrifter for sikkerhed og sundhed i forbindelse med arbejdstagernes eksponering for risici på grund af fysiske agenser (støj) (17. særdirektiv i henhold til artikel 16, stk.

1. I hvilket omfang gør medlemsstaterne brug af bestemmelsen i artikel 3, stk. 3, til at lægge det ugentlige støjeksponeringsniveau til grund i stedet for det daglige støjeksponeringsniveau?

Land

De danske regler er baseret på begrænsning af den daglige støjbelastning. Regulering af støjbelastningen, baseret på ugentlig støjbelastning, vil kun kunne finde anvendelse ifm dispensation - og der har ikke været ansøgt om det.

Offshore olie- og gasområdet

Direktivet er for offshoreområdet implementeret i bekendtgørelse om beskyttelse mod støjbelastning m.v. i forbindelse med offshore olie- og gasaktiviteter m.v. Dispensationsadgangen i artikel 3(3) er implementeret i den generelle dispensationsbestemmelse i § 21 i førnævnte bekendtgørelse, hvorefter dispensation til at benytte ugentlige støjmålinger skal gives. Arbejdstilsynet har ikke givet dispensationer til at afvige kravet om, at støjbelastning måles per dag indenfor afrapporteringsperioden.

Søfart

Direktivet er implementeret i kapitel III, A III B (1) Støj, dateret 1. januar 2006, i bekendtgørelsen nr. 1246 af 11. december 2009 om Meddelelser fra Søfartsstyrelsen A, teknisk forskrift om arbejdsmiljø i skibe. Dispensationsadgangen i artikel 3(3) er implementeret i den generelle dispensationsbestemmelse i førnævnte bekendtgørelse, hvorefter dispensation til at benytte ugentlige støjmålinger skal gives. Søfartsstyrelsen har ikke givet dispensationer til at afvige kravet om, at støjbelastning måles per dag indenfor afrapporteringsperioden.

Luftfart

Hverken Trafikstyrelsen som tilsynsmyndighed eller Arbejdsmiljørådet for Luftfart er vidende om, at der skulle være selskaber, der gør brug af bestemmelsen i artikel 3, stk. 3, til at lægge det ugentlige støjeksponeringsniveau til grund i stedet for det daglige støjeksponeringsniveau.

Bemærkninger fra parterne:

Lønmodtagersiden peger på, at direktivet synes dækkende, men beregningen af den daglige støjbelastning kan være meget svær, hvis der sker arbejde for

forskellige arbejdsgivere. Det bør drøftes, hvorledes eksempelvis musikere kan sikres, når de måske arbejder for 3 forskellige i løbet af en arbejdsdag.

Side 89/104

2. Hvad er den praktiske erfaring med at sikre, at arbejdsgiveren i forbindelse med risikovurderingen navnlig er opmærksom på:

a) Eksponeringens styrke, type og varighed, herunder eksponering for impulsstøj?

b) Enhver effekt af sundheds- og sikkerhedsmæssig art på arbejdstagere, der tilhører særlige risikogrupper (f.eks. unge arbejdstagere og gravide)?

c) Enhver effekt på arbejdstagernes sundhed og sikkerhed af samspillet mellem støj og arbejdsrelaterede ototoksiske stoffer og mellem støj og vibrationer?

Land

Ad a) Lydniveau, varighed etc.:

Arbejdsgiverne har god opmærksomhed på disse fysiske parametre. Årsagen hertil er uden tvivl, at støjens styrke og varighed sanses umiddelbart (i modsætning til fx eksponering for elektromagnetiske felter eller kemi, hvor man i mange tilfælde ikke kan mærke eksponeringen). Der er således ifm støj tale om forhold, som det er nemt for lægmand at opfatte og relatere sig til. Der er i øvrigt også tale om velkendte støjparametre og vurderingskriterier, som virksomhederne har anvendt i mange år.

Ad b) Særlige risikogrupper:

Gravide må i Danmark ikke udsættes for kraftig støj, der indeholder lavfrekvente bidrag (under 500 Hz), og unges brug af en række meget vibrerende - og i tilgift særdeles støjende – håndværktøj er enten ikke tilladt eller begrænset til max 30 min daglig.

Ad c) Kombinationseffekter:

Der udestår videnskabelig basis for at fastlægge en dosis-respons sammenhæng mellem støj og ototoksiske stoffer samt for sammenhængen mellem støj og vibrationer. Det udgør et praktisk problem ifm inddragelse i risikovurderingen.

Virksomheden skal i Danmark dæmpe unødigt støj, også selv om støjen er lavere end den nedre aktionsværdi på 80 dB(A). Dette anses for en praktisk håndterlig måde, hvorpå bl.a. hensynet til forebyggelse af kombinationseffekter kan imødekommes.

Offshore olie- og gasområdet

Det er Arbejdstilsynets opfattelse, at arbejdsgiverne ved risikovurdering er opmærksomme på eksponeringens styrke, type, varighed og impulsstøj, herunder også påvirkning af særlige risikogrupper.

Søfart

Kapitel III, A III B (1) Støj, i Meddelelser fra Søfartsstyrelsen A, teknisk forskrift om arbejdsmiljø i skibe indeholder krav til daglig støjbelastning, begrænsning af eksponering for støj, forebyggelse af støj, arbejdspladsvurdering, information og undervisning samt inddragelse af arbejdstagere. Det er Søfartsstyrelsens erfaring, at disse regler sikrer, at arbejdsgiveren er særlig opmærksom på ovennævnte risici.

Luftfart

Arbejdsmiljørådet for Luftfart har i 2017 udgivet en arbejdsmiljøhåndbog der bl.a. indeholder et afsnit om støj, herunder en tabel, der angiver en sammenhæng mellem lydniveau og opholdstid. Når Trafikstyrelsen gennemfører arbejdsmiljøtilsyn hos selskaberne, indgår der et fast punkt omkring støjpåvirkning.

3. I henhold til artikel 11 kan medlemsstaterne på særlige betingelser dispensere fra brugen af personlige værne midler og overholdelse af grænseværdierne? Er der blevet givet sådanne dispensationer, og i givet fald hvor mange? Hvad er grundene til dispensationerne?

Land

Der har ikke været ansøgt om dispensationer. Der har ikke været væsentlige praktiske vanskeligheder med at opfylde kravene. Dog er det for nogle musikere en udfordring at bruge høreværn - især musikere, som spiller på blæseinstrumenter.

Offshore olie- og gasområdet

Arbejdstilsynet har ikke givet dispensation til at afvige fra at benytte personlige værnemidler indenfor afrapporteringsperioden.

Søfart

Søfartsstyrelsen har ikke givet dispensation til at afvige fra at benytte personlige værnemidler indenfor afrapporteringsperioden

Luftfart

Nej. Der er ikke givet særlige dispensationer fra brugen af personlige værnemidler og overholdelse af grænseværdierne inden for dansk luftfart.

4. Har medlemsstaten truffet supplerende foranstaltninger, som ikke er medtaget i direktivet? I bekræftende fald bedes de beskrevet, og grundene til, at disse supplerende foranstaltninger blev truffet, bedes angivet.

Land

Den danske støjgrænse er strammet, så grænsen for støjbelastning er på 85 dB(A) i modsætning til direktivets 87 dB(A). Der er tale om en grænseværdi, der har været gældende siden 1995, og som er blevet bibeholdt ifm implementeringen af 2003-direktivet. Desuden skal unødigt støj undgås.

Offshore olie- og gasområdet

Der er ikke blevet truffet supplerende foranstaltninger i forhold til dette direktiv.

Side 91/104

Søfart

I bekendtgørelse nr. 377 af 4. af maj 2009 om Meddelelser fra Søfartsstyrelsen B, teknisk forskrift for skibes bygning og udstyr m.v., kapitel II-4, regel 3, stk. 3, er der angivet krav til, hvor højt støjniveauet for de enkelte rum på et skib må være. Det skal herunder sikres, at unødige påvirkninger fra stoffer og materialer, stråling, høje temperaturer, ildelugt, støj, vibrationer m.v. fra omgivelserne undgås eller alternativt reduceres mest muligt.

Luftfart

Nej. Der er ikke truffet supplerende foranstaltninger, som ikke er medtaget i direktivet

5. Har medlemsstaten eller arbejdsmarkedets parter truffet specifikke foranstaltninger til støtte for SMV'er i forbindelse med gennemførelsen af direktivet? Beskriv foranstaltningerne.

Land

Arbejdstilsynet har udarbejdet meget vejledningsmateriale om støj, som er af generel karakter og til gavn for alle virksomheder og arbejdstagere. Særligt i forhold til SME kan nævnes AT's Arbejdsmiljøvejvisere (samt diverse BFA-vejledninger), som især hjælper virksomhederne med risikovurdering ifm støj. Dermed imødekommes et behov for letforståelig information, et behov som vurderes at være mest udtalt for SME.

Offshore olie- og gasområdet

Der henvises til den generelle besvarelse under pkt. 2.7.

Søfart

Der henvises til den generelle besvarelse under pkt. 2.7.

Luftfart

Der henvises til den generelle besvarelse under pkt. 2.7.

Spm. 6. Har SMV'er særlige vanskeligheder med at opfylde direktivets krav? I bekræftende fald bedes disse beskrevet.

Land

Høj støj er umiddelbart til at erkende, så i forhold til afdækning af støjproblemer er der næppe afgørende forskel på store og små virksomheder. Måling af støjeksponering er heller ikke kompliceret, og måleapparater er billige og dermed alment tilgængelige. Det er imidlertid erfaringen at kun store firmaer har mulighed for at opbygge den fornødne ekspertise til selv at kunne foretage støjdæmpning.

Luftfart

Der henvises til den generelle besvarelse under pkt. 2.8.

Offshore olie- og gasområdet

Der henvises til den generelle besvarelse under pkt. 2.8.

Søfart

Der henvises til den generelle besvarelse under pkt. 2.7.

Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2013/35/EU af 26. juni 2013 om minimumsforskrifter for sikkerhed og sundhed i forbindelse med arbejdstagernes eksponering for risici på grund af fysiske agenser (elektromagnetiske felter) (20. særdirektiv i henhold til artikel 16, stk. 1, i direktiv 89/391/EØF) og om ophævelse af direktiv 2004/40/EF(1)*What is the experience of the Member State in the practical implementation of this Directive?*

Land

Eksponering for elektromagnetiske felter (EMF) udgør et særdeles begrænset arbejdsmiljøproblem i DK, og arbejdsmarkedets parter rapporterer ikke om betydende gener og skader fra EMF. Der har gennem tiden stort set heller ikke været anmeldt arbejdsbetingede skade til Arbejdstilsynet. Virksomhederne er meget åbne og lydhøre over for EMF som problemstilling, men har meget svært ved at forstå den. Kommissionens vejledning til SMV'er opleves som en værdifuld hjælp til mange virksomheder. Det gælder især tabel 3.2, som med fordel kunne udbygges og detaljers mere.

Måling af EMF-eksponering kræver dyre måleapparater og faglig ekspertise, som kun ganske få rådgivende virksomheder besidder.

Offshore olie- og gasområdet

Direktivet er gennemført i dansk ret i bekendtgørelse om beskyttelse mod risici ved eksponering for elektromagnetiske felter i forbindelse med offshore olie- og gasaktiviteter m.v., som er udstedt i medfør af offshoresikkerhedsloven. Arbejdstilsynet fører tilsyn med området og har ikke indtryk af, at den praktiske gennemførelse og overholdelse af reglerne giver anledning til problemer i branchen.

(2) Has the Member State taken additional measures not included in the Directive? If yes, please describe them and give reasons why these additional measures were taken.

Land

Nej, der er ikke særlige danske krav.

Offshore olie- og gasområdet

Nej.

(3) Have the Member State or the social partners taken any specific measures to support SMEs in implementing the Directive? Please describe these measures.

Offshore olie- og gasområdet

Der henvises til den generelle besvarelse punkt 2.7.

Side 94/104

Land

Nej.

Bemærkninger fra parterne:

Lønmodtagersiden finder, at spørgsmålet om udsættelse for EMF ved bl.a. MR er dårligt belyst i Danmark, og at det er vigtigt, at Arbejdstilsynet har fokus på at føre tilsyn med efterlevelse af arbejdsmiljøreglerne om EMF.

(4) Do SMEs have particular difficulties in following the requirements of the Directive? If yes, please describe them.

Land

Det er først og fremmest kravet om særlig risikovurdering, som virksomhederne skal leve op til, og her har små og store virksomheder alle svært ved leve op til kravene i direktivet, hvis det rækker videre end til at finde svaret i Kommissionens vejledning til SMV'er.

Offshore olie- og gasområdet

Der henvises til den generelle besvarelse punkt 2.8.

Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2006/25/EF af 5. april 2006 om minimumsforskrifter for sikkerhed og sundhed i forbindelse med arbejdstagernes eksponering for risici på grund af fysiske agenser (kunstig optisk stråling) (19. særdirektiv i henhold til artikel 16, stk. 1, i direktiv 89/391/EØF)

1. Hvad er de praktiske erfaringer med gennemførelsen af bestemmelserne i artikel 4 om identificering af eksponering og vurdering af risici?

Land

Direktivets grænseværdier er formuleret på en meget teknisk, matematisk kompliceret måde, som er utilgængelig for andre end eksperter. Risikovurderingen og forebyggelsen baseres derfor primært på overholdelse af god praksis. Og det fungerer godt – bl.a. fordi lys normalt er nemt at afskærme, og der findes mange effektive personlige værnemidler. Se yderligere under besvarelsen vedr. spm. 2. Branchevejledningen ”Arbejds miljø ved svejsning - gode løsninger” beskriver gode forholdsregler til beskyttelse af svejseoperatør samt omkringstående kolleger mod svejselys.

Offshore olie- og gasområdet

Arbejdstilsynet finder, at måden at fastlægge eksponeringsværdierne, som fastsat i direktivets bilag 1, er vanskelige at arbejde med i praksis, da udregningen og fastlæggelsen er så krævende, at det kun lader sig gøre med meget specialiseret viden.

Luftfart

Det opleves fortsat som et problem i de tilfælde, hvor piloter under flyvning, herunder landing, bliver chikaneret af lys fra laserpenne. Det er yderst vanskeligt at identificere eksponeringen og ikke muligt at vurdere risiciene.

Bemærkninger fra parterne:

Lønmodtagersiden peger på, at direktivet og de nationale regler på området har væsentlig betydning for arbejdsmiljøet i forbindelse med arbejdets udførelse. Det er helt afgørende, at medarbejderne får nødvendige oplæring og instruktion om risici ved udsættelse for optisk stråling, herunder behovet for at bruge personlige værnemidler

Lønmodtagersiden: Virksomhedernes arbejdsmiljøorganisation har efter de danske regler pligt til at udarbejde principper for instruktion og oplæring, men der foregår sjældent en kontrol af, hvorledes medarbejderne konkret instrueres og oplæres.

2. Hvad er den praktiske erfaring navnlig med hensyn til kun at foretage måling og/eller beregning af eksponering, når det er nødvendigt?

Land

Selv før direktivets implementering var der kun yderst få skader i DK som følge af overeksponering. I praksis måles eller beregnes eksponeringen for optisk stråling ikke, og forebyggelsen baseres på god praksis og information. Især kan fremhæves overholdelse af god praksis ifm svejsning (primært baseret kravet om obligatorisk svejsekursus) og god skiltning/information vedrørende UV-lamper. Begge dele synes at være centrale for forebyggelsen af skader.

Der udvises generelt stor agtpågivenhed omkring arbejdet med lasere, og i realiteten er lasere kun et arbejdsmiljøproblem på landjorden ifm vold/mobning af fx lærere og buschauffører. Dette problemkan forekomme periodevist.

Offshore olie- og gasområdet

Arbejdstilsynet har ingen praktiske erfaringer på området.

Luftfart

Der er ikke indhøstet særlige praktiske erfaringer her.

3. Beskriv medlemsstatens erfaring med den praktiske gennemførelse af bestemmelserne i artikel 5, stk. 4, hvorefter arbejdstagere ikke må eksponeres for niveauer, som ligger over eksponeringsgrænseværdierne. Råder medlemsstaterne over oplysninger om sektorer og typer af arbejde, hvor eksponeringsgrænserne efter al sandsynlighed vil blive overskredet?

Land

Diverse typer af svejsning/skæring med lysbue udgør det største problem ift mulig overeksponering. Her har svejseuddannelsen som nævnt vist sig at være et godt forebyggende tiltag. Det er derfor snarere kolleger, som ikke selv svejser, men som opholder sig i nærheden af steder, hvor der svejses, der overeksponeres. Eksponering i forbindelse med svejsning forekommer i rigtig mange brancher, idet mange virksomheder inden for fx håndværk og fremstillingsindustri har en vedligeholdelsesafdeling, som varetager mindre interne svejseopgaver.

De relativt få problemer/ulykker med UV-lamper fremkommer primært i forbindelse med tekniske svigt, som fx revner i beskyttelsesglas eller tvangsafbrydere, der ikke virker.

Offshore olie- og gasområdet

Der er ikke registreret tilfælde, hvor grænseværdierne er overskredet. Arbejdstilsynet er ikke bekendt med sektorer eller typer af arbejde, hvor det er sandsynligt, at grænseværdierne overskrides.

Luftfart

Det er i sagens natur vanskeligt om ikke umuligt at forhindre chikanerende brug af laserpenne mod fly. I de konkrete tilfælde fører det umiddelbart til en politianmeldelse, og i flere tilfælde er vedkommende blevet dømt bøde og eller betinget fængselsstraf.

4. Har medlemsstaten truffet supplerende foranstaltninger, som ikke er medtaget i direktivet? I bekræftende fald bedes de beskrevet, og grundene til, at disse supplerende foranstaltninger blev truffet, bedes angivet.

Side 97/104

Land

Svejsning og skæring i metal, må kun udføres af personer, der har gennemgået en særlig uddannelse godkendt af Arbejdstilsynet. I svejsekurset undervises der bl.a. i den skadelige virkning ved svejselys og i, hvordan man skal beskytte sig.

Offshore olie- og gasområdet

Der er ikke blevet truffet supplerende foranstaltninger i forhold til dette direktiv.

Luftfart

Nej. Der er ikke truffet specifikke foranstaltninger, som ikke er medtaget i direktivet.

5. Har medlemsstaten eller arbejdsmarkedets parter truffet specifikke foranstaltninger til støtte for SMV'er i forbindelse med gennemførelsen af direktivet? Beskriv foranstaltningerne.

Land

Nej, der er ikke tale om særlig hjælp til SME, for alle virksomheder har (lige) stor gavn af den hjælp, som overholdelse af god praksis giver.

Offshore olie- og gasområdet

Der henvises til den generelle besvarelse under pkt. 2.7.

Luftfart

Der henvises til den generelle besvarelse under pkt. 2.7.

6. Har SMV'er særlige vanskeligheder med at opfylde direktivets krav? I bekræftende fald bedes disse beskrevet.

Land

Der henvises til den generelle besvarelse under pkt. 2.8.

Luftfart

Der henvises til den generelle besvarelse under pkt. 2.8.

Offshore olie- og gasområdet

Der henvises til den generelle besvarelse under pkt. 2.8.

Europa-Parlamentet og Rådets direktiv 2009/148/EF af 30. november 2009 om beskyttelse af arbejdstagere mod farerne ved under arbejdet at være udsat for asbest – kodificering af direktiv 83/477/EØF som ændret ved direktiv 91/382/EØF og 2003/18/EF

1. De praktiske retningslinjer for konstatering af sporadisk eksponering af svag intensitet, der kræves i artikel 3, stk. 4, bedes oplyst.

Land

I Danmark er det fortsat forbudt at fremstille, importere, anvende eller arbejde med asbest og asbestholdige materialer. Dog er det tilladt at udføre nedrivningsarbejde samt foretage reparation og vedligeholdelse af bygninger, anlæg m.m. der indeholder asbest. Det er endvidere forbudt at genbruge asbestholdigt materiale, det vil sige, at det fx er forbudt at genopsætte en nedtagen asbestcementplade.

Hvis Arbejdstilsynet finder, at der er en begrundet mistanke for, at der findes asbest i den bygning eller lignende, hvor der fx udføres nedrivningsarbejde, skal der enten arbejdes efter reglerne om asbest, eller der skal foretages undersøgelser, så det konstateres, hvorvidt der er asbest tilstede i bygningen eller ej.

Dette samme gør sig gældende, hvis der under et arbejde med fx nedrivning, dannes meget støv. Her vil Arbejdstilsynet typisk reagere med et påbud, om at firmaet skal undersøge, hvor vidt der er asbest i et materiale eller ej, med mindre virksomheden har dokumentation for, at der ikke er asbest i materialet.

Arbejdstilsynet har i en vejledning fastsat retningslinjer for visse former for asbestarbejde, hvor der som udgangspunkt kun vil ske en sporadisk eksponering af svag intensitet, og under forudsætning af, at grænseværdien for asbest ikke overskrides under arbejdet. Det drejer sig om kortvarige vedligeholdelsesopgaver, fjernelse af ubeskadiget asbestholdigt materiale, arbejde med indkapsling og indpakning af asbestholdigt materiale samt udførsel af asbeststøvmålinger. Såfremt der er tvivl, om grænseværdien er overholdt, skal der udføres målinger for at undersøge koncentrationen af asbest i luften.

Beskæftigelsesministeren nedsatte i foråret 2017 en arbejdsgruppe om asbest med arbejdsmarkedets parter med det formål at afdække behovet for nye initiativer om asbest på arbejdsmiljøet, så færre ansatte udsættes for asbest. Parternes anbefalinger er udmøntet i et samarbejde mellem parterne og Arbejdstilsynet og handler om at styrke forundersøgelserne i byggeriet, at skabe klarhed om roller og pligter i forhold til reglerne om asbest og om at gennemføre en fælles kommunikationsindsats om asbest rettet mod de enkelte aktører i byggeriet. I denne forbindelse har Beskæftigelsesministeren i 2018 på anbefaling fra arbejdsmarkedets parter taget initiativ til at revurdere

grænseværdien. Asbest har de seneste år været et særligt fokuspunkt ved Arbejdstilsynets tilsyn i bygge- og anlægsbranchen.

Side 99/104

Luftfart

Besætningsmedlemmer på dansk indregistrerede luftfartøjer kommer ikke i kontakt med asbest i forbindelse med deres arbejde.

Offshore olie og gasområdet

For offshoreområdet er direktiv 2009/148/EF af 30. november 2009 implementeret i bekendtgørelse om anvendelse af stoffer og materialer i forbindelse med offshore olie- og gasaktiviteter m.v. I § 5 i førnævnte bekendtgørelse fastsættes grænseværdien offshore til at være den, som er fastsat i bekendtgørelse om grænseværdier for stoffer og materialer. Pt. er den fastsatte grænseværdi for arbejde med asbest 0,1 fiber/cm³.

Søfart

Der hersker et generelt forbud mod asbest i danske skibe, jf. bekendtgørelse nr. 1246 af 11. december 2009 om Meddelelser fra Søfartsstyrelsen A, teknisk forskrift om arbejdsmiljø i skibe, kapitel II.

Luftfart

Besætningsmedlemmer på dansk indregistrerede luftfartøjer kommer ikke i kontakt med asbest i forbindelse med deres arbejde.

Generelle bemærkninger fra parterne:

Lønmodtagersiden gør opmærksom på, at asbest fortsat giver anledning til store udfordringer, både for bygherrer, arbejdsgivere og ansatte. Direktivet er i høj grad med til at beskytte arbejdstagerne mod udsættelse for asbest. Udfordringerne i forhold til direktivet medfører i Danmark især manglende efterlevelse og iværksættelse af forebyggende foranstaltninger.

Lønmodtagersiden ser med tilfredshed på, at den politiske aftale om asbest, der blev indgået i september 2018, forventes at medføre en øget opmærksomhed på behovet for at forebygge udsættelse for asbest. Byggeriets organisationer har i fællesskab udarbejdet let tilgængelig information om asbest i Asbesthuset, jf. <https://asbest-huset.dk/>.

Offentlige og private bygherrers og udførende firmaers og deres ansattes kendskab til forekomst af asbest i bygninger er beskeden, og kendskab til forebyggelse af risici er for nedadgående blandt både bygherrer, arbejdsgivere og ansatte i byggebranchen. **Lønmodtagerne** anbefaler, at Kommissionen iværksætter et initiativ om kortlægning og sikker fjernelse af asbest i EU. Der er behov for at opnå kendskab til skjult asbest, så passende forebyggende foranstaltninger kan iværksættes. Der er også behov for at vurdere, om den aktuelle grænseværdi i direktivet sikrer tilstrækkelig beskyttelse af arbejdstagerne.

Lønmodtagerne konstaterer med tilfredshed, at Kommissionen i samarbejde

med SLIC har udgivet en vejledning om asbest: ”Praktisk vejledning for arbejdsgivere, arbejdstagere og Arbejdstilsynet om bedste praksis til at forebygge eller minimere asbestrisikoen ved arbejde, hvor der forekommer (eller kan forekomme) asbest”. Vejledningen styrker bl.a. små virksomheders muligheder for at beskytte arbejdstagerne mod asbest i arbejdsmiljøet.

Lønmodtagersiden opfordrer Kommissionen til, at kommende initiativer om asbest tager højde for Europa-Parlamentets initiativrapport fra marts 2013.

Arbejdsgiversiden påpeger, at det fremgik af det udvalgsarbejde Beskæftigelsesministeren igangsatte i 2017, at der generelt er rigtig godt styr på asbestproblematikken i Danmark i dag. De arbejdsmedicinske klinikker kan således rapportere om kun meget få tilfælde af ansatte, der udsættes for asbest.

Arbejdsgiversiden mener at det giver bedst mening, at den resterende asbest der i dag findes i bygningsmassen fjernes under ordnede forhold i takt med at bygningsmassen moderniseres og saneres, snarere end at søge hurtigt at fjerne al asbest med risiko for at virksomheder og ansatte uden de fornødne kompetencer kommer ind på markedet og udfører arbejdet.

Arbejdsgiversiden: Arbejdsmarkedets parter har i regi af Branchefællesskabet for Bygge og Anlæg, taget skridt til at sikre en fælles indsats for at sætte fokus på sikker fjernelse af asbest, sammen med Arbejdstilsynet. Dette vil i væsentlig grad bidrage til at sætte den fornødne opmærksomhed på problemstillingen i de kommende år.

Konkrete bemærkninger fra parterne:

Land

Lønmodtagersiden: Grænseværdien, jf. artikel 8, på 0,1 fibre pr. cm³ er antagelig for høj til at beskytte arbejdstagerne. Der henvises til, at Tyskland, Frankrig og Holland har fastsat en lavere grænseværdi end EU i asbestdirektivet. Grænseværdien i EU og DK er aktuelt ens. Arbejdstagerne anbefaler, at grænseværdien i direktivet vurderes og reduceres.

Lønmodtagersiden: Artikel 11: Koblingen mellem arbejdsgiver og ejerne (arbejdsgiver indhenter oplysninger hos ejerne) kan med fordel styrkes, både via lovgivning (kan præciseres i byggepladsdirektivets bestemmelser om bygherrens pligter) og via styrket information og kontrol. Der er behov for at styrke ejeres (ikke udelukkende som arbejdsgivere) ansvar for at registrere forekomst af asbest i ejendomme og anlæg.

Lønmodtagersiden peger på, at anmeldelsesordningen, jf. artikel 4, stk. 2 ofte ignoreres underrapportering gør det vanskeligt for myndigheden at få kendskab til, hvor der skal føres kontrol med asbest.

Lønmodtagersiden: Der gennemføres kun sjældent regelmæssige målinger, jf. artikel 7, stk. 1, hvilket er problematisk for arbejdstagernes sundhed. Der kan med fordel etableres databaser, der på bredt erfaringsgrundlag viser typiske

koncentrationer af asbest i luft ved forskellige arbejdssituationer.

Side 101/104

Lønmodtagersiden finder, at der bør lægges større vægt på uddannelse af arbejdstagere, der er i risiko for utilsigtet at blive udsat for asbest under renovering af bygninger, jf. artikel 14. **Arbejdsgiversiden** henholder sig til de fælles anbefalinger arbejdsmarkedets parter er endes om i arbejdsgruppen om asbest.

2. De praktiske foranstaltninger, der er truffet, og de erfaringer, der er gjort, med hensyn til bestemmelserne i artikel 15, hvorefter virksomhederne skal bevise, at de har kvalifikationer til at udføre arbejde i form af nedrivning eller fjernelse af asbest, bedes oplyst.

Land

På forlangende af Arbejdstilsynet skal virksomheder, der skal nedrive eller på anden måde fjerne asbest, kunne vise, at de er kvalificerede til at udføre arbejdet, herunder at Arbejdstilsynets krav om uddannelse er opfyldt.

Personer, der skal udføre indvending nedrivning, skal gennemgå en særlig asbestuddannelse, før de må udføre arbejdet. På uddannelsen lærer personerne bl.a. om asbests farlige egenskaber, produkter og materialer, der kan indeholde asbest samt sikre arbejdsmetoder og brug af personlige værnemidler.

Personer, der udfører udendørs arbejde og andet arbejde, som ikke er nedrivning, hvor de bliver eller kan blive udsat for påvirkning fra asbeststøv under arbejdet, skal gennemgå et relevant oplærings- og instruktionsforløb i forhold til forebyggelse og sikkerhed ved arbejde med asbestholdige materialer.

Offshore olie- og gasområdet

Der har ved stikprøve ikke kunnet påvises asbest i indeklimaet på offshoreanlæg, og der findes sandsynligvis ikke asbest i de materialer, som er anvendt på offshoreanlæg.

Kravet i artikel 15 i direktiv 2009/148/EF om, at virksomheden skal bevise, at den besidder kvalifikationer, er implementeret i § 46 i bekendtgørelse om anvendelse af stoffer og materialer i forbindelse med offshore olie- og gasaktiviteter m.v. Kravene til, hvilke kvalifikationer virksomheden skal besidde, er fastsat i samme bekendtgørelses § 50. Såfremt der skulle arbejdes med asbest, ville Arbejdstilsynet kontrollere dette ved tilsyn med offshoreanlæg, men da asbest ikke er mødt offshore i afrapporteringsperioden, bliver § 46 og § 50 ikke anvendt.

Luftfart

Se pkt. 1 for svar på spørgsmål 2-8.

3. Angiv antallet af anmeldelser, som arbejdsgiverne har foretaget hvert år på grundlag af artikel 4, stk. 2 (anmeldelse inden arbejdets påbegyndelse). Hvordan håndhæves dette krav?

Land

Arbejde med nedrivning af asbestholdigt materiale indvendigt i bygninger, i skibe, tog, maskiner

m.v. skal anmeldes til Arbejdstilsynet, før arbejdet påbegyndes.

Derudover skal arbejde, der vurderes til ikke kun at indebære kortvarige og lave påvirkninger ligeledes anmeldes til Arbejdstilsynet. Det vil typisk være særligt støvende arbejde. Ved manglende anmeldelse kan Arbejdstilsynet træffe afgørelse om overtrædelse af arbejdsmiljølovgivningen.

Arbejdstilsynet har i perioden 2013 - 2017 modtaget omkring 800-1.000 anmeldelser om asbestarbejde årligt.

Offshore og gasområdet

Virksomhederne er forpligtet til at anmelde arbejde med asbest til Arbejdstilsynet jf. § 49 i bekendtgørelse om anvendelse af stoffer og materialer i forbindelse med offshore olie- og gasaktiviteter m.v. Som følge af, at der i praksis ikke ses asbest på offshoreanlæg, er der ikke modtaget anmeldelser indenfor afregeringsperioden.

4. Beskriv medlemsstatens erfaringer med bestemmelserne i artikel 10, der fastsætter de målinger, der skal foretages, når grænseværdierne i artikel 8 er overskredet. Der bedes givet et skøn over antallet af arbejdstagere, der er eksponeret for sådanne situationer, for hvert år i afregeringsperioden og eventuelle vanskeligheder med den praktiske gennemførelse.

Land

Afhængigt af resultatet af den særlige arbejdspladsvurdering for asbest og for at sikre medarbejderne mod udsættelse for asbestholdigt støv, kan Arbejdstilsynet sætte krav om måling af asbest i luften.

I tilfælde, hvor der er mistanke om en unødigt påvirkning af asbest, kan målinger være relevante. I praksis giver Arbejdstilsynet kun få påbud om målinger af asbest. Der er en række arbejdsopgaver, hvor det er Arbejdstilsynets erfaring og vurdering, at der ikke sker en unødigt påvirkning, såfremt der arbejdes efter asbestreglerne.

Arbejdstilsynet reagerer med påbud om foranstaltninger, så snart der blot er en begrundet mistanke om eller kendt eksponering af medarbejderne for asbest. Dette sker ved langt lavere koncentrationer end ved overskridelse af grænseværdien for asbest i luften.

Det er ikke muligt for Arbejdstilsynet at give et skøn over antallet af medarbejdere, der bliver eksponeret for asbest i situationer, hvor grænseværdien er overskredet, da Arbejdstilsynet ikke registrerer sådanne oplysninger.

Offshore olie og gasområdet

Som nævnt i punkt 3 ses asbest ikke offshore, hvorfor Arbejdstilsynet ikke har bemærkninger til punkt 4.

5. De praktiske foranstaltninger, der er truffet med hensyn til de personlige helbredsjournaler (artikel 18) og adgangen til og ajourføringen af registret, jf. artikel 19, bedes oplyst.

Side 103/104

Land

Helbredsundersøgelsen skal foregå på en arbejdsmedicinsk klinik. Resultatet af undersøgelsen skal sendes til det stedlige Arbejdstilsyn. Den, der forestår undersøgelsen, skal opbevare resultatet i mindst 40 år. Arbejdsgiveren skal føre protokol over de medarbejdere, der er beskæftiget med asbest, og hvor længe og hvor meget, de er blevet eksponeret for asbest. Arbejdstilsynet og den undersøgende læge har adgang til denne protokol. De ansatte har adgang til de oplysninger, der for deres egen person er indført i protokollen. De ansatte og deres repræsentanter inden for virksomheden eller anlægget har adgang til de kollektive og anonyme oplysninger i protokollen. Arbejdsgiveren skal opbevare protokollen i mindst 40 år, efter at asbestpåvirkningen er ophørt. Ved virksomhedsophør skal protokollen sendes til Arbejdstilsynet. Der er ikke krav om helbredsundersøgelse og registrering ved arbejde, der kun medfører risiko for kortvarige og lave udsættelser for asbest, og hvor udsættelsen kun har været ringe.

Offshore olie og gasområdet

Som nævnt i punkt 3, ses asbest ikke offshore, hvorfor Arbejdstilsynet ikke har bemærkninger hertil.

6. Har medlemsstaten truffet supplerende foranstaltninger, som ikke er medtaget i direktivet? I bekræftende fald bedes de beskrevet, og grundene til, at disse supplerende foranstaltninger blev truffet, bedes angivet.

Land

Der henvises til besvarelsen på spm. 1

Offshore olie og gasområdet

På offshoreområdet gælder et forbud mod anvendelse af asbest.

7. Har medlemsstaten eller arbejdsmarkedets parter truffet specifikke foranstaltninger til støtte for SMV'er i forbindelse med gennemførelsen af direktiver? Beskriv foranstaltningerne.

Land

Arbejdstilsynet har på sin hjemmeside gjort det let at få et overblik over [krav, som skal være opfyldt](#), når der arbejdes med asbest, og som skal medvirke til at begrænse udsættelsen for asbestholdigt støv.

Arbejdstilsynet har også udarbejdet en [asbestguide](#), hvor det er muligt at se, hvilke materialer der typisk indeholder asbest i forskellige former for bygninger inddelt efter opførelsesår. Ved hjælp af guiden kan en håndværker, der fx skal udføre et arbejde i et badeværelse i en etagebolig, der er opført i perioden 1955 til 1972, se, hvilke materialer der ofte indeholder asbest, og hvilke materialer der sjældnere indeholder asbest.

Arbejdstilsynet har desuden publiceret råd og vejledning om [arbejde med asbest](#). Det handler om, hvordan asbest skal håndteres i forskellige situationer, når der skal udføres reparationer eller udskiftninger i bygninger, der kan indeholde asbestholdige byggemateriale. Fx kan en håndværker se, hvordan asbestholdige plader fjernes.

Offshore olie- og gasområdet

Der henvises til den generelle besvarelse pkt. 2.7

8. Har SMV'er særlige vanskeligheder med at opfylde direktivets krav? I bekræftende fald bedes disse beskrevet.

Der henvises til den generelle besvarelse under pkt. 2.8.